

СОКО

часопис за духовну и културну просвјету

Година V

број 11-12

јуни 2009.

3 KM

Порука

*Митрополит
Николај*

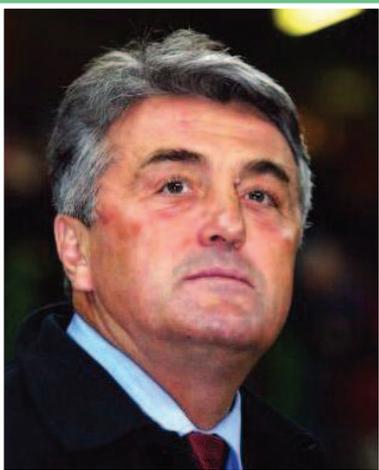
**НАКОН
РАТА
ОДСЕЛИЛО
280.000
ПРАВОСЛАВ-
НИХ
ВЕРНИКА**

**Гост
“Сокола”**

*Митрополит
Јован*

**ОЧЕКУЈЕМО
ВАС У
МАНАСТИРУ
ЛЕПАВИНА**

**Интервју
“Сокола”**

*Радомир
Анђић*

**ПОШТЕЊЕ
СЕ НОСИ
ИЗ КУЋЕ**

**Вишеградска
стаза**

**ОДРЖАНА
30.
ВИШЕГРАД-
СКА СТАЗА**

**Репортажа
Зоран
Тмушић**

**НАЈСРЕЋ-
НИЈИ
ЧОВЕК У
СРПСКОЈ**

In memoriam

**ХВАЛА
ДРАЖАНЕ!**

**ССД “СОКО” ДОБРУН-ВИШЕГРАД
ПРОСЛАВИЛО КРСНУ СЛАВУ
Светог Василија Острошког, 12. маја 2009. године**

Фото: Младен Томић

5. МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ФОЛКЛора Вишеград - Добрун, 18. маја 2008. године

СОКОЛОВА ОСВЈЕЖЕЊА

д последњег свечаног двоброја часописа “Соко”, који је највећим дијелом био посвећен великом јубилеју, 100 година од оснивања првог соколског друштва у Вишеграду, није прошло много времена.

Ипак, у том периоду десиле су се бројне промјене, а формирана је још једна секција-мјешовити хор који је за кратко вријеме рада имао већ два наступа. А да би израсли у хор са богатим репертоаром пјесама требаће им времена и, наравно, још доста чланова.

У овом периоду десила су се неминовна кадровска освјежења у Соколовој фолклорној секцији. Као и за мјешовити хор, ангажовани су реномирани кореографи из Ужица, под чијим умјетничким руководством је подмлађена секција већ стасала за наступе. Уосталом, то је најбоље потврдио Шести Међународни фестивал фолклора, који је ове године окупио десет друштава из три земље.

Дакле, без обзира на пролазне потешкоће, Српско соколско друштво “Соко” се у ходу престојава и консолидује. На том путу најбоља подршка је манастир Добрун, као и новоформирани манастир Светог Николаја у Дражевини.

У Дражевину ће ускоро са пресељењем Издавачке куће “Дабар” преселити и Редакција нашег часописа. У заједничким просторијама ускоро ће бити прикључен и интернет, тако да ће координација са бројним сарадницима и дописницима бити далеко бржа, лакша и непосреднија.

Тако “Дабар” и “Соко” увелико планирају формирање властитих страница на интернету, чиме ће комуникација са читаоцима бити још непосреднија.

У овом броју “Сокола”, поред осталог, објављујемо велики избор текстова духовног садржаја, те текстове из културе и историје, тематски везане за Вишеград, али и сусједне градове у Републици Српској и Србији.

Гост “Сокола” је Митрополит Загребачко-Љубљански и цијеле Италије Господин Јован, а нашој молби за интервју, овај пут се одазвао Радомир Антић, селектор фудбалске репрезентације Србије.

Објављујемо и резултате нашег овогодишњег конкурса за кратку причу, на који је приспјело шездесетак квалитетних радова од аутора широм Републике Српске, Федерације БиХ и Србије.

Награде најуспјешнијим уручене су на Васкршњој академији у манастиру Добрун, на којој је представљена и најновија књига “Знамења Старе Херцеговине”, Радисава Машаћа из Фоче.

Објављујемо и текст, са рецензијом, за књигу “Вишеградска жупа и Боричка висораван”, аутора Јелисија Новаковића, која је недавно промовисана у Вишеграду. Према првим оцјенама ради се о капиталном истраживачком дјелу везаном за проучавање поријекла православних породица у овом Дринском крају.

Објављујемо и текст поводом 490 година Горажданске штампарије и промовисања завршених репринт издања књига штампаних у њој од 1519. до 1523. године у Доњој Сопортници код Новог Горажда.

У овај број смо уврстили и текст сјећања на великог вишеградског привредника и пријатеља Сокола и манастира Добрун, Дражана Кнежевића, који је 22. маја у саобраћајној несрећи код Бродара трагично страдао са супругом Наташом и Бранком Павловић.

И у овом броју бавимо се истраживањем још увијек некажњеним злочина над Србима у посљедњем рату. Овај пут са подручја Поникава код Чајничка.

На фото страницама покушали смо Вам дочарати атмосферу са Међународног фестивала фолклора и Соколове крсне славе, Светог Василија Острушког.

Пред Вама је једанаести број часописа “Соко”. Сваки пут изнова се радујемо нашим новим сусретима. Зато Вас позивамо да будете наши активни сарадници и, наравно, вјерни читаоци.

Славко Хелета

**ЧАСОПИС ЗА КУЛТУРУ
И ДУХОВНО ПРОСВЈЕЂИВАЊЕ**

**С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ г. НИКОЛАЈА**

Издавач:

**Српско соколско друштво
"Соко" - Добрун-Вишеград**

За издавача:

Благоје Андрић, предсједник

Уређивачки савјет:

предсједник: Милан Комад

чланови:

Бранко Никитовић, Драгутин Станчић,
Ђорђе Ђурић, Александар Савић,
синђел Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:

Славко Хелета
тел: (065) 536-386

Технички уредник:

синђел Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:

Александар Савић

Редакција:

Александар Савић, Славко Хелета,
Радоје Тасић, Љубомир Мутапчић,
Младен Томић (фотографије),
Ђорђе Ђурић, Наташа Укај

Адреса редакције:

ССД "СОКО", 73247 Добрун, РС
Тел: (058) 483-123, (065) 431-505

soko@gmail.com

sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:

Издавачка кућа "ДАБАР"

Тираж:

1500 примјерака

Штампа:

„Чигоја штампа”, Београд

Часопис излази тромјесечно

Садржај

Умјесто уводника	
СОКОЛОВА ОСВЈЕЖЕЊА	3
Порука Митрополита	
ОДСЕЛИЛО 280.000 ПРАВОСЛАВНИХ	5
Гост "Сокола"	
ОЧЕКУЈЕМО ВАС У МАНАСТИРУ ЛЕПАВИНА	6
Сјећања	
ТРАЖЕ ПРОЦЕСУИРАЊЕ ЗЛОЧИНА НАД СРПСКИМ ЦИВИЛИМА	10
Легенде	
БИЉЕГ СРПСКОГ ШТАМПАРСТВА СА ДРИНЕ	12
Интервју "Сокола"	
ПОШТЕЊЕ СЕ НОСИ ИЗ КУЋЕ	14
Српски јунаци	
МИЛОШ ОБИЛИЋ	16
Српски светитељи	
СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ	17
Репортажни запис	
КУМОВАО 47 ПУТА	18
Путопис	
ВИШЕ САХРАНА ОД КРШТЕЊА	19
Конкурс Сокола	
РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЧАСОПИСА "СОКО" ЗА КРАТКУ ПРИЧУ НА ТЕМУ "ХРИСТОС ВАСКРСЕ"	20
Равногорци	
ОД ВУКОВАРА " ПЕРЕКО БРЧКОГ ДО ДРАЖЕВИНЕ КОД ВИШЕГРАДА	24
ТРАЖЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ДРАЖЕ И РАВНОГОРАЦА	25
Екологија	
ОД НОВЕМБРА ДО ФЕБРУАРА ИЗ ДРИНЕ ИЗВУКЛИ 460 КАМИОНА СМЕЂА	26
Запис	
ЉЕПОТИЦА ДЈЕЛО ДОБРИХ ЉУДИ	27
ДРВЕНГРАД И У ДОЛИНИ СУТЈЕСКЕ	28
Култура	
КАКО ВРАТИТИ ПРОДАТУ АНДРИЋЕВУ КУЋУ	29
ГЛАВНИ ПРОЈЕКАТ ПА ПОЧЕТАК РАДОВА	30
АНДРИЋЕВА ЂУПРИЈА КОНАЧНО НА ФИЛМСКОМ ПЛАТНУ	31
УСПЈЕШНО ТРАГАЊЕ ЗА ИЗГУЂЕНИМ КОРИЈЕНИМА	32
ЂУПРИЈА НА ЈАХОРИНИ	34
РИМЕ КАО НАРИЦАЉКЕ	34
ОВЈЕКОВЈЕЧИО ПРОШЛОСТ СТАРЕ ХЕРЦЕГОВИНЕ	35
Поетска страна	
ЛАЗА КОСТИЋ	36
Репортажа	
ЈЕДИНСТВЕНА МАНАСТИРСКА РАДИОНИЦА	38
Занимљивости - природа	
ПОПРАВИЛИ ДОМ ЗАВРШАВАЈУ ВЕШТАЧКУ СТЕНУ	40
СТАЗАМА РЗАВСКИХ БРЕГОВА	40
Вишеградска стаза	41
Сабори	
ОРИЛА СЕ ПЈЕСМА СТАРОСТАВНА	44
Осврт	
ДА ЛИ ЈЕ БАШ СВЕ У ПАРАМА	45
Репортажа	
НАЈСРЕЊНИЈИ ЧОВЕК У СРПСКОЈ	47
Соко - фестивал	
РАЗИГРАНА МЛАДОСТ	49
ПРВИ НАСТУП МЈЕШОВИТОГ ХОРА	51
Отргнуто од заборава	
ЗА СВАДБУ, КУМСТВО И СЛАВСКУ ЧАШУ	52
Запис	
КО РАДИ НЕ БОЈИ СЕ БОЛЕСТИ И ГЛАДИ	53
Хуманисти	
ИЗГРАДИО ХУМАНИТАРНИ МОСТ СА СРПСКИМ КРАЈЕВИМА	55
Пјесници	52
Вијести	58
IN MEMORIAM	69
Разнода	70

МИТРОПОЛИТОВА ПОРУКА

Упозоравајући подаци Епархијског савета Митрополије дабробосанске о смањенју православних верника у Федерацији БиХ

НАКОН РАТА ОДСЕЛИЛО 280.000 ПРАВОСЛАВНИХ ВЕРНИКА

Но што је свих ових послератних година неумитна стварност, коју власти у Федерацији БиХ упорно скривају, хвалећи се достигнутим степеном мултиетичности и мултиконфесионалности, демантовали су најновији статистички подаци које је у свом годишњем извештају почетком фебруара обелоданио Епархијски савет Митрополије дабробосанске.

Тако је, образлажући овај извештај, Митрополит дабробосански Николај упозорио да се на подручју ове Митрополије, која покрива источни дио Републике Српске и централни дио Федерације БиХ, бележи стално смањење броја православних верника, посебно на делу који обухвата Федерацију БиХ.

-Тако у 45 црквених општина, од чега су 23 у Републици Српској и 22 у Федерацији БиХ, односно у 71 парохији имамо око 144.000 православних верника, прецизирао је Николај, посебно упозоривши на податак да је Митрополију дабробосанску у току последњег рата и након њега напустило 280.000 православних верника, највећим делом са подручја Федерације БиХ, који су се минулих година разишли на све стране света.

Оно што је посебно забрињавајуће, како се истиче у овом извештају, готово нико од њих се не враћа у своје предратне домове, тако да је њихов повратак у општине које припадају Федерацији БиХ занемарљив и износи свега један одсто православних верника који су до 1992. године живели на подручју Митрополије дабробосанске.

У Извјештају се даље упозорава да православни верници који још увек живе на просторима Федерације БиХ сваким даном све више продају своје станове, куће и имања и селе се на подручја Републике Српске и Србије.

Посебно забрињава чињеница да је у православним парохијама у Федерацији БиХ занемарљиво мали број крштења, да венчања готово и нема, а број умрлих и опојаних несразмерно је велики у односу на број верника, што потврђује податке да је становништво које је остало претежно старије доби.

-И даље је на подручју Федерације БиХ настављено са насртајима на црквену имовину, јер се често дешавају провале у православне храмове, а православна гробља и надгробни споменици се скрнавe, каже се у

извештају Епархијског савета Митрополије дабробосанске.

Још једном је констатовано да и даље, упркос апелима домаћим властима и представницима међународне заједнице, нема помака у повратку имовине Српске православне Цркве, посебно зграде Богословског факултета који је био смештен у згради где се сада налази Економски факултет у Сарајеву.

Изнети подаци свакако упозоравају и без сумње не би требали оставити равнодушним креаторе фиктивне мултиетичности и мултикултуралности на подручју Федерације БиХ, који насупрот тој причи непрекидно упозоравају на слаб повратак Бошњака у општине источног дела Републике Српске.

У очекивању годинама оспораваног пописа становништва у БиХ, управо од стране федералних власти и њихових политичких партија, прецизни статистички подаци Епархијског савета Митрополије дабробосанске који су упућени на потврду Синоду Српске православне Цркве, без сваке сумње су најбоља потврда стварног стања на терену које је више него алармантно.

ГОСТ "СОКОЛА"

Митрополит Загребачко-Љубљански и целе Италије господин Јован

ОЧЕКУЈЕМО ВАС У МАНАСТИРУ ЛЕПАВИНА

Боравећи у Бањско-рехабилитационом центру "Вилина Влас" у Вишеградској Бањи код Вишеграда, гдје је чест гост, Митрополит Загребачко-Љубљански и цијеле Италије Господин Јован љубазно се одазвао молби часописа за духовну и културну просвјету "Соко" из Добруна и дао интервју, кога објављујемо у ијелмини.

СОКО: *Ваше Високопреосвештенство, какви су Ваши утисци током боравка у нашој средини, како по питању грађанства, тако и сусрета са нашим свештенством и монашвом у црквама и манастирима.*

На Спасовдан сам имао прилику да учествујем у освећењу храма Христа спаса у Бања Луци, на позив преосвећеног владике Јефрема. То је био изузетан доживљај и својеврсна легитимација вјерског живота у Републици Српској, поготово у дјелатности зидања и обнове храмова. То је резултат великог архипастирског рада самог владике, а и овдје, колико сам имао прилике да видим ове светиње и свештенство и народа, и познато је да је вјерски живот у Републици Српској доживио један велики успон. Сјећам се кад смо 1994. године били на ванредном сабору у Бања Луци млади су свакодневно били на светој литургији, што је давало веома лијеп утисак о односу, нарочито младих према цркви, а томе је највише допринијело то што је вјерска настава била уведена у школе. То упознавање хришћанског живота, то катихизирање младих покренуло је и одрасле који нису имали прилику да прођу кроз вјерско образовање, који су учинили један напредак и једну нову појаву у нашој Цркви и нашем народу.

СОКО: *Бићемо слободни да вас замолимо да у кратку изложите вашу спознају Бога и вашу одлуку да читав живот посветите Богу и Народе.*

Рођен сам у сељачкој породици која је чувала своје хришћанске обичаје и одлазак у цркву, која је у ствари била капела у парохијској кући, јер је црква била срушена у другом свјетском рату. Али црква је била жива, славила се слава, свештеник је долазио да освећује водицу на Крстовдан. Празници су се одржавали посебно кад је храмовска слава и кад су хришћански на-

родни сабори, не само у родном мјесту, већ у цијелом славонском предјелу. Било је крштавања послје и вјенчавања послје рата, било је доста младих на селу тако да је то све утицало и чувало ону нашу српску православу традицију. Кад сам завршио осмогодишње школовање по жењи родитеља, а и сам сам изразио жељу, отишао сам у Богословију у манастир Раковица код Београда. Тамо су били веома добри и искусни професори који су нас као мале богослове исправно васпитавали. То су били мотиви да се одлучим на овај корак, јер сам видио и монашење покојног блаженог го-

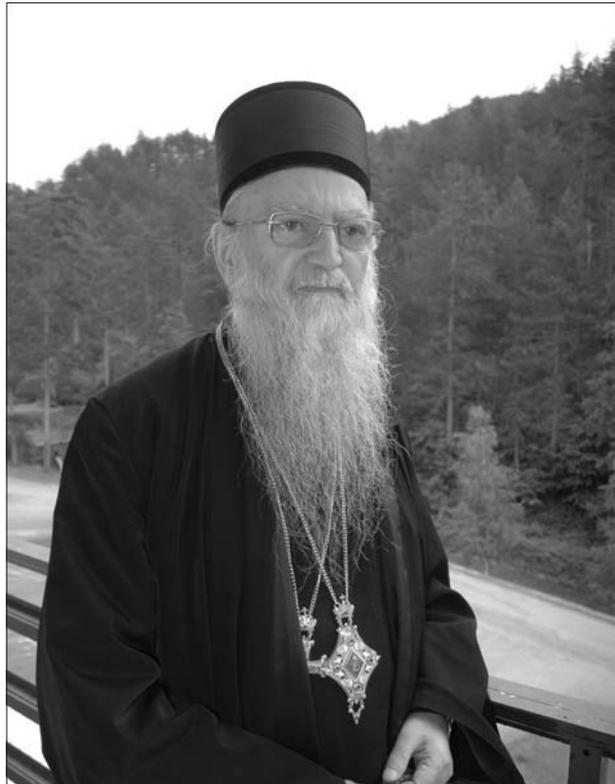
сподина Митрополита Владислава и покојног Владике шабачког Јована који је био ректор Богословије. То је све оставило велики утисак на младе богослове, видјевши како одрасли људи, велики професори примају монашки чин, да би касније постали и епископи. Тај лични примјер позитивно је утицао на богослове.

СОКО: *Постоји ли неки детаљ из прошлости који Вам је остао посебно урезан у памћење.*

То је избор за епископа. Био сам као професор Богословије у Призрену 1966. и 1967. године, а затим у Богословији у манастиру Крка, гдје сам са Преосвећеним митрополитом Николајем, који је у то вријеме био ректор Богословије, сарађивао. Уочи Аранђеловдана, 1967. године сам се замонашио од Владике почившег Стефана, а Високопреосвећени митрополит Николај ми је био духовни отац.

СОКО: *Познато је да имате велико искуство у руковођењу црквеним институцијама. Чак сте дужи низ година мјењали блаженопочившег патријарха Германа. Како сте успијевали да одржите ред, поредак и јединство у нашој Цркви.*

Као млад епископ био сам задужен за администрацију у епархији загребачкој, а 1982. године био сам ад-

министратор у Славонској епархији, у служби почившег владике Емилијана, све до 1985 године. То је било доста тешко вријеме. Требало је радити доста на организацији епархије, на обнови порушених цркава. Било је тешко материјално стање, али много штошта је одушевљавало на црквеним свечаностима. На црквеном богослужењу пјевала је цијела црква. То је био знак религиозности у нашем народу, посебно окупљање вјерника у манастирима у загребачкој епархији, затим у манастиру Лепавина. Слично је било и у Славонској епархији у манастиру Ораховица, лијепом старом манастиру грађеном почетком 16. вијека. Тај зов наших духовних светиња на неки начин је васпитавао наше вјернике. Када је патријарх Герман отишао у болницу 1989. године, након Видовданске свечаности на Косову, мене је задужио да служим бденије уочи Видовдана у манастиру Грачаница. И када смо се вратили у Пећку патријаршију присуствовао сам посљедњој активности патријарха Германа, Приликм повратка у Београд догодила се та неприлика да је морао ићи у болницу због сломљеног кука. Ја сам тада био члан Светог архијерејског Синода Српске православне Цркве и приликом испраћаја ухватио ме је за руку и рекао да преузнем управу. Изгледа да је био свјестан тежине повреде. Сво то вријеме, до избора патријарха Павла, ја сам замјењивао патријарха због тога што сам био по достојанству митрополит, а чланови Светог архијерејског Синода били су старији од мене. По Уставу Српске православне Цркве дошао је ред да будем замјеник његове светости. Срећа је била што су стари архијереји били искусни и увјек сагласни одлукама Архијерејског сабора и Синода, па није било тешко да се поштују донешене одлуке.

Није никада било потешкоћа које би довеле у питање нашу сагласност и ауторитет Светог архијерејског Синода. Без обзира колико је тај период трајао појавила се жеља да се изабере нови патријарх, јер се више није могло разговарати са оболелим патријархом Германом. Болест је узимала маха, тако да су љекари дали свој документ о неспособности вршења патријаршке службе, тако да су се испунили услови за избор новог патријарха по уставу Српске православне Цркве.

И тај избор је доста трајао. Имао је неколико процедура, али ипак дошло се до резултата. Први избор патријарха по традицији светих апостола, да се лично бира путем коцке - жријеба, да буде видљиви знак присуства светог духа у избору поглавара наше Цркве. Сматрам да је избор заиста био по Божјој вољи, јер је патријарх Павле позната аскетска личност и уживао је велико поштовање код народа и међу вјерницима. Тако је тај период остао у нашој цркви стабилан јер су се сви архијереји и свештенство придржавали наше традиције, црквеног поретка и није било већих проблема, осим у односу Цркве и државе, везаних за проблеме враћања одузете црквене имовине у комунистичком периоду. Појављивала се и потешкоћа у хришћанском образовању у школама. Како су старе генерације изумирале, које су имале то образовање и прошле кроз одређену кати-

хизацију, па макар да се радило и о људима који су били чланови партије, могло се са њима у одређеном смислу разговарати о црквеним проблемима. Били су информисали, али након што су измицале те генерације, настали су проблеми непознавања хришћанске, поготово православне вјере. И у периоду док је патријарх Павле био на дужности улазила је вјеронаука у школе, било је доста свештеника који су били ревносни и који су самоиницијативно одржавали парохиску вјерску наставу. То је било у комунистичко вријеме под сумњом и присмотром као једно антидржавно понашање, јер је био атеизам проглашен као владајуће мишљење у науци.

Обновом цркава, поготово кад је почела обнова храма Светог Саве на Врачару у Београду 1985. године, учествовао сам и ја са патријархом Германом. Било је то најтеже вријеме инфлације и разних рестриција које су погађале државу. Затим вријеме када је расписан зајам за привредни препород Србије, што је у извјесном смислу било лукаво ометање прикупљања прилога за обнову једне такве светиње. Мудри људи, који су посматрали обнову Светосавског храма говорили су да Срби православни не обнављају само храм, да га зидају како би се завршио тај пројекат, него да у духовном смислу изграђују и себе. Јер је та обнова храмова резултат нашег односа и религиозног расположења према Цркви. Било је доста приложника који су тако показали свој однос према цркви што је за сваку похвалу.

СОКО: Свети Владика Николај Жички је рекао да је свака несрећа која задеси један народ посљедица духовне и моралне кризе. Каква је Ваш коментар на те ријечи.

Свети Владика Николај је имао велико искуство, био је наш велики проповедник. Из Библије можемо да

видимо Јеврејски Богом изабрани народ, кад је био привржен Богу, Бог их је благосиљао. Када су окретали леђа Богу сналазиле су их несреће и страдања. То можемо да примјенимо и на Хришћане, на наше савремено хришћанско друштво, посебно на Српску православну Цркву. Ако не извршавамо закон Божији и ако не живимо по њему снаћиће нас невоље, а ако поштујемо тај закон бићемо благословени. Зато се трудимо да стекнемо тај назив народа Божијег. У то може свако да се увјери читајући ријеч Божју, Библију. Ту може да се нађе пуно података о судбини једног народа, када народ страда због појединаца, о групном страдању, јер је било много нарушавања Божијег закона, било је доста негативног односа према Цркви. Садашње вријеме је под неком паролом демократије и пада у другу опасност, тог слободног живота и слободног понашања. А изузетна невоља нашег времена је и наркоманија, и то не само код младих већ изненађујуће и код одраслих. У старом завјету је била позната мандрагола, биљка која је стварала својеврсни опијум као дрога, у народу познато као маковица. Искушењем дроге и опијањем појединци хоће незаслуженим путем да уђу рај, да уживају у дрогирању, и све остало што је скопчано са проводом преко мере. Народ зна да каже - засвирај и за појас задјени, а свети апостол Павле каже - Све ми је слободно, али ми није све на корист. Дакле, и у демократији и у слободи треба наћи ту златну средину, да не буде на штету и тјелесног здравља, а и духовног здравља.

СОКО: *Зашто људи у политици не уважавају ГЛАС ЦРКВЕ, нити траже савјет за излаз из кризе, како моралне тако и духовне.*

Велика је разлика између ставова Цркве и свештенства, које треба да живи по светом јеванђељу и политичара.

Ми у Цркви треба да се придржавамо те истине и моралних ставова, док у политици могу да се мјењају ставови према интересима и приликама, а зависи и од пјединца и карактера. Ако је појединац карактеран он ће многе ствари да жртвује, макар и на личну штету, док људи који су склони манипулацијама, желећи да остваре неки престиж у овом свијету склони су да пређу преко тих моралних принципа, да се до краја не придржавају онога што је морално и карактерно, за разлику од оних личности у нашој историји који су трпили многе невоље, али су остали досљедни. Ту можемо да набројимо многе личности, а за мене је једна карактеристична - Катарина Кантакузин Бранковић, кћерка деспота Ђурађа Бранковића Смедеревца, која је била удата за Удриха другог Цељског. Као српска грофица имала је пуно невоља, и сва искушења је јуначки издржала, али је остала православка. Она је посебно добар примјер за женски свијет, како се може изборити у животу и остварити карактерни лик и доћи до правог српског вјерника.

СОКО: *Обзиром да су ваши вјерници и Ваша епархија имали сличну голготу као и код нас, како сте успјели превазићи неугодности и искушења.*

Па ако се човјек придржава вјерских принципа онда је спреман да се ухвати у коштац са свим потешкоћама. Искрени однос према Цркви покреће народ и вернике на ту подршку тако да уз помоћ Божју и учешће вјерника доста се постигло у обнови храмова који су пострадали за вријеме рата. Чак је било случајева као овдје у Републици Српској да је подигнуто доста нових храмова, што је мотивисало људе. Много пута, што се тиче материјалних проблема, имао сам ситуацију да је каса била готово празна. Када сам преузео епархију, али у кореспонденцији са вјерницима, посебно са вјерницима из Америке и Канаде, било је доста прилога који су на невјероватан начин долазили, поготово када је ријеч о манастиру Лепавина. Нисмо имали никаквих прилога и оно што се обновило после бомбардовања 1943. године, може да се види као чудо Божије, јер људи који имају капитал и када почну да предузимају неке пројекте изградње, па наиђу на потешкоће, очекују прилоге од народа. Тада човјек треба да се моли Богу јер он ће тада помоћи. Једна омладинска група из Штудгарта дошла је да на одређени начин исправе погрешке својих предака. Дошли су у туђу земљу и туђу Цркву да припомогну да се манастир обнови. Дакле, има доста тих момената који сваког појединца на том послу може да увјери. Остаје нешто недоречено што човјека увјерава да нас невидљива рука Божја води кроз живот и у тим пословима помаже. Само ко има тај слух да чује, као из апокалипса, гдје је Исус представљен као путник који куца на врата наших срца и ко чује тај тихи глас, и ко му отвори своја врата, ући ће и сјешће за његову трпезу да вечера. То је једна алегорија гостопримства, тог богатства које не може да се исказе.

СОКО: *Какав је квалитет вјерског живота младих у Вашој епархији и има ли масовности.*

Па можемо да упоредимо, као што је и овдје у Републици Српској. Када је ријеч о Словенији, зато што је већина неших вјерника са ових простора, цркве су пуне, и ко год дође у цркву исповједи се и причести се. Можемо да кажемо да је то наш најјачи дио епархије. Када је ријеч о Хрватској већином је старије становништво на селима. Мало је младих, велики број долази из Републике Српске, Аустрије и Швајцарске у манастир Лепавина, а у посљедње вријеме и из Београда. Тако се ту одвија црквени живот на висини и можемо бити задовољни. У Италији, у Трсту имамо доста наших вјерника који су ту дошли на рад као што је у осталим европским земљама. Рачуна се да има око 100.000 наших вјерника у Италији. Поред Трста имамо парохију у Удинама, Вићенци, Милану, око 2000 вјерника у Риму, а има их у Барију, гдје велики број долази на поклоњење светом оцу Николају. Овај дио није баш добро организован, јер је то становништво из разних крајева и тешко је остварити ту компактност за разлику од Словеније гдје је то у већој мјери већ постигнуто. Овај стари дио у Хрватској је у тешкој ситуацији, јер је око 300.000 Срба у избјеглиштву, нису се још вратили, тако да имамо парохија без иједног вјерника. Имамо три мјеста гдје се одржава вјерска наука у школи, близу манастира Лепавина, гдје

дјеца учествују и у богослужењу и причешћују се, испоједају и чак мотивишу и родитеље у томе. Затим у великој Писаници код Бјеловара имамо једног вјероучитеља, а у Загребу имамо једну групу која долази на наставу у парохију, гдје им један ђакон држи предавања. Ново је да у последње четири године ради Српска православна гимназија. Поред предмета који су обавезни по државном програму имају класичне језике, у оквиру вјерске наставе.

Владикин благослов "Соколу"

Има око 60 ђака, а ове године 10 ђака ће да полаже и прву матуру. Сад смо пред задатком да подигнемо и зграду за гимназију која ће бити капацитета око 250 ученика. Имамо и ђака из Републике Српске и Србије, а постоји могућност и за бесплатно образовање, јер имају обезбијеђен ђачки дом, књиге и цепарац. Посебно онима који су одлични ученици. За родитеље је брига само да им обезбједе гардеробу.

Јако смо задовољни са том школом у Загребу.

СОКО: Шта савјерујете младим људима и каква је Ваша порука њима.

Кад је у питању Хришћански живот најважније је да млади људи поштују своје родитеље, да имају хришћанско образовање, да схвате у животу шта је добро и које су опасности које могу да им буду велика невоља у остваривању њихових циљева. Дакле, да чувају душевно и тјелесно здравље, јер све ово што нуди овај свијет, ове рекламе и шаренило, може човјека да наведе на

странпутицу. Недавно смо гледали на телевизији прославу матура у Београду. Након тог слава многи су морали да иду у болницу. Та употреба алкохола за млади организам је штетна, и треба бити умјерен у свему. Због тенденције младих да буду као одрасли, морају да буду свјесни да постоји развој. Да човјек као што расте тјелесно, треба да расте и духовно и интелектуално. Тек онда може да оствари свој циљ, да буде успјешан у животу.

СОКО: Богородица Лепавинска и у нашој средини много је поштована. Уз чајничку Крашницу велики број вјерника је чува у својим домовима.

То је заиста чудотворна икона Пресвете Богородице. Има и љетопис у манастиру Лепавини. У ствари од манастира Мачве из 1753.године, гдје су записана прва исцјељења болесника који су боловали од физичких и душевних болести, које лекари нису могли да излече. Нешто је надприродно било и након молитве и доласка у манастир. Било их је чак и везаних у ланце. То је нешто слично као манастир Острог и икона Пресвете Богородице у Чајничу. Бог покаже своју милост на одређеним мјестима и у одређеним временима, као одређени знак и позив да живимо по милости Божијој. Имао сам и сам прилике да читам молитве за болесне који су се после јављали да им се здравље окренуло на боље. Доказ је сам долазак наших вјерника који су доживјели одређену промјену, коју су схватили као дејство Божје благодати. Старјешина манастира Лепавина, отац Гаврило објавио је једну књижицу о исцјељењима, као исповјест вјерника који су кроз молитву доживјели исцјељење. То је чињеница која је надприродног карактера и не може нико никога да превари, јер то људи сами приповједају, остављају писмене изјаве о својим чудесним исцјељењима. И у молитви за освећење иконе и других предмета стоји -молимо се да благодат Божја дјелује преко светих икона. Зато светимо домове и предмете са којима се служимо да би благодат Божја дејствовала и била одређени штит у нашем животу.

СОКО: Лепавина је Велика Светиња. Већи број младих има жељу да организовано посјети Богородицу Лепавинску и да јој се поклоним. Да ли имају ваш Благослов.

Имају, како не. И увијек су добро дошли. Ја често идем тамо да служим, посебно суботом, када немам других обавеза у епархији и радо се састајем са поклоницима. И на светој литургији у проповеди кажем нешто што је тренутно значајно, а у трпезарији мало слободније оно што је из нашег свакодневног вјерског живота. Тако да су ти сусрети са нашим поклоницима у Манастиру Лепавина веома значајни. Сматрам да је то за хришћанско упознавање веома корисно, да се угледамо једни на друге, и по ријечима светог апостола Павла, да терете један другог носимо и тако испуњавамо Закон Божији.

Милица КУСМУК

Фото: Хаџи Бранко Никитовић

СЈЕЋАЊА

Преживели Срби из пограничних села општине Чајничке говоре о злочинима муслиманских јединица из Горажда, које су 14. фебруара 1993. године нападе на њихова села са територије Црне Горе, предвођене тамошњим комшијама - муслиманима

ТРАЖЕ ПРОЦЕСУИРАЊЕ ЗЛОЧИНА НАД СРПСКИМ ЦИВИЛИМА

Чајничке
 У фебруару 2009. године навршило се опуних 16 година од злочина над српским цивилима пограничних села општине Чајничке: Трпиње, Шапићи и Поникве, а да ни против кога никада није подигнута оптужница, мада су њихови починиоци познати и већина слободно шета Пљевљима у Црној Гори, и Гораждем у Федерацији БиХ.

А ради се о злочинима муслиманских војних формација из Горажда, које су 14. фебруара 1993. године, након проласка на црногорску територију, заједно са четрдесетак Муслимана из Пљеваља и мањим бројем са подручја Прибоја, прешле у БиХ и нападе српске цивиле у поменутиим селима код Чајничке.

Истина, након ових злочина МУП Чајничка је још 1993. године обавио комплетну истрагу и поднео тужбу општинском Суду у Пљевљима, али је то очигледно још тада стављено ад акта! Последњих година у Црној Гори се о овим злочинима и својеврсној агресији на погранично подручје БиХ код Чајничка углавном говори са добром дозом политизације, без истинске жеље да се они процесуирају.

Ових дана су на северу Црне Горе и граничном појасу БиХ почеле својеврсне кућне пројекције документарног филма о тим злочинима, након чега се за цели случај, са знатно већом озбиљношћу, заинтересовао тим за истраживање ратних злочина МУП-а Републике Српске, а и преживели Срби одлучили су да јавно проговоре о том времену, кога памте по злу, превари, злочинима и страдању.

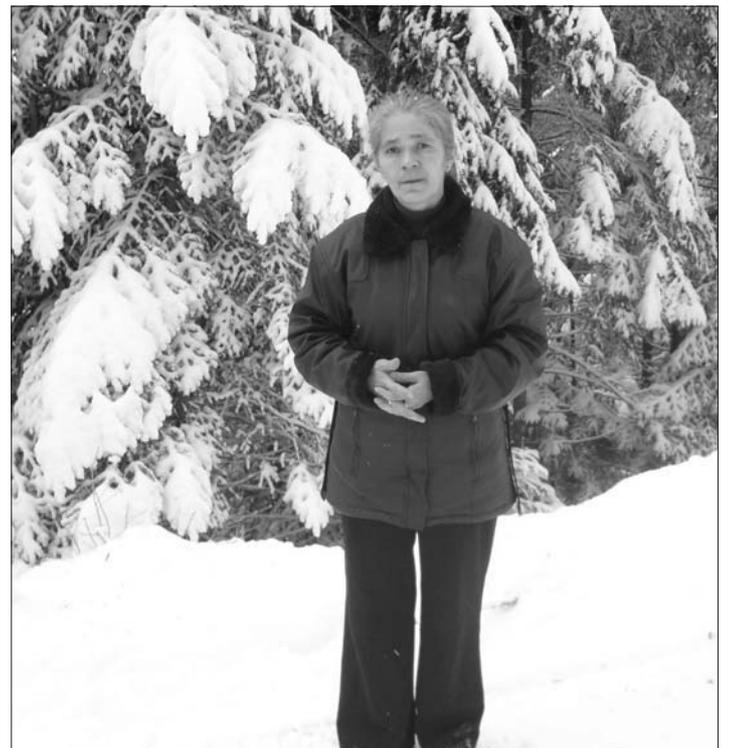
-У цик зоре, 14. фебруара 1993. године пробудила ме мајка рекавши да је суседно српско село Шапићи у пламену. Без размишљања сам са Чедом Поповићем и Његошом Машићем кренуо тамо, да спасавамо људе, присећа се Бране Машић.

Чедо Поповић додаје да су убрзо са пута у даљини угледали велику војну колону.

-Били смо уверени да су то граничари или припадници тадашње Војске Југославије, јер се ради о граничном појасу, десно према Црној Гори и Пљевљима, а лево према Србији и Прибоју, казује Чедо Поповић.

Причу наставља Његош Машић који каже како су их ти маскирни војници почели дозивати именима.

-Не слутећи, кренули смо према њима. Тек кад смо стигли близу њих схватили смо да смо преварени, јер су нас дочекали уперених пушака. Одмах смо запазили

да су међу бројним маскирним војницима биле и наше комшије муслимани, из суседних села, одмах преко границе. Разоружали су нас, повезали, малтретирали и спровели у Горажде, у ратни затвор који се налазио у центру града, у згради ЗОИЛ-а, где смо провели дугих пет месеци, након чега смо размењени, прича Његош Машић.

Истог дана у месту Тројан муслимански војници, на свом походу ка Чајничу, пресећу колону српских цивила који су бежали према Пониквама, од којих су на лицу места убили Душанку и Жељка Машића, Божа, Станију и Трифка Дачевића, Мирослава Крпојелца, Душка Катану, Душана Чокорила, Даринку Пјевић, те Вучка и Стева Ковачевића. Поред ових 11 истог дана на овом пограничном делу убијени су и Душан и Рајко Пјевић, Вукосав Ристановић, Здравко Вуковић, Милан Вујовић, Ратко Крезовић, Радован Станишић, Алекса Танасковић, Тодор Јањић, Мирко Ласица, Млађен Дракула, Никола Пјеваљчић и Владо Ћуковић.

Уз Чедо Поповића, Бранка и Његоша Машића заробили су и спровели у гораждански затвор у ЗОИЛ-у седмогодишњу Ивану Машић и њену мајку Полку.

-Пресрели су нас на Тројану, код шумских барака где је мој деда Божа Дачевић био стражар. Затекли смо га већ мртвог, а убрзо су и нас опколили. Настала је општа пучњава, када сам рањена у обе ноге. Видела сам кад је погинула и бака Станија, присећа се Ивана Машић, данас удата Тупеша, додајући да су је са мајком и тројицом заробљених Срба спровели у Горажде.

-У горажданској ратној болници била сам на лечењу до 29. априла 1993. године. За сво то време мајка Полка је седела дан и ноћ поред мог кревета на обичној столици, најчешће ми дајући свој дио скромног obroка, како бих се опоравила. Након болнице пребачене смо у затвор у ЗОИЛ-у, одакле смо размењене 14. јуна 1993. године, казује Ивана, подсећајући да јој је мајка због последица злостављања и мучења умрла након годину дана.

Мила Зељић-Машић, која је тада имала 15 година, каже да је само захваљујући присебности, али и срећи, успела избећи масакр на Тројану.

-Видела сам како ми је погинула мајка Душанка. Бацила сам се у страну изнад пута и сакрила иза неких балвана. Сећам се, шумом је одзвањало Алаху егбер, али сам нашла снаге да побегнем од тог ужаса, прича Мила Зељић-Машић.

Заједно са Даном Машић, која је рањена на Тројану заједно са шеснаестогодишњом кћерком Зоранком, где је погинуо њен четрнаестогодишњи син Жељко, спас су нашле у Трпињу, пошто су убрзо пристигли припадници Војске Републике Српске из Чајничка, спречивши даље напредовање муслиманских војника према Чајничу и натеравши их да се врате одакле су и дошли, преко Црне Горе назад у Горажде.

По речима председника регионалног удружења логораша Старе Херцеговине са седиштем у Вишеграду, Драгише Андрића давно је требало процесуирати ове злочине.

-У сарадњи са тимом за истраживање ратних злочина при МУП-у Републике Српске настојаћемо да се све ово добро припреми и поднесу тужбе тужилаштву БиХ или Црне Горе, а преживели Срби из овог краја чајничке општине најавили су и одштетне захтеве од Црне Горе, обзиром да се радило о класичној агресiji са њене територије и уз асистенцију њених држављана, рекао је Андрић.

Славко Хелета

570 МУСЛИМАНСКИХ ВОЈНИКА ПРЕКО ЦРНЕ ГОРЕ СТИГЛО ИЗ ГОРАЖДА

Мештани Трпиња, Шапића и Поникава тврде да су 14. фебруара 1993. године, при повлачењу према Црној Гори, избројали 570 муслиманских војника, међу којима је било и 38 Муслимана из суседних пограничних села у Пјеваљима и мањи број са територије општине Прибој. Како кажу, тада је истрагом утврђено да су муслимански војници из Горажда стигли заобилазним путем преко Садбе, Огличеве и Ивсара, да су у Црну Гору прешли код Моћевића, даље наставили пуних 12 километара територијом Црне Горе преко Планског, Рибарица, Бунгура и Дебелог Брда, одакле су ушли на територију БиХ и општину Чајничке у месту Тихицељ, где су им се прикључили и већ поменути Муслимани из Пјеваља и Прибоја, који су се сакупили у селу Ковачевићи.

-Након неуспелог продора према Чајничу, и злочина над 24 српска цивила, вратили су се истом маршрутом преко територије Црне Горе ка Горажду. Муслимани из Пјеваља и Прибоја бацили су униформе код села Кукавице, вративши се у своја места као цивили, тврде мештани ових пограничних српских села на територији општине Чајничке.

ЛЕГЕНДЕ

- Уз 490 година од штампања прве књиге на просторима данашње БиХ, у храму Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Новог Горажда, Народна библиотека Србије одштампала комплет репринт издања - Након САНУ и Пала централна промоција 10. јула у порти цркве Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Новог Горажда

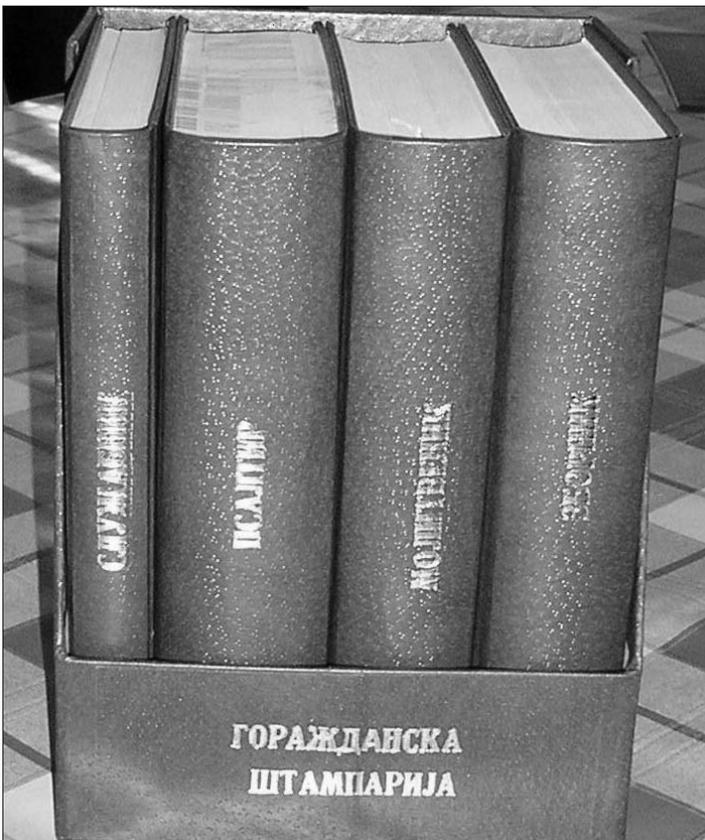
БИЉЕГ СРПСКОГ ШТАМПАРСТВА СА ДРИНЕ

Ново Горажде, мај 2009,

Навршило се 490 година од како је у храму Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Новог Горажда, задужбини херцега Стефана Вукчића Косаче, почела са радом прва штампарија на просторима данашње БиХ, а друга на Балкану, одмах иза Цетињске, коју је основао Божидар Горажданин, донијевши у Доњу Сопотницу машине из Венеције 1519. године, одакле се штампарија 1523. године, под најездом Турака, премјешта у Румунски град Трговиште.

Након мукотрпног рада на проналажењу тих црквених ћириличних књига или њихових дијелова, репринт издање обједињено у пет књига завршено је у електронској форми још крајем 2007. године, али због недостатка потребних финансијских средстава, до њиховог штампања није дошло све до недавно.

Књиге су почетком ове године угледале свјетло дана захваљујући Народној библиотеци Србије, која их је штампала о свом трошку, мада има најава да ће се у тај посао накнадно укључити и министарства просвјете и културе Србије и Републике Српске.

Капитална дела горажданске штампарије

Ради се о пројекту “Горажданска штампарија”, кога је 2003. године започео истраживачко-научни тим Народне библиотеке Србије и Филозофског факултета Источно Сарајево, уз почетну финансијску подршку министарства просвјете и културе Србије и Републике Српске.

Руководилац овог пројекта проф. др Драган Бараћ, савјетник у Народној библиотеци Србије и ванредни професор на Филозофском факултету Источно Сарајево, истиче да су поред репринт издања црквених књига: Служабника из 1519.године, Псалтира штампаног 1921.године и Молитвеника из 1923.године, штампани и научни радови бројних сарадника из академија наука и умјетности Републике Српске, Русије и Србије, те Народне библиотеке Србије, Матице Српске, Богословског факултета из Београда, Патријаршијског музеја Српске православне цркве из Београда и Библиотеке Светог архијерејског синода Румунске православне цркве.

Капитална дјела “Горажданске штампарије” садрже и Студију у којој је описана улога и значај ове прве ћириличне штампарије на просторима БиХ, која одатле сели у Румунију, те њен утицај на ширење ћириличне књиге и европског штампарства у 16. вијеку, посебно са аспекта њеног тадашњег повезивања културе, књижевност и умјетности Венеције у Италији, Горажда у Босни и Херцеговини и Трговишта у Румунији.

Истраживачки тим приликом реализације овог пројекта дошао је до сазнања да је из манастира Милешева, који је након пропасти Пећке патријаршије постао духовни и културни центар српства, потекла идеја о оснивању штампарије у Доњој Сопотници, те да је манастир Милешева, посредством Горажданске штампарије, имао пресудни утицај на српско средњевјековно штампарство.

На жалост, до данашњих дана сачувано је веома мало оригиналних примјерака књига штампаних у Доњој Сопотници, због чега је коначно штампање њихових репринт издања још значајније, посебно у тренутку када се навршава 490 година од почетка рада ове штампарије.

Према подацима до којих су дошли истраживачи у оквиру овог пројекта највише је сачувано примјерака “Молитвеника”, чак 25, који се налазе у домаћим и страним библиотекама, почев од Русије до Хиландара и Београда. Једини примјерак од прве књиге Служабника из 1519. године сачуван је на Хиландару у оригиналној величини, а Псалтир је реконструисан од три поједи-

начна примјерка. Оригинални примјерци и дијелови црквених књига из “Горажданске штампарије” чувају се у Венецији, Дубровнику, Трговишту, Београду и Санкт Петербургу.

По свему судећи, са капиталним књигама “Горажданске штампарије” Народна библиотека Србије би требала конкурисати за издавачки подухват године, на овогодишњем сајму књига у Београду, уколико успију обезбједити додатна средства министарства просвете и културе Републике Српске и Србије потребна за луксузнији повез једног дијела тиража.

*Храм Св. Георгија - Доња Сопотница
Овде је радила прва штампарија у БиХ*

Прва промоција репринт издања књига Горажданске штампарије одржана је недавно у Српској Академији наука и уметности у Београд, а потом и на Филозофском факултету на Палама.

На промоцији у Београду у свечаној сали САНУ Министар културе Србије Небојша Брадић је истакао да издавачки пројекат “Горажданска штампарија, 1519-1523” представља “узоран примјер очувања и промовисања српске културне баштине и улог културног капитала који надилази оквире националне културе, историје, језика и идентитета”. - “У временима када се залажемо за поштовање и разумевање народа и њихових култура - пред собом имамо издање које указује на дужину историје наше културе, издање којим можемо да се обратимо јавности у земљи, а пре свега оној у иностранству”, истакао је Брадић на промоцији у САНУ.

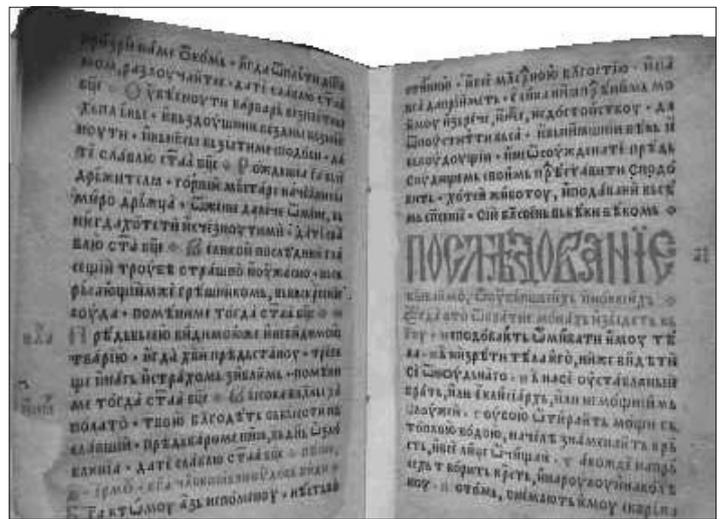
Он је оцјенио да је Горажданска штампарија и пројекат њене реконструкције и ревалоризације капиталан, како по вишедимензионалном распону који захвата, тако и по снази легитимације коју обезбјеђују српској култури, у контексту ширег региона, Европе и укупне свјетске културне историје - “као њен природно уклопљени духовно-интелектуални елемент”.

-Распон у простору: од Венеције до Црног мора; распон у времену: од почетка 16. до почетка 21. века; распон у цивилизацијским парадигмама: од Гутенберга до Интернета; распон у технологији дистрибуције информација: од ћирилског словослагања до нуле и једи-

нице. Синергија уређивачко-истраживачког домета, са учинком ненадане доступности самог извора у штампаном и електронском облику - посебно је вредна пажње, јер, ево тих драгоцених књига у нашим рукама и пред нашим очима, после скоро пет стотина година(!), нагласио је Брадић.

Подсећајући да су Срби у то вријеме, без оклијевања слиједили Гутенберову револуцију у штампарству, Брадић је рекао да су исто тако данас партнери у Европеани и Свјетској дигиталној библиотеци.

Књиге Горажданске штампарије након Београда промовисане су и на Палама, на Филозофском факултету Универзитета Источно Сарајево, а централна промоција одржаће се 10. јула у порти храма Светог Ђорђа у Доњој Сопотници-Ново Горажде, када ће се обележити и 490 година Горажданског штампарства.

Страница Молитвеника горажданске штампарије

Уређивачки одбор овог значајног пројекта, који овековечава истински биљег српског штампартва на просторима данашње БиХ и шире планира промоцију ових дела и у Италији, Румунији и Русији.

Славко Хелега

*Страница Псалтира
горажданске штампарије*

ИНТЕРВЈУ “СОКОЛА”

РАДОМИР АНТИЋ, селектор фудбалске репрезентације Србије

ПОШТЕЊЕ СЕ НОСИ ИЗ КУЋЕ

СОКО: *На почетку да вам се захвалимо на одвојеном времену, и да вас упитамо како се осјећате као први човјек у фудбалском свијету Србије.*

Поносан чињеницом, свестан одговорности да могу позитивно да утичем на

збивања у српском фудбалу.

СОКО: *Можете ли нам укратко изложити Вашу фудбалску богату биографију.*

Као фудбалер - Слобода Ужице, Партизан Београд, Фенербахче Истанбул, Сарагоса, Luton Town

Као тренер - Партизан Београд, Сарагоса, Реал Мадрид, Овиједо, Атлетико Мадрид, Барселона, Селта, репрезентација Србије

СОКО: *Знамо да сте породичан човјек, да имате много обавеза. Како сте успјели бити и добар спортски радник и добар домаћин.*

Поштење се носи из куће, проширује се сазнањима у школи и у животу, вредност фамилије је

привилегија човека са циљевима, јер га чини испуњеним и садржајним.

СОКО: *Ваши доласком на кормило репрезентације Србије десиле су се позитивне промјене. Како то објашњавате?*

Од људи сам који воли да почисти испред своје куће, свестан чињенице да сваки и најтежи проблем добро анализиран је упола решен! Свакако, ниједан од њих нисам решавао сузама.

СОКО: *Како успјевате створити топлу атмосферу, и повезати играче, руководство и публику?*

Полазећи од чињенице да договор кућу гради, повратном информацијом и константном комуникацијом дошли смо до поверења потребног за тимски рад, где је сваки учесник спреман да подреди свој его колективу! Што се тиче публике, личним примером у комуникацији народ је препознао једну жељу да будемо на његовом нивоу.

СОКО: *Мислим да знате да ми у Републици Српској свим срцем смо уз фудбал СРБИЈЕ. Како коментаришете нашу оданост?*

Ту топлину сам у недавној посети Бања Луци препознао и морам да признам да ми је много пријало.

СОКО: *Негативности су присутне у сваком спорту, на тако и у фудбалу. Интересује нас ваше мишљење поводом појава навијачког дивљаштва.*

Та појава је евидентна и предстоји нам заједничка борба за промену тенденције понашања на спортским стадионима.

СОКО: Фудбал у Србији, у Републици Српској. Квалитет, ниво.

Свакако да не можемо бити задовољни фудбалом где гол није у првом плану и мојим понашањем, предавањима покушавам да изменим ту тенденцију.

АНЕГДОТА

СОКО: Једна анегдота из вашег спортског живота.

Први интервју у ужичким Вестима. Купио сам 2 броја, бацио мајци на сто са речима - Види мајко докле ти је син догурао!

Моја Милка је погледала и одговорила - Синко мој, и ти далеко догура, сад народ може са тобом и задњицу да обрише.

СОКО: Кошарка је Мердијан Лигом дошла много. Какве су могућности из Вашег угла да и Фудбал крене тим путем?

Ја излаз из ситуације пре видим у појачању рада у бази, нисам за тренутна решења где време хоће да се прескочи довођењем странаца и запостављањем омладине у целини.

СОКО: Како гледате на школе фудбала, да ли је то наш потенцијал будућности?

На жалост, све се претворило у бизнис где родитељи финансирањем доведу децу у ситуацију морања што ми свакако смета.

СОКО: Да ли се помолите Богу пред утакмицу?

Сваку утакмицу почињем са - Чува Бог Рада свог - И мајко моја помози ми одозго.

СОКО: Наше друштво постоји већ сто година. Каква је Ваша порука за све наше чланове и симпатизере?

Свакако, сва моја подршка у вашем афирмативном раду у односу на омладину, јер мислим у времену у којем живимо то има још већу димензију.

Кратка биографија

Радомир Антић је рођен 22. новембра 1948. у Житишту, Банат, Војводина.

Играчку каријеру почео је у Слободи из Ужица (1967-1968), а затим је прешао у Партизан, у ком је играо највећи део своје каријере (1968-1976). За Партизан је одиграо 364 утакмице и освојио првенство Југославије 1976. године. У својој фудбалској каријери играо је и у турском Фенербахчеу (1977), шпанској Реал Сарагоси (1978-79) и на крају за енглески Luton Town (1979-1984).

Тренер омладинаца Партизана (1984-1988), затим првог тима Реал Сарагосе (1988-1990), мадридског Реала (1990-1992), Овиједа (1992-1995) и Атлетико Мадрида (1995-1998) са којим осваја дуплу круну (1996).

Тренер Барселоне (2000) са којом осваја европски Супер куп. Враћа се у Реал Овиједо (2000-2001), затим у Барселону још 6 месеци, да би 2004. преузео Селту из Вига.

Породица

Ожењен је. Супруга му се зове Вера, имају двоје деце: Ану (удату за кошаркаша Николу Лончара) и Душана (ожењеног женом Мирјаном). Има четворо унучади два унука (Марка и Радомира Млађег) и две унукe (Ивану и Петру).

СОКО: Како сте наш комшија из Ужица, позивамо вас на кафу у Манастир Добрун.

Приставите кафу, доћићемо са задовољством!

Пуно поздрава од Вашег селектора!

СРПСКИ ЈУНАЦИ

МИЛОШ ОБИЛИЋ

Милош Обилић је био српски племић из средњег века, који се често помиње и у српској епској поезији. Најпознатији је као јунак који је убио турског султана Мурата и у Косовској бици.

У народним епским песмама и легендама, Милош је слављен као херој натприродног рођења и снаге (његова мајка је била вила или је његов отац био змај; Милош је добио своју снагу кобиљег млека, од чега потиче његово презиме Кобилић или Кобиловић, како се понегде наводи. Имао је изузетног коња по имену Ждрал. Његови побратими су били Милан Топлица и Иван Косанчић, а његова вереница или жена је била Мара, кћерка кнеза Лазара Хребељановића.

Милош Обилић је важио за најбољег српског јунака. Када је био рањен у боју на Плочнику, настала је оп-

“Св. Милош пострадави на Косову”
Фреска из Саборне цркве Манастира Хиландар

шта паника у српским редовима, али успео је да се опорави и да се спреми за велику битку са Турцима на Косову. Вече пре одласка на бој, кнез Лазар је одржао кнежевску вечеру на којој су биле све виђеније српске војводе. По предању на тој вечери Вук Бранковић је прозвао Милоша Обилића да сарађује са Турцима јер је два дана прије те вечере ослободио српског лекара кога је заробила стража Вука Бранковића, а они су сматрали да је он турски ухода. И у тој силној пометњи међу српским војводама када су то чули, иако је већина њих била на Милошевој страни, Милош Обилић је устао подигао пехар вина и рекао: “Честити кнеже Лазаре, и ти Вуче Бранковићу, и ти Иване Косанчићу, и ти Милане Топлица, и ви браћо Мусићи, и ти Јуже Богдане, и ви браћо Југовићи, и ви сви остале српске војводе које сте с’нама и међ нама. Завјетујем се пред овом светом сликом Исуса Христа, пред овим хљебом и вином да ћу сутра на Косову убити Мурата, и какви будемо сутра на Косову бићемо такви довјека.” И после овог говора он напушта вечеру. Настала је мала паника у српским редовима, али сутра дан на Косову пољу када је све било спремно и када су српски попови завршили литургију, сви коњаници су навукли шљемове, једино је Милош скинуо свој и бацрио га. Када је битка отпочела, Милош је био на челу војске, имао је копље и на свом коњу Ждралу, јахао ка Турском табору. По предању Милош је имао веома доброг коња. Када је дошао до турског табора окренуо је копље наопако, што је у то време значило предају. У првом тренутку турски војници који су се налазили у табору око султана Мурата су прокоментарисали да је Лазар остао без најбољег српског војводе. Док су други рекли да буду на опрезу да није некаква подвала. Када су га разоружали, наређено му је било да приђе и да се поклати султани. То му је било идеално за остварење заклетве коју је дао вече пре тога. Када је кренуо да се сагне и да се поклати, на пола пута је извукао сакривени нож испод оклопа и распорио турског султана Мурата. Одмах су га војници ухапсили и везали. Погубљен је одрубљивањем главе.

По Милошу Обилићу је назван град Обилић на Косову.

Орден Милоша Обилића је установљен 1993. године системом одликовања Републике Српске дефинисаним Уставом Републике Српске у коме се каже: “ордени су јавно државно признање Републике Српске које се додјељује лицима или институцији за изузетне заслуге према држави.” Орден Милоша Обилића се додјељује свим припадницима оружаних снага Републике Српске без обзира на чин и ранг, за освједочену храброст у борби и за јуначки подвиг. Овај орден се у миру додјељује само у изузетним догађајима.

Припремио С. Александар

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ

Наш свети отац, Василије Острошки, рођен је у Хумској земљи, данашњој Херцеговини. Тачније родио се у селу Мркоњић, у Поповом Пољу, 28. децембра 1610. године. Родитељи му беху веома побожни и благочестиви људи. Тако да и њега васпиташе у духу православне вере и у великој побожности. По рођењу добио је име Стојан. Прва школа његове побожности беше у његовој кући, јер се у његовој породици више мислило о Богу и души, него о земаљским и пролазним стварима. По природи је био веома бистрог ума. Друга школа његове побожности беше пост, молитва и стално похађање богослужења у цркви. Породица му је била веома сиромашна, но он ни оно мало хлеба што је добијао за појести, никада није јео сам, већ га је увек делио са другим чобанима чувајући овце. Неки зли људи, суседи његови, отпадници од вере, омрзнуше младог Стојана, због његове побожности и мудрости, те родитељи беху приморани да га склоне у манастир Завала, који је био посвећен Вавдењу Пресвете Богородице., где он започе своје учење и образовање. На том мирном месту он је имао времена да чита црквене књиге и речи Светих Отаца, и тада се распали у њему љубав према Богу и подвижничком животу, те одлучи да се замонаши у том истом манастиру, одакле после неког времена пређе у манастир Успења Пресвете Богородице - Тврдош, где је тада било седиште Требињске Епархије. Када се замонашио добио је име Василије и у свом подвижничком животу угледа се на Светог и великог јерарха Цркве Божије, Василија Великог. После неког времена, он оде у Црну Гору, код митрополита Мардарија, који га задржа на Џетињу све док не дође до неких несугласица између њих. У манастиру Тврдош, наста вио је своје подвиге за спасење православног народа. Из своје молитвене келије у манастиру он је сагледавао све невоље и беде које је подносио његов многонапаћени народ. Идући по народу, као некада његов праотац Свети Сава, он је обављао сва света богослужења и свете тајне по свету и храбрио је људе у вери и трпљењу. То засмета отпадницима од вере, те намислише да га убију, а он да би то избегао оде у православну Русију. После неколико година вратио се, доневши са собом много црквених књига и новца, и све то даровао је осиромашеним црквама у Херцеговини. Када су Турци убили тадашњег митрополита источно-херцеговачког, Пајсија Требјешанина, поставише Светог Василија за митрополита. Склонивши се испред најезде Турака, он се скраси у манастиру Острог. Подвизавао се веома строго и богоугодно у једној пећини изнад Горњег манастира Острога, као и претходни митрополит Свети старац Исаија. У Острогу он окупи многе монахе и обнови цркву Вавдења Пресвете Богородице. Многа чудеса чинио је за време свога живота овај велики угодник

Божији, а то је настављено и након његове смрти. Његове мошти открише монаси неопштењене, и над њима се и дан данас дешавају чудесна исцељења. Њима на поклоњење даноноћно долазе, не само православни, него и други и бивају исцељени. Реке поклоника сливају се непрестано ка овом манастиру и светитељу, без обзира на вероисповест. Крај његовог кивота узносе се молитве свакодневно. Многе заклетве и завети дају се ту и данас.

Поштовање овог угодника Божијег у нашем народу огледа се у подизању у његову част многобројних храмова. Многа се чудеса спомињу везано за Светог Василија Острошког, и не могу се сва набројати... Он помаже свакоме ко му се обрати са искреном молитвом и побожношћу. Напоменућемо само неке од њих, али најбоље могу нам посведочити многи који су осетили благодат његове молитве. Велики је број оних који су били отписани од свих, а који су се поново вратили у живот, нормални и здрави.

Молитвама Светог Василија, оца нашег, нека Господ помилује и спасе све православне хришћане и све људе добре воље. Амин.

РЕПОРТАЖНИ ЗАПИС

Својеврстан рекорд Милана Косорића (80) из боричког села Сјеверско

КУМОВАО 47 ПУТА

Бог па кум. Тако се у српском народу даје важност кумству које је велика част и морална обавеза. Држећи се тог завјетног постулата Милан Косорић (80) из села Сјеверско на боричкој висоравни до сада је кумовао у преко 20 породица и, према његовим рачуницама, Свету тајну крштења на његовим рукама примило је и у Цркву Христову и вјеру православно ушло 47 кумчади.

Кумство се у породици Косорић, прича чика Милан, од вајкада преноси с кољена на кољено.

-Ја сам га наслиједио од мога оца, он од свога и тако, уназад, редом. Иначе, први пут кумовао сам на Свете Тројицве давне 1944. Имао сам тада непуних 16 година

и на мојим рукама, у избјеглиштву у Вежању код Ужица, крштено је једно дијете комшија из завичаја, Радојке и Милана Ћорића. Те ратне 1944. крстио сам и двоје дјеце у Капетановићима у вишеградској жупи, опет старих комшија, Спасеније и Милоша Ћућуле. На Светог Јована, 20. јануар, 1945. поново у Капетановићима, крстио сам кћерку Милену, Софрена и Спасе Маријановић са Бабљака, присјећа се, и то прецизно у дане и године, чича Милан.

У првој поратној години и враћања на своје огњиште у селу Сјеверску, на Спаосовдан у цркви на Борикама, крстио је Милована, сина Миленије и Милорада Ћерића са Борика. Потом слиједи вјенчање Андрије и Љубенке Гамбирожа, а затим крштење њиховог првенца, сина Бошка.

-Крстио сам и Новку, Драгомира, Драгољуба и Радисава Маријановића. На рукама сам држао и по двоје дјеце кумчади Драгомира и Драгољуба. Кумовао сам и Миладу Маријановићу и крстио његове Деливоја и Драгана, а затим Деливојева два сина и Драганове три кћерке. Крстио сам и сина Мила Маријановића, Горана, сада директора у Рогатици, и три Горанове кћерке. Затим Јаковљевог сина Зорана и двије његове кћерке и Дарка Кавазу, Којовог сина. Са Ћерићима из Годимиља сам вишеструки кум. Од Милије Ћерића крстио сам Горана и Воју, онда Момчилове три кћерке, Миланова (са Борика) три сина..., присјећа се чича Милан.

Уз двоје дјеце Милоша и Спасеније Ћућула, које је крстио ратне 1944, у фамилији Ћућула Милан је крстио још 12 дјеце. У Новице четворо, Петкових седморо и једно Миланово.

- Сва крштења била су и мале свечаности. Било је ића и пића, али никад кући нисам дошао пијан или да ме је неко довео. Увијек сам даривао кумче и куму. А и мене су даривали, тако годинама нисам купио кошуљу или пешкир. Добивао сам их на поклон од мојих кумова, каже Милан, додајући да је ишао и у сватове великом броју својих кумчади. У доста случајева обавио је и црквено вјенчање, а идући путем бројних кумстава стигао је и до Обреновица и Београда, Бановића, Хан-Пијеска, Горажда...

- Још да кажем и ово. У последње вријеме све рјеђе кумујем. Набрах ево већ 80 година и како се каже, нисам више за туђе куће, а и прошло је вријеме мојих пјесама и весела. Зато све чешће отказујем кумство уз, како доликује - кумски опрост, наглашава на крају свог присјећања за новине чика Милан Косорић.

Сретен Митровић

ПУТОПИС

Пријети ли изумирање некад најбогатијем селу Србије - Љубишу

ВИШЕ САХРАНА ОД КРШТЕЊА

Златиборско село Љубиш је прије двадесетак година било једно од најбогатијих у Србији.

На жалост, бројне мање и веће кризе ми-нулих година и велика миграција према развијенијим градовима већ су угасиле најмање трећину од 240 домаћинстава, а она преостала све више старе. Овдје се десио један (не)очекиван апсурд: Прије двадесетак година се у Љубиш долазило ради доброг посла и добре зараде, да би мјештани већ почетком деведесетих почели из њега одлазити пут србијанских и европских градова, у потрази за перспективнијом егзистенцијом.

Преостали житељи Љубиша кажу да немају гдје, ни са чим, ни због чега да негде пођу даље. За педесетак сада већ временских нежења мјесни парох Слађан Јовановић каже да су жртве једног лошег српског времена и још лошије политике према селу.

-Посљедњих година у Љубишу на три колијевке дође девет ковчега. Прошле године сам имамо 27 сахрана и четири крштења, а прије неколико година 52 сахране и седам крштења. У мојој парохији са три села, прије 11 година сам имао 480 домаћинстава, а сада за 100 мање. Плашим се да ће Љубиш нестати за 20 година и да ће онда неко написати како је нестало најбогатије српско село, каже парох Јовановић.

Овдје је крајем седамдесетих година прошлог вијека формирана земљорадничка задруга која се поред откупа и продаје пољопривредних производа и стоке, бавила и трговином бакром и алуминијумом. У међувремену, у Љубишу су отворени и

погони ИМТ Раковица и погон једне текстилне фирме из Ужица. На жалост, с првим годинама санкција, у Љубишу су затворени и задруга и два погана, тако да је преко 400 младих људи остало без посла.

-Средином осамдесетих, кад је задруга била најјача, у нашој школи било је 200 ђака, у локалним трговинама могли су се купити најновије марке телевизора и фрижидера, кафане су радиле нон-стоп. Било је више људи него на Златибору туриста. А данас у школи има једва 50 ђака, а у кафанама и продавници скоро да нема никога, јер су ови преостали људи без посла, каже Симеун Марић, наставник математике у школи Сава Јовановић Сирогојно.

Поред школе у Љубишу је некад радио и интернат у коме је становало по 50 ђака из удаљенијих села. Мада је ужички бизнисмен Васо Мићић недавно поклатио школи минибус, многи од ђака и даље дневно пјешаче по десетак километара у једном правцу.

-Па није нам тешко, дружимо се, пјевамо, играмо се уз пут. Проблем је једино кад падне снијег. Кад завршимо осми разред, идемо у Ужице, а онда... видјећемо... Ма какав Љубиш, шта ћемо на селу?! Нимало у шали збори Дејан Јаџић, ученик осмог разреда овдашње основне школе.

Подаци говоре да је за посљедње три године с мапе Србије потпуно нестало 16 села, а у 19 живи мање од 10 становника.

Према подацима професора Биљане Спасић, аутора књиге "Зашто Срби нестају", Срби су једини народ на свијету без природног прираштаја и други у сијвету, послје Јапанаца, по просјечној старости становништва. Просјечна старост Срба је 50 година, док је, по истим подацима, старост Албанаца на Косову 23,5 година.

И познати српски пјесник Љубовоје Ршумовић, који је рођен у Љубишу 1939.године, недавно је примјетио како његово село нестаје.

-Некад је у Љубишу било много народа, а сада га нема. Остале су куће, старе, трошне и рушне. Тамо је много неожењених људи. И нема шансе да се ожене јер дјевојака нема. Оне неће више да живе у селу, хоће по сваку цијену у град. У Љубишу је тешко сада видјети стадо оваца или три краве у једној штали, са сјетом записа Ршумовић.

З.Тмушић-С.Хелега

КОНКУРС СОКОЛА

РЕЗУЛТАТИ КОНКУРСА ЧАСОПИСА “СОКО” ЗА КРАТКУ ПРИЧУ НА ТЕМУ “ХРИСТОС ВАСКРСЕ”

Редакција часописа за духовну и културну просвјету “Соко”, почетком марта 2009. године путем медија објавила је Конкурс за кратку причу на тему “Христос Васкрсе”.

Мада је од објављивања до затварања Конкурса било релативно кратко вријеме пристигла су 53 рада, и то под шифром, из разних крајева Републике Српске и Србије.

Након читања и анализе Редакција се одлучила да награди слиједеће ауторе кратких прича:

1. НАГРАДА од 300 КМ припала је краткој причи под шифром “ЧУВАРКУЋА”, чији је аутор ДРАГИЦА ГРБИЋ-ДРАГА, ПЈЕСНИКИЊА ИЗ ВИШЕГРАДА, просвјетни радник у Основној школи “Вук Караџић”-Вишеград. Поред поезије, укључујући и дјечију, пише и прозу. На више конкурса у Србији и Републици Српској награђиване су њене кратке приче.

Првонаграђена Драгица Грбић, Вишеград

2. НАГРАДА од 150 КМ припала је краткој причи под шифром “ШАРГАН”, чији је аутор РАДА (МАРИЋ) ПАУНОВИЋ из Чачка. Рођена је у Бајибој Башти, а прва два разреда основне школе завршила у Велетову. Бивши медицинар, по одласку у пензију озбиљније се посвећује поезији. Са својим пјесмама заступљена је у више зборника, носилац је пјесничке повеље “Тарави сокак” књижевног клуба Мирослав Антић из Инђије.

3. НАГРАДА од 50 КМ припала је краткој причи под шифром “ПЧЕЛА”, чији је аутор МАРИЈА МИКАВИЦА из Вишеграда.

Награђене кратке приче објављујемо у овом броју часописа “Соко”. “Соко” задржава право да на својим страницама објави још неколико одабраних кратких прича, а у плану је да се наредне године штампа и мали зборник *СОКОЛОВИХ ВАСКРСЊИХ ПРИЧА*.

Мада спадају у полетарце, због колективног труда Редакција је и ове године одлучила да групу од око 20 ученика IV₁ Основне школе “Вук Караџић” из Вишеграда, који су учествовали на овом Конкурсу са својим кратким причама, награди са специјалном наградом - једнодневним поклоничким излетом у један од манастира на подручју Вишеграда.

Са прикладним књигама “Соко” ће наградити и четири ученика основне школе Соколац, који су такође учествовали на нашем конкурсима.

Редакција “Сокола” ће се кратким писмом захвалити свим ауторима приспјелих радова, уз позив и жељу да учествују и на нашим наредним конкурсима.

Жири и Редакција “Сокола” оцјењује да је квалитет приспјелих радова на високом нивоу и да они представљају значајан допринос књижевном ствараштву, како оних признатих, тако и мање афирмисаних стваралаца.

Напомињемо да су међу приспјелим радовима и двије васкршње пјесме, као и двије кратке приче из српске историје ових наших крајева. Мада су аутори промашили задату тему, пјесме и приче завријеђују пажњу и наћи ће се на страницама наредних бројева “Сокола”.

Награде најуспјешнијим ауторима су додјељене на ВАСКРСЊОЈ АКАДЕМИЈИ, која је одржана 21. априла 2009. године у Народном дому Манастира Добрун.

Чланови жирија: *Монах Серафим, Александар Савић и Славко Хелета.*

Првонаграђена кратка прича на Конкурсу часописа "Соко" из Добруна

ХРИСТОС ВАСКРСЕ

"Ти си бакина Драгомилица."

"И шта још?" "И сунце." "И шта још?"

"Чуваркућа!"

"А шта је чуваркућа?"

"То си ти, срећо бакина!"

Тако су почињали наши дани. Сјећам се јасно иако сам имала три године. И данас се сјећам...

Нисам имала родитеље. Имала сам - баку. И дједа. И успављивање и плакање. И дједову реченицу: "Ћути, ето баје", коју је изговарао као последње, најјаче оружје да ме успава и при том гребао руком испод стола. Ваљда је то дјеловало.

Онда нисам имала више дједа. Не знам како, али тога се не сјећам. Отишао је прије баке.

Потом је отишла бака. Тога се сјећам. Нико ми није рекао. Сви су нешто спремали, ујурбано помагали и крили од мене, а ја сам сједила на столицичи са стране и све знала. И све ћутала. Остала сам сама.

Прошле су године. Опет сам сама у новом граду.

Око манастира народ. Мали Васкрс. Скупи се свијет, дошао да продужи васкршњу срећу. Домаћице до-нијеле сир и кајмак да благослови владика.

Нисам знала за тај обичај, али човек све научи. То прво запази у поређењу са својим обичајима. А владика тихо, свечарски, преноси благодот на нас. Домаћице прве у реду са сиром и кајмаком.

"Боже, да ми је мало овог сира", мучила ме жеља. "Откад то нисам јела!" Баш је онај млади, тек што је оцјеђен. Виде се и рупице на њему од цједиљке. Сир из крпе, како га зову у Војводини, или баса, како га зову у мом бившем завичају - само му још додају мало кајмака и добро сједине.

И стално ми поглед скреће на сир. Све ми се чини да ће те жене понудити сир да пробамо. Али не. Враћају га кући.

Послије тога владика дијели јаја вјерницима. Пуна је корпа. Сва су црвена. И ја сам у реду. Помало се прибојавам да ли ће бити довољно за све. Узимам даровано јаје, пажљиво обухватам објема рукама као драгоцијеност.

Моје јаје! Моја чуваркућа! "Христос воскрес!" "Воистину воскрес", одговарам.

Прошлог Васкрса бојила сам јаја, шарала са дјецом, и пажљиво одвајала прво јаје - чуваркућу. Ове године због ратних околности далеко сам и од куће и од дјеце. Нисам бојила јаја.

И док се у породицама ширила васкршња благодот, топлина и радост Христовог васкрсења, ја сам била сама и носила своју муку. Морала сам разговарати са владиком, зато сам дошла у манастир. Примео ме послије свих црквених обавеза и тако олакшао муку.

"Није неопходно присуство гробу да би се обиљежила годишњица. Важна је свијећа, хљеб и молитва", рече владика.

Дуго смо разговарали. Нека се леденица отопила у мени. Владика је био у свечаној одежди, каква се облачи за посебне велике празнике као што је Васкрс.

Слушао ме пажљиво.

"Даће Бог. Бог је велики", завршио је разговор. Била сам смиренија.

У повратку "кући" сваки час сам стављала руку у џеп и додиривала поклоњено јаје. Ово је моја чуваркућа!

Кад сам дошла у хотелску собицу, привремени смјештај, ставила сам јаје на посебно мјесто да се не разбије.

Заблисташе слова ИС ХС. И као да се соба испуни необичном свјетлошћу. Погнух главу, помолих се Богу.

Било је нешто посебно. Нестварно! Свеприсутно само за мене. Нешто ме прожело. Знај! Осјећам лакоћу у себи. И благодот. И вјеру. Нема туге. Нема бола. Срце ми је чисто. Ново. Благо. Срећно. "ХРИСТОС ВОСКРСЕ", рекох уз осмијех. "ВОИСТИНУ ВОСКРСЕ", зачух око себе. "Хвала ти, Боже!"

Послије тога знала сам да је све могуће ако вјерујеш. "Даће Бог, помислих у себи. Биће опет дом!"

Полако, као кад се крпи, настави се живот. Болно. Пожртвовано. Стрпљиво.

И даде Бог.

Дођоше радости послије ратних губитака. Удаја дјеце, вјенчање, слава, унуци, крштење.

Данас бојимо јаја с великом радошћу. Шарамо и на сваком свијетле слова Исус Христос. Објашњавам унућићима зашто се боје јаја, шта је чуваркућа.

"Ви сте бакине чуваркуће", говорим поносно сјећајући се бакиних ријечи. И сама, тек сад схватам, шта те ријечи значе.

На Васкрс смо сви били у цркви. Моји унучићи су достојанствено изговарали молитву. Знају је напамет. Научила сам их. С поносом и радошћу изговарају у хору ријечи: "ХРИСТОС ВОСКРСЕ, ВОИСТИНУ ВОСКРСЕ", смјешкајући се једно другом.

Погледах у икону Христовог распећа, Изговорих стихове посвећене њему:

Вјерујем у тебе.

У нама живиш.

Вјечно. Из свега.

Гријехе наше

На себе прими.

Васкрсе из мртвих.

Христос. Син.

Васељене милост

И нас смртних.

*Драгица Грбић-Драга
Пјесникиња и просвјетни радник из Вишеграда*

Кратка прича Сокола - друга награда: Рада Пауновић - Чачак (шифра ШАРГАН)

ХРИСТОС ВАСКРСЕ

У старој похабаној бележници пронађох један дневнички запис стар тачно једну деценију. Прочитах га, и моје сећање беше освежено на ту, са Србију ратну 1999. годину, када су НАТО авиони надлетали и бомбардовали циљеве, а при том не штедећи ни цивиле. Сви смо били пуни страха и неизвесности шта ће се догодити ноћас, а шта сутра. И тако из дана у дан, 78 дана и ноћи.

Томе је ове, 2009. године, тачно десет година. А овај, један једини дневнички запис био је на Васкрс, 11. априла 1999. године и гласи овако;

Недеља, празник, пролеће. Много је разлога да будемо срећни, али се нека невидљива мука и меланхолија увукла међу људе. Улицом пролазе само они који морају негде да оду. У продавницама се купује само оно што је најпотребније. На телевизији гледамо оно што не желимо, а то су срушене зграде, мостови, кратери од пројектила НАТО агресије.

Осећам да ми недостаје воље. Воље за било шта. Недостаје ми снаге и да телефонирам и чујем неке себи драге особе. А до пре неки дан радо сам узимала телефонску слушалицу и окретала жељене бројеве.

И гле чуда, некад је мало потребно, један детаљчић, једна мрвица, један трен, да човека покрене из неке латаргије.

Подне одавно превалило. Излазим из куће да одем до продавнице. Хватам за кваку, а чујем телефон. Враћам се да се јавим. Подижем слушалицу и чујем своју другарицу Драгицу из Опова. Драгица зове да чује како смо. Драго ми је што је чујем, а уједно ме и стид што ни-

сам одговорила на њено опширно писмо прострто на шест страница. У њеном гласу трепери оптимизам и нада. Ни њена деца нису са њом као ни моја. Она се ипак нада најбољем. Надам се и ја, али њен глас звучи весело, мој сетно. Дала ми је мало енергије. Хвала јој.

После пет-шест минута телефон звони поново. Овога пута јавља се мој деда Влајко. То ми је једини живи деда, и ових дана је прославио 91. рођендан. Тачније првог априла. То је мајчин ујак. Деда живи сам, у недри-ма Шаргана, у недођији, надомак Мокре Горе. Повремено га позovem да чујем како је. Данас је он позвао мене. Из слушалице се најпре чуо познат глас крепког старца који је рекао ХРИСТОС ВАСКРСЕ. Ваистину ХРИСТОС васкрсе, био је мој одговор. Деда се затим интересовао како смо јер је чуо да су гранатирани Чачак. И Заставу у Крагујевцу су гранатирани ових дана, а син његов ради тамо. Један унук деде Влајка Ивановића је милиционер и тренутно је на Косову. И деда је пун оптимизма. А шта је самном?

И он ми даде мало снаге као и Драгица. Узех оловку и почех да записујем ове редове.

А можда ми је снаге дала и она дедина реченица ХРИСТОС ВАСКРСЕ. Не можда, тако сам мислила тада.

Сада сам сигурна да је заиста тако, јер помен Христа у кући и у човеку мења све.

Васкрсава наду у боље сутра.

Рада Пауновић није присуствовала дојели награде, али је послала слиједече писмо:

Хвала Вам пуно господине Хелета на разумевању. Драга ми је рекла да је у Добруну било фино а видим и садржајно. Сигурна сам да сте Ви креатор тако осмишљеног програма и догађања у манастиру Добрун. Једино бих Вам сугерисала за следеће године да се (због веће посећености) то закаже за Други, а не Трећи дан Васкрса. На Трећи Васкрс велики број људи ради што са Другим даном празника није случај. Такође и да Академије почне раније (у поподневним сатима) да би се људи који дођу могли раније вратити кући.

Драга ми је рекла да сте прочитали моје писмо, а да је прочитана и моја прича. Много Вам хвала на томе.

Ја сам се претплатила на лист "СОКО" и контактирала раније у вези са претплатом на оне маил-ове који су на часопису. Добила сам бр. жирорачуна и уплатила 950 дин. (10евра). Уплату сам извршила 17.3. и обавестила на поменути маил, али нисам добила одговор. Искрено се надам да је са тим све уреду и да ћу часопис ускоро добити. Раније сам га набављала преко Драге Грбић и Петронија Шимшића.

Опростите што Вама пишем о овоме, јер ја тамо никога не познајем, па самим тим не знам ни коме се обраћам, ко води ове послове.

Оно што сам желела да напишем и предложим редакцији листа још пре конкурса је да убудуће не буду новчане награде, јер ми се то некако не уклапа, као што сам рекла НЕ УЗИМА СЕ ИЗ СВЕТИЊЕ, НЕГО СЕ У СВЕТИЊУ ДАЈЕ. Веома је лепо што организуете поклоничка путовања и делите књиге. Зато би био мој предлог да у том смислу награде и буду за наредне године. Предлажем да конкурс поставите на интернет и да буде доступан шире (опростите ако сам необавештена и ако је на интернету био, нисам га видела). Добила сам га од Пера Шимшића (на чему сам му захвална) па преследила другима.

Идеја да за идућу годину штампате зборник прича, је СЈАЈНА. Дивим се Вашем ентузијазму и енергији којом радите свој посао. Могу само да Вам честитам.

Поздрав и још једно велико ХВАЛА.

Рада Пауновић из Чачка

Кратка прича Сокола - трећа награда: Марија Микавица - Вишеград (шифра ПЧЕЛА)

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ

Некада је неко рекао: “Од онога часа када је Анђео Божији објавио Христово васкрсење, сазнало се да је наш Спаситељ заиста Син Божији”, да је то тај који је требао бити предат ради наших гријехова и да васкрсне ради нашег оправдања.

Трећенаграђена Марија Микавица, Вишеград

Док пишем ове мудре истините ријечи, сјећања из дјетињства полако навиру и прожимају се мојим мислима. Сјећам се, била је Велика Субота, дан пред најрадоснији хришћански празник Васкрс. Држећи брата за руку трчали смо росном ливадом, док су зраци сунца, пробијајући се кроз густе облаке гријали наше дјечије образе. Уморни од трчања, одлучили смо да се вратимо у кућу. Пењући се дрвеним степеницама које су шкрипале испод наших стопала, чули смо јецаје и понеки крик који су одзвањали нашом дрвеном верандом. Чувши јецаје и крике, крв нам се следила у жилама. Утрчали смо у собу наше мајке, заледили се од призора који смо видјели. Мама је лежала на постељи, у руци је држала марамицу коју је приносила устима и кашљала у њу. Сузе су влажиле њено блиједо лице. Када би наишао јачи бол она би крикнула. Брат и ја сједили смо поред ње. Сузе су пуниле наше очи, а ми смо се трудили да их мајка не примјети.

Тек понекад, окренули би се на другу страну, да пуштимо сузу коју нисмо могли задржати. Мајка је испуштајући тихе јецаје рекла: “Дјечице мила, сутра је наш најрадоснији и највећи празник, Васкрс. Син Божији Исус Христос страдао је на крсту ради наших гријехо-

ва и трећи дан је васкрснуо. Страдао је на крсту ради нашег спасења, да наше душе не остану вјечити заточеници ада и нечистих сила, показавши нам пут љубави, трајне и непролазне љубави чије су границе само небо. Помолите се дјечице мила, да у свему доминира воља Божија и да је ми будемо кадри препознати и испунити. Будите сретни и весели јер је син Божији Васкрснуо, побједио смрт и даровао нам живот вјечни”.

Иако смо били мали, разумјели смо мамине ријечи. Још смо мало сједили поред ње, а затим смо устали, пољубили је у влажне, сузама натопљене образе. Она нас је помиловала по образима, својом њежном и топлим руком и рекла: “Идите дјечице и молите се Христосу Спаситељу нашем”.

Ушли смо у другу собу, гдје је на зиду била окачена икона Исуса спаситеља нашег. Брат је примачао столицу и припалио кандило које је јаком свјетлошћу обасјало нашу собицу. Прекрстили смо се онако како нас је мајка учила и молили се Исусу Христу да наша мајка устане из постеље, да је ништа више не боли, да престану јецаји и крикови и да оздрави.

Сузе су квасиле наша лица и како смо их брисали оне су све више и више навирале из наших очију. Како је ноћ одмицала, а ми се и даље молили нашем Спаситељу, мамини јецаји били су све тиши и тиши...

Зора је свитала. Кандило је догоријевало и тек по неки пут пуцкетало. У нашем дому владала је пука тишина. Брат и ја смо и даље непомично стајали пред иконом, држали крстиће у рукама и молили се. Пуку тишину нашег скромног дома прекинула су звона оближње цркве. Сјетили смо се ријечи из Свете књиге које нам је мајка често читала: “Радујте се јер је Христос Васкрснуо.”

Прекрстили смо се и још једном поновили: “Господе Исусе Христе спаси нашу мајку, нека још поживи”.

Затим, у корпицу са сламом ставили смо прелијепа офарбана јаја, која је наша мајка офарбала и шарала на Велики Петак. Стављајући шарена јаја на сто осјетисмо да нисмо сами у просторији, осјетисмо нечије присуство. Окренувши се, на вратима угледасмо мајку. Оздравила је.

Са осмијехом на лицу и без имало бола и јецаја, посматрала нас је. Притрчали смо јој у загрљај. Док су се наше мале ручице пружале и стискале њен струк, сузе радоснице бујале су у нашим очима и великом брзином квасиле наше образе. Нашој срећи није било краја. Мама, брат и ја пришли смо икони нашег Спаситеља и захвалили смо што нам је помогао да мама оздрави. Мајка нас је загрлила својим топлим и њежним рукама и рекла: “Дјечице мила, Христос живи и живјеће, ко је његов умријет неће.”

Брат је пришао столу, узео из корпице три шарена јајета. Једно сам добила ја, а једно мајка. Стали смо испод иконе нашег Спаситеља Исуса Христа, покуцали се јајима и заједно у глас изговорили ријечи:

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ - ВОИСТИНУ ВОСКРЕСЕ

РАВНОГОРЦИ

Необична путоштвовања бронзаног споменика ђенерала Драже Михаиловића

ОД ВУКОВАРА, ПРЕКО БРЧКОГ ДО ДРАЖЕВИНЕ КОД ВИШЕГРАДА

Вишеград, мај 2009,

У вријеме када се медијски “истражује” мјесто ликвидације и гроб ђенерала Драже Михаиловића интересантна је прича о путоштвовању његовог бронзаног споменика, који је постављен у ратном вихору 1992. године у Вуковару, склоњен потом у Београд, да би 1998. године “стигао” у Брчко. Али по одлуци власти јединог БиХ Дистрикта морао је одатле бити уклоњен 20. октобра 2003. године.

Након те путоштвовања Равногорски покрет Републике Српске је одлучио да се чича Дража од 17. јула 2004. године скраси и коначно смири на мирном мјесту, у Добрунску ријеку, код Вишеграда, недалеко од Добруна, а нешто даље и од Вардишта и Мокре Горе.

Зашто се баш ту “смирио” бронзани чича Дража?

Једноставно зато што су неколико километара изнад овог мјеста, сада названом Дражевина, дакле у селу Ундруље, 13. марта 1946. године припадници УДБ-е ухапсили ђенерала Дражу, а све његове пратиоце ликвидирали, међу којима су били капетан Никола Мајсторовић, мајор Драгиша Васиљевић и поручник Благоје Ковач.

Откривању споменика, те 2004. године, предходила је свечаност освећења темеља и полагања камена са граматом за будући храм, посвећен “Светом Николи”, крсној слави породице Драже Михаиловића.

Случајно се подударило да истога дана и готово у исто вријеме у овај крај Републике Српске “дођу” ђенерал Дража, али и Патријарх српски Павле, пред кога је на оближњу границу у Вардишту, са ове свечаности, отишао митрополит дабробосански Николај.

У присуству неколико стотина равногораца и мјештана из околних села вишеградске и руђанске општине Дражин споменик су открили његови ветерани Вељко Планинчић из Вишеграда и Алекса Мандић, родом од Горажда.

Тако је ово мало мјесташце, мало по мало, постало стјециште бројних поклоника лика и дјела ђенелара Михаиловића, али и све бројнијих туриста. Сасвим непланирано Дражевина, мада не званично, постаје саставни дио туристичке понуде вишеградског краја везаног за будућу туристичку пругу, која је на путу према Вишеграду већ стигла до Добруна.

Чичин споменик у Дражевину постаје мјесто окупљања чланова Равногорског покрета из свих Српских

крајева, а домаћински је прихваћен и од стране овдашњег српског становништва, јер је своје последње дане скривања Михаиловић провео у оближњем селу Репушевићи, одакле је у Ундруљама налетео на засједу, након чега је завршио на чувеном процесу и погубљењу, негдје на још увијек непознатој локацији.

Одмах након Дражиног хапшења, 13. марта 1946. године, услједила је незапамћена одмазда и нечувено кажњавање цјелокупних српских породица из овог дијела вишеградске општине, због јатаковања са четницима. Комплетне српске породице, укључујући и дјецу, депортоване су и затворене у радни логор у Завидовиће, а према још увијек непотпуним подацима око 50 српских домаћина овог краја је због јатаковања, често пута и недоказаног, робијало.

Занимљив је случај, сада већ покојног, Обрена Тасића из села Бијела код Вишеграда који је у то вријеме, 1946. године, управо завршавао трогодишњи војни рок. Писао је кући да му пошаљу одијело, а како одговор никако није стижао старјешине су га послале кући у униформи. Кад је стигао у село затекао је пусте и закључане домове. Сазнавши за депортацију комплетних породица, сјео је на воз и прикључио им се у радном логору у Завидовићима!

Пет година након доласка Дражиног споменика ово мјесто поприма контуре будућег туристичког комплекса. Црква Светог Николе је пред завршетком, а гради се и велики парохијски дом са одајама. Оградњи комплекса свакодневно брине монах Јован Гардовић, који је, обзиром да је црква прерасла у манастир, његов игуман.

По његовим речима Дражин бронзани споменик ће остати у овом комплексу, само што ће из порте прећи у музејски дио будућег манастирског комплекса, а најављено је и уређење једне од оближњих пећина у којима се све до хапшења скривао ђенерал Дража Михаиловић са својим најближим сарадницима.

Све у свему, Ундруље, односно Дражевина код Вишеграда постају препознатљиви по бронзаном споменику, кога овдје сматрају заштитним знаком и чувају уз дужно поштовање према Драгољибу Дражи Михаиловићу, који је управо овдје ухапшен прије 63 године.

С. Хелета

У Дражевину код Вишеграда 13. марта одржан помен уз 63. годину хапшења Драже Михаиловића

ТРАЖЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ДРАЖЕ И РАВНОГОРАЦА

Око 500 чланова Равногорског покрета из Републике Српске, Србије, Црне Горе и других српских крајева окупило се у комплексу Дражевина код Вишеграда, гдје су обиљежили 63. годишњицу од хапшења генерала Драже Михаиловића од стране припадника ОЗНЕ. Том приликом чланови његове пратње, капетан Никола Мајсторовић, мајор Драгиша Васиљевић и поручник Благоје Ковач су убијени.

Учесници, обучени у равногорске униформе су предходно на вишеградском Тргу палих бораца положили вијенце на споменик браниоцима Републике Српске, а затим су у храму Светог Николаја у Дражевину присуствовали богослужењу.

Помен парастос пратњи Драже Михаиловића, над спомеником у Ундруљама, обавили су свештеник Рајко Цвјетковић и отац Јован, монах манастира Добрун.

Након тога сви учесници су одали пошту Дражи Михајловићу испред његовог бронзаног споменика који је овдје постављен 17. априла 2004. године.

Ради се о споменику који је првобитно био у Вуковару, а потом у Брчком, одакле је одлуком власти Дистрикта Брчко протјеран.

Присутнима се обратио предсједник Централне отаџбинске управе Равногорског покрета свих Српских земаља Јово Вукелић, који је подсјетио да се на мјестима, као што је ово, симболизује истинско српско страдање, нагласивши да су од власти Србије недавно званично затражили рехабилитацију Драже Михаиловића и свих равногораца.

-Кад је то могла урадити Словенија, гдје су сви Равногорци регулисали националне пензије и подигли споменике, то с правом очекујемо и од Србије, напоменуто је Вукелић.

Он се посебно осврнуо на писање медија у Федерацији БиХ, који су овај помен у Дражевину најавили као неки језиви скуп!

-Да ли овај наш скуп у Дражевину изгледа језиво. Ми не мислимо тако. Плаше своје људе разним причама и узнемиравају их, рекао је Вукелић, који је на крају све Равногорце и симпатизере овог покрета подсјетио да се увијек и свугдје морају понашати по строгим правилима ове организације, која његује успомену на име и дјело Драже Михаиловића.

С. Хелета

ЕКОЛОГИЈА

Предузеће “Хидроелектране на Дрини” из Вишеграда све се теже бори са огромним количинама плутајућег отпада

ОД НОВЕМБРА ДО ФЕБРУАРА ИЗ ДРИНЕ ИЗВУКЛИ 460 КАМИОНА СМЕЋА

Поступајући по строгим условима прописаним у еколошкој дозволи, Зависно предузеће “Хидроелектране на Дрини” Вишеград предузима огромне напоре у санирању свакодневног проблема великих количина плутајућег отпада на горњем Дринском језеру, посебно изнад преградне бране Хидроелектране “Вишеград”. И поред изграђене ланчанице, односно преграде, која зауставља долазеће смеће на Лимском дијелу горњег Дринског језера у општини Рудо, у мјесту Сетихово, на на преградни профил Хидроелектране “Вишеград”, само у задња четири мјесеца, допловило је око 7.000 метара кубних разноврсног плутајућег смећа, од чега највише пластике, али и велике количине отпадног дрвећа, па чак и огромних стабала.

-На преградној брани Хидроелектране “Вишеград” од новембра прошле године је извађено 3.289 метара кубних разноврсног плутајућег наноса, а на ланчаници у Сетихову додатних 1.329 метара кубних, што укупно износи 4.618 метара кубних или око 460

теретних камиона, за шта је предузеће “Хидроелектране на Дрини” непланирано платило 98.367 марака.

Према посљедњим пројекцијама у горњем Дринском језеру, изнад преградне бране Хидроелектране “Вишеград”, стално придолази и још увијек има око 2.000 метара кубних разног пливајућег наноса.

Очигледно да се ради о алармантном еколошком проблему који предузеће “Хидроелектране на Дрини” вишеструко оптерећује, јер омета нормалан рад Хидроелектране “Вишеград” и ствара додатне трошкове на чишћењу и извлачењу огромних количина разног отпада, а горње Дринско језеро умјесто туристичког ресурса претвара у велику водену депонију смећа.

Због тога су из “Хидроелектрана на Дрини” по ко зна који пут су упутили апел и позиве свим узводним комуналним предузећима да коначно ријеше нелегално одлагање смећа уз ријечна корита, како би Дрина и њене узводне притоке поново постала бистра и чиста ријека.

С.Х.

ЗАПИС

Завршно уређење цркве у Бранковићима код Рогатице

ЉЕПОТИЦА ДЈЕЛО ДОБРИХ ЉУДИ

Свештеник и парох српске православне цркве Светих апостола Петра и Павла на Борикама, Драгиша Симић, уз редован свештенички посао има и велико али слатко додатно задужење. Уз благослов Митрополита дабробосанског господина Николаја, он је главни и одговорни на изградњи два нова храма који се подижу у његовој парохији цркве у селу Бранковићи и на локалитету Црквине на обронцима Деветака.

- За цркву у Бранковићима темеље и крст освештао је Митрополит Николај почетком августа 2007. Овај свечани чин дошао је након стотину година од како се први пут родила идеја за изградњу цркве у овом селу.

Ту идеју оживјеле су оновременске генерације и вјерници овог и околних села уз пуну подршку људи добре воље из других крајева. Нико, ипак, није вјеровао да ће изградња овог храма посвећеног Сабору српских светитеља, који свеке године пада у другу недељу септембра, трајати само двије године, каже свештеник Драгиша Симић.

Изградња и опрема новог храма у Бранковићима, чија је предрачунска вриједност била 70 хиљада марака ушла је у завршну фазу.

-Остало је да се заврши живописање, да дође иконостас, да се положи подне плочице и обаве неки други ситнији послови. Све то с Божијом помоћи, надамо се, да ћемо урадити и да ћемо овај наш нови храм, у коме се богослужење обавља већ више од годину дана, моћи осветити и вјерницима даривати на крсну славу храма Сабор српских светитеља, 13. септембра, истиче Симић.

Да су очекивања свештеника Симића и Одбора за изградњу реалне показује податак да је у току живопис цркве. На овом светом послу ради иконограф Зоран Бегенишић из Обреновца са сарадницима.

- Иконописање радимо секо техником на тазе мал-

Поклони

Иконостас за храм у Бранковићима ради се у Крагујевцу. Поклон је брачног пара Мире и Миодрага Јоковића из Обреновца, који је већ овој цркви поклонио главни крст. И мермерне плочице, поклон познатог гуслара са Романије Косте Плакаловића, су у Бранковићима и чекају уградњу.

теру који није глетован. Пошто је црква посвећена Сабору српских светитеља они су и најзаступљенији на иконама. Инспирација су нам средњевјековни српски манастити и традиционално српско сликарство, рече иконописац Зоран, чије је поријекло из Фоче.

То га, додаје, то још више обавезује да посао обави што квалитетније и на вријеме.

Иако још није до краја завршена ова скромна богомоља представља праву љепотицу на коју се поносе житељи Бранковића и околине.

С. Митровић

ЗАПИС СА ТЈЕНТИШТА

Конкретизована сарадња Парка природе „Мокра Гора“ и Националног парка „Сутјеска“

ДРВЕНГРАД И У ДОЛИНИ СУТЈЕСКЕ

Фоча-Тјентиште

Национални парк „Сутјеска“ код Фоче у предратној, заједничкој Југославији био је мамац и обавезно одређиште за бројне туристе, стјечиште бораца НОР-а, а посебно младих, обавезно успутно свратиште бројних путника на пропутовању магистралом према Дубровнику или Београду.

На жалост, бројни објекти у Долини хероја током и након посљедњег рата, мада ту није било директних ратних дејстава, су знатно оштећени и запуштени. Ипак, све се полако сређује, али се овим темпом тешко стиже на предратни ниво.

Покушали су овдје „пресликати“ популарни музички фестивал „Егзит“ и сабор трубача у Гучи, али су од тога ипак одустали, и то с разлогом.

-Након озбиљне анализе и упозорења еколошких стручњака закључили смо да би велика бука од музичких инструмената и јаких разгласа узнемирила овдашња станишта птица и дивљих животиња, појашњава директор Националног парка „Сутјеска“ Здравко Радовић.

Руководство општине Фоча и Националног парка „Сутјеска“, уз недостатак властитих финансијских средстава, максимално су се ангажовали да овом подручју бројним пројектима врате некадашњи сјај.

Тако је директор Националног парка „Сутјеска“ Здравко Радовић недавно у Мокрој Гори са познатим филмским режисером, музичарем и екологом Емиром Кустурицом потписао уговор о сарадњи, којим су прецизирани међусобни односи у вези размјене досадашњих искустава из области заштите природне, животне средине и одрживог развоја.

Радовић појашњава да ће се будуће заједничке активности Парка природе „Мокра Гора“ и Националног парка „Сутјеска“ усмјерити на реализацију неколико прекограничних пројеката, од којих ће бити приоритетан онај којим се планира обнова и оживљавање старих напуштених планинских кућа, по узору на Кустуричин Дрвенград на Међавнику и филмско село Ивер испод Таре.

-Наша заједничка идеја је да се у кањону ријеке Сутјеске изгради аутентично етно село, које би било у директној функцији наше туристичке понуде. Очекујемо да ћиме тако још више гостима приближити најстарији и најљепши национални парк на просторима Република Српске и Босне и Херцеговине, па можда и шире, каже Радовић.

Највјероватнија локација будућег етно села при Националном парку „Сутјеска“ ће бити на простору Сухе, у живописном и још увијек недирнутом кањону Сутјеске, или на локалитету Локве.

Радовић додаје да планирају у будућем етно селу сачувати од пропадања и ставити у туристичку функцију одавно напуштене катуне са обронака Маглића, Зеленгоре и Волујака, у којима би се гостима припремала домаћа храна на традиционални начин.

Како је планирано, активности у вези изградње етно села и других садржаја ће бити усаглашене са просторним планом Националног парка „Сутјеска“, при чему би се заштитила споменичка зона, као и заштићени природни резерват прашуме Перућице.

-Ускоро очекујемо посјету Емира Кустурице, када ћемо конкретизовати све планиране активности. Иначе Аустријска влада је заинтересована да финансијски помогне заједничке прекограничне пројекте Парка природе „Мокра Гора“ и Националног парка „Сутјеска“, прецизирао је Радовић.

Судећи по озбиљности при реализацији свих досадашњих еколошких и туристичких пројеката у Мокрој Гори, на Тјентишту очекују да ће Емир Кустурица Националном парку „Сутјеска“ пренијети додатна и драгоцјена искуства и идеје које би вратиле туристе и љубитеље природе у овај јединствени и очувани природни резерват.

Национални парк „Сутјеска“ простира се на површини од 17.250 хектара, у склопу кога су и изузетно богата ловишта са капиталним примјерцима разне дивљачи, а посебно мрког медвједа.

С.Хелета

Тјентиште - Национални парк Сутјеска

КУЛТУРА

И даље неизвесна судбина куће Ива Андрића у Вишеграду

КАКО ВРАТИТИ ПРОДАТУ АНДРИЋЕВУ КУЋУ

Вишеград

Колико и на који начин се Вишеград и вишеграђани одују својом некадашњем најславнијем суграђанину, књижевнику и нобеловцу светског гласа, који је богат и бурну историју овог града овековечио у својим грандиозним делима.

Судећи по судбини омање куће, у улици која након последњег рата носи име великог књижевника, однос према овом великану писане речи зависио је од локалних политичких прилика, те од појединаца који су били у прилици да „вуку“ неке погрешне потезе који се и данас тешко исправљају.

Иво Андрић је рано детињство провео у Вишеграду, у омањој приземној кући код тетке Ане и тетке Ивана Матовшичка, који су му је пре смрти преписали у наследство, да би је он 17. новембра 1953. године даривао Народном одбору Среза Вишеград, који је тада градио данашњу зграду Дома културе, са намером да се користити за разноврне културне садржаје.

Али, само месец дана након тога Срез је даривану Андрићеву кућу, за тадашњих 180.000 динара, продао Мухамеду Плоскићу, машиновођи из Вишеграда!

Кад је након тога постао познати и признати књижевник, Андрић је три пута долазио у Вишеград, или како је он то волио да каже у свој „град на води“. О последњој Андрићевој посети граду свог детињства, 18. октобра 1972. године, Љубо Јандрић је записао у својој књизи „Са Ивом Андрићем“: „Лепо су ме примили Вишеграђани, лепше ваљда није могло бити. Видели сте, није било ничег сувишног, а то је, признаћете, најтеже постићи“.

Сусретљиви домаћини, тада, протоколом нису предвидели да славни писац „На Дрини ћуприје“ сврати у кућу свог детињства, удаљену од ћуприје на Дрини тек неких двестотина метара. Мимо званичног протокола Андрић је тада ипак успео свратити до „своје“ куће, дуго и немо из дворишта иза ње посматрајући Дрину и ћуприју на њој.

Јандрић је тада забележио и ове Андрићеве речи: „Знам зашто они (општинари) у програму нису предвидели обилазак моје куће: Стиде се што су је продали“!

Након пише смрти, 13. марта 1975. године, Вишеграђани су покушали исправити велику грешку, настојећи да откупе његову кућу од породице Плоскић. Од тога су ипак одустали јер су нови власници, осетивши да могу профитирати, уз откуп тражили да им се на другој локацији направе још две куће (!).

Успели само да 1976. године на зиду куће поставе скромну мермерну таблу са натписом: „У овој кући је детињство провео нобеловац Иво Андрић“ која се на њој налази и данас.

Обележавајући стогодишњицу рођења Иве Андрића, 9. октобра 1992. године, општина Вишеград је поменуто кућу предала на кориштење културним ствараоцима који су у њој пуних десет година одржавали изложбе, школе сликања, промоције књига, књижевне вечери и друге садржаје уз „Вишеградску стазу“, али је применом имовинских закона 2002. године враћена Джемели Плоскић, Мухамедовој кћерки, која са другом сестром и братом и данас живи у Шведској, тако да је кућа већ пуних седам година празна и закључана.

Било је након тога неколико покушаја локалне власти да се са Плоскићима договоре око откупа куће, што су они априори одбијали. Мада је њихов негативни став поприлично омекшао, незванично за ову кућу траже велике паре.

Локална власт се 2008. године обратила Комисији за очување националних споменика БиХ и Заводу за заштиту културно историјског наслеђа Републике Српске, са молбом да посредују како би се кућа Иве Андрића коначно откупила и претворила у својеврсни музеј и простор за организовање разноврсних културних садржаја, а што је предвиђено и пројектом номинације моста Мехмед паше Соколовића за светску баштину УНЕСКО-а.

Интересантно је да се, приликом недавног боравка на Међавнику у Мокрој Гори, када је са Емиром Кустурицом најављено снимање филмске опера „На Дрини ћуприја“, министар културе Србије Небојша Брадић показао интерес за Андрићеву кућу, у склопу припрема за обиљежавање 50 година од пишевог добијања нобелове награде, 2011. године.

И док вишеграђани већ деценијама покушавају вратити култури „грешком“ продату кућу Андрићевог детињства, за време прошлогодишње „Вишеградске стазе“ помпезно је отворен „Спомен разред Иве Андрића“, у данашњој згради Пословног факултета, где је славни писац завршио основну школу. На жалост, ова својеврсна музејска поставка више је под кључем, него на услузи културној јавности, а заинтересовани туристи могу је обићи тек ако то на време најаве или закажу и наравно пронађу.

У контексту ове очигледне немарности многи се питају шта би се десило када би породица Плоскић одлучила да коначно општини прода Андрићеву кућу, имајући на уму све скромнија издавања за културу и да ли би се за то пронашле потребне паре.

У једној од посвета гостију Спомен собе нобеловца Иве Андрића, у вишеградској Народној библиотеци која носи његово име, пише следеће: „Силна ће вода плаховитом Дрином проћи испод ћуприје, а Вишеграђани се неће моћи одужити „свом“ Андрићу, који је име овог града и његове околине урезао у камен непролазности и вечности“.

Дакле, на потезу су Вишеграђани, да демантују све нас и аутора овог записа. Јер управо је време да формирају одбор за обележавање 50 година од како је Иви Андрићу 1961. године у Ослу уручена Нобелова награда за књижевност. Тако би, уз припрему бројних садржаја којим ће бити обележен овај значајни јубилеј, до 2011. године могли исправити грешку и култури вратити кућу Андрићевог детињства.

Славко Хелета

У очекивању главних радова на санацији и ревитализацији моста Мехмед-паше Соколовића у Вишеграду

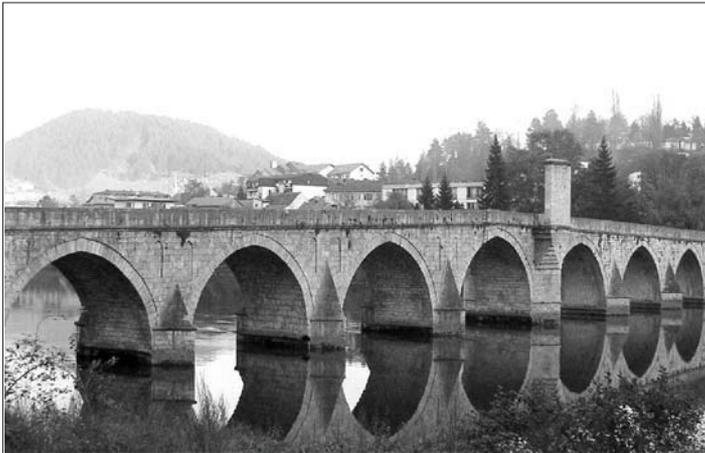
ГЛАВНИ ПРОЈЕКАТ ПА ПОЧЕТАК РАДОВА

Вишеград, мај 2009,

Мада се очекивало да ће санација бројних оштећења и ревитализација моста Мехмед-паше Соколовића на Дрини у Вишеграду почети још ове године, све су прилике да ће то ипак бити кроз годину дана, јер тек предстоји израда главне пројектне документације.

О томе је било ријечи и на мајској вишедневној седници Комисије за очување националних споменика БиХ, којој су у Сарајеву присуствовали представници Министарства за грађеве Турске и њеног посебног одјељења за мостове, представници Турске организације за развој - ТИК, путем које се финансирају бројни пројекти заштите наслеђа на просторима БиХ, као и представници општине Вишеград.

На овој сједници констатовано је да је успјешно завршена прва фаза истражних радова, чија је вриједност износила 80.000 долара, а постигнут је договор да се одмах крене у другу фазу израде комплетне пројектне документације, за шта ће бити потребно додатни 280.000 долара.

Пошто је мост Мехмед-паше Соколовића у Вишеграду добро које се од 28. јуна 2007. године налази на листи свјетске баштине његова санација и рестаурација је приоритетна обавеза власти БиХ на свим нивоима, коју су преузеле од Комитета за свјетску баштину УНЕСКО-а. Те обавезе су, ипак, знатно мање од планираних, обзиром да је влада Републике Турске раније преузела обавезу за финансирање истражних и свих осталих радова.

По ријечима начелника општине Вишеград Томислава Поповића, који је учествовао на посљедњем договору око санације и ревитализације чувене ћуприје на Дрини, у цијелом послу и општина Вишеград има значајне, па чак и непланиране обавезе.

-Нама је дат задатак да из каменог језгра ћуприје измјестимо постојеће водоводне цијеви и телефонске водове, за што је према првим предрачунима потребно обезбједити око 300.000 марака, каже Поповић.

Појашњавајући да општина Вишеград нема тај новац, Поповић каже да је замолио представнике „Тике“ да и та сума уђе у пројектне трошкове.

-Они су исказали добру вољу према нашем приједлогу и обећали да ће један од њихових стручњака ускоро доћи у Вишеград ради коначног договора о рјешењу овог проблема, на који нисмо рачунали, истиче Поповић.

Иначе, постојеће водоводне цијеви и телефонски каблови, који повезују градска насеља са обе стране Дрине, биће пребачени на нови мост преко Дрине, низводно од ћуприје, који повезује насеља Црнча и Гарча, којим иначе пролази магистрални пут.

Обзиром да је већи број камених кула-стубова саниран крајем осамдесетих година прошлог вијека, на ћуприји се, поред радова на њеној рестаурацији и ревитализацији, планира и комплетна санација трећег, четвртог и петог стуба, на левој обали Дрине.

По свему судећи почетак главних радова на санацији и ревитализацији моста Мехмед-паше Соколовића на Дрини у Вишеграду, израђеног 1571. године, средином наредне године могао би се подударити са најављеним снимањем филмске опере „На Дрини ћуприја“, познатог режисера Емира Кустурице.

Вишеградска ћуприја на Дрини
у жижи збивања

ОБНОВА И ФИЛМСКА ОПЕРА

Вишеград, мај 2009,

Још од времена градње и бројних обнављања, кроз период дужи од четири вијека, око чувеног Моста Мехмед паше Соколовића на Дрини у Вишеграду збивали су се бројни догађаји који су обиљежавали вријеме, људе и културе, истовремено градећи својеврсни мост између култура, вјера и цивилизација.

Чувена ћуприја на Дрини, коју је у свом истоименом роману овјековјечно небеловац Иво Андрић, а УНЕСКО је од прије двије године уврстио на листу свјетске културно историјске баштине, још једном доказује своју дуговјечност.

Није далеко 2011. година, када ће се низом манифестација обиљежити 50 година од како је Иви Андрићу уручена нобелова награда за књижевност, а вишеградска ћуприја на Дрини све је више у жижи интересовања културне и опште јавности.

Са овим активностима подудара се и најављени почетак радова на њеној комплетној реконструкцији и санацији, што ће у цјелини финансирати влада Републике Турске. За то ће према процјенама бити потребно око пет милиона евра. Уколико буде требало више Турска влада, како су раније изјавили њени представници приликом посјете Вишеграду, неће штедити да се ћуприја на Дрини комплетно обнови.

Тако се, након комплетирања пројектна, већ с прољећа 2009. године у Вишеграду очекују први каменоресци из Турске, за шта је већ најављено формирање мале клесарске радионице на лијевој страни моста.

У непосредној близини ћуприје, како је најављено, ускоро се руши старо здање гимназије, а потом уклања и низ привремених трговинских радњи, да би већ крајем године почела градња управне зграде „Хидроелектрана на Дрини“. Извјесно је да ће то бити савремена зграда, градјена по пројекту до кога ће се доћи путем међународног конкурса који би требао обезбједити да не одудара од значаја и изгледа Моста Мехмед паше Соколовића.

Према најавама Емира Кустурице, наредне, а посебно тококом 2010. године око ћуприје на Дрини уз турске и домаће каменоресце и разне мајсторе вртиће се бројни глумци, статисти, музичари и филмски техничари. Управу ту, на мосту и око њега, уз финансијску помоћ Владе Републике Србије и других ино-копродуката, снимаће се већи дио филмске опере и серије „На Дрини ћуприја“.

У цијелој причу око ћуприје на Дрини може се укључити и појачана активност око откупа куће Иве Андрића и њеног враћања култури, која се налази око 200 метара низводно од овог моста.

Да ли ће се у овај пројекат, као и у снимање филмске опере укључити БиХ и Република Српска, остаје да видимо.

Дакле, све набројано и згуснуто у вријеме до 2011. године, показује да је ово камено здање још једном у изузетној жижи интересовања и збивања.

Ове године би, према најавама, требало бити коначно завршено постављање преосталих 1.700 метара шина на будућој ускотрачној туристичкој жељезници Вардиште-Вишеград, дугој 18 километара, која је још од 2004. године директно повезана са чувеном „Шарганском осмицом“, а на којој је од прошле јесени успостављен саобраћај до Добруна. Главни одредиште садашњих, а посебно будућих туриста, који овдје буду долазили ускотрачном пругом, биће управо ћуприја на Дрини. Било да је разгледају и ходају по њој, или да пак од ње наставе даље јахтама и бродојима туристички круг према Бајиној Башти, Тари и Мокрој Гори.

Истина је да се све ово дешава у вријеме све присутније свјетске економске кризе, али кад је у питању вишеградска ћуприја на Дрини, очигледно да ће криза бити у другом плану и да неће значајније утицати на набројане инвестиције.

И још нешто врло битно. У вријеме кад Вишеград, као и друге средине, биљежи пораст незапослености, више је него јасно да ће ћуприја на Дрини пружити прилику за запослење једном броју домаћих радника, макар на одређено вријеме.

И то је потврда неуништивности и дуговјечности овог моста.

С. Хелета

Емир Кустурица најавио снимање филмске опере "На Дрини ћуприја"

АНДРИЋЕВА ЋУПРИЈА КОНАЧНО НА ФИЛМСКОМ ПЛАТНУ

Мокра Гора-Вишеград

 Но што је годинама и деценијама сањао и незванично најављивао прослављени српски филмски режисер Емир Кустурица објелоданио је почетком фебруара у Дрвенграду на Међавнику. Одлучио се да отпочне припреме за снимање филмске опере „На Дрини ћуприја“, по мотивима истоименог романа Иве Андрића, који је за ово епохално књижевно дјело 1961. године добио Нобелову награду.

-Према утврђеном плану ова филмска опера ће се снимати на чувеном мосту Мехмед паше Соколовића у Вишеграду, око кога се и у Андрићевом роману врти цјелокупна радња. Поред тога опера ће се снимати и на другим локалитетима, као и на специјалним позорницама. Већ у старту може се рећи да је то велики филмско-музички пројекат, у кога ће бити укључени бројни филмски и музички ствараоци, најавио је Кустурица.

Прослављени филмски редитељ је подсетио да му је давнашња жеља да снимити филм „На Дрини ћуприја“, али сматра да је то превелики пројекат за само једног редитеља, обзиром да радња Андрићевог романа обухвата три различита временска периода наше историје.

-Управо сам се због тога ипак одређелио на филмску оперу, у којој ће се много једноставније реализовати ова моја стара идеја и идеја Иве Андрића у његовом роману непролазне вриједности, истиче Кустурица.

Како је најављено ова филмска опера ће трајати око 150 минута.

У овај изузетан пројекат активно ће се укључити Министарство просвјете и културе Србије, а најављено је и ангажовање страних дистрибутера.

Анђели водичи

Мост у Вишеграду је главни јунак цијеле приче и у вјечном контрасту са околином. Он је увијек кроз вријеме био лијеп за разлику од несрећне околине. Мост ће и у филмској опери увијек бити ту, али ће морати да буду и неки анђели који могу да прођу из прошлости у садашњост, који ће бити водичи, најавио је Кустурица како ће у опери савлађивати временску дистанцу од скоро четири вијека.

-Завршетак ове филмске опере се планира 2011. године, када ће културна јавност у Србији низом манифестација обиљежити јубиларних 50 година од уручивања Нобелове награде за књижевност Иви Андрићу за његов роман „На Дрини ћуприја“. Управо зато покровитељства на овом филмском пројекту прихватио се предсједник Србије Борис Тадић, истакао је министар просвјете и културе Србије Небојша Брадић.

Емир Кустурица је рекао да ће се одмах приступити писању сценарија и музике, као и другим припремама за шта ће бити ангажовани бројни филмски и музички радници, те познаваоци изузетно богатог Андрићевог књижевног опуса.

Уз већ најављену филмску оперу „На Дрини ћуприја“ познати српски и свјетски филмски режисер Емир Кустурица најавио је и упоредно снимање истоимене ТВ серије.

Кустурица је на Међавнику у Мокрој Гори најавио да ће ова значајна филмска остварења снимати у Вишеграду и околини, највише на и око чувеног

Дрина је у опери питома ријека

Признајући да је у три пута одустајао од идеје снимања филма „На Дрини ћуприја“, Кустурица је рекао да је филмска опера такође за њега огроман професионални изазов.

-Ако хоћемо да заштитимо условност филмске естетике, условност умјетничког изражавања, опера је предивна, јер је она између перцепције младих који воле да гледају МТВ-и и да се сјете филма Серђа Леона. Опера је синтеза свих умјетности. У форми опере чак и Дрина може да буде питома ријека.

ног Моста Мехмед паше Соколовића, који се од прије двије године налази на престижној листи свјетске културне баштине УНЕСКО-а, те у Мокрој Гори.

Појашњавајући да му је давнашња жеља да екранизује чувени роман нашег нобеловца Иве Андрића, Кустурица каже да је још давно рекао ћако ће то бити највећи филм Југословенске кинематографије, која се распала са распадом бивше државе.

Познати филмски режисер каже да је његова давнашња идеја о снимању филма „На Дрини ћуприја“ ипак преживјела, јер би било лакше саградити још један вишеградски мост на Дрини, него снимити филм о чувеном Андрићевом роману, најављујући да ће тај проблем бити ријешен уношењем последица које се у роману подудару са данашњим временом.

За ово филмско дјело, за које без увијања Кустурица каже да ће бити спектакуларно, већ је најављена финансијска помоћ Владе Србије, а у току су и активности на проналажењу страних копродуцентских кућа.

Кустурица је на Међавнику појаснио и свој доскорашњи став „да више никад неће крочити у Босну“(!), ријечима како је то поодавно „погазио“, јер је чест гост Добруна и Вишеграда.

-То су средине које волим и гдје радо идем, а Сарајево је она Босна у коју не идем, јер ми није успут. Уз то човјек иде тамо гдје жели и гдје је вољен, објашњава Кустурица дјелимичну промену свог става.

С.Хелета

Ћуприја - позорница историје

Најпознатији роман Иве Андрића, „На Дрини ћуприја“, објављен 1945. године, хронолошки прати четири вијека збивања око великог моста преко ријеке Дрине у Вишеграду, који је изградио велики везир Мехмед паша Соколовић, поријеклом из овог краја.

Према тада владајућем обичају узимања „данка у крви“, као српски дјечак на силу је одведен у турску војску и потурчен 1516.године, да би се касније уздигао степеницама власти и постао први до султана. Као моћник, одлучио је да у родном крају поред Дрине подигне задужбину, велики камени мост на једанаест лукова на Дрини код Вишеграда. Мост је пројектовао Коца Мимара Синан, главни царски архитекта Отоманске империје, а изградња је трајала од 1571.године до 1577.године.

Овај чувену мост 28. јуна 2007. године УНЕСКО је уврстио на листу свјетске културне баштине.

У Вишеграду представљена књига “Вишеградска жупа и Боричка висораван” аутора Јелисија Новаковића

УСПЈЕШНО ТРАГАЊЕ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ КОРИЈЕНИМА

У Вишеграду је 23. маја у организацији Народне библиотеке “Иво Андрић”, представљена занимљива књига “Вишеградска жупа и Боричка висораван”, аутора Јелисија Новаковића из Београда, иначе родом из овог краја.

Ради се о књизи коју је аутор припремао преко десет година, да би на 736 сраница објединио податке о бројним овдашњим породицама са вишевековним родословима. Аутор је при томе студиозно истражио пуних 800 година у прошлост овог Дринског краја. Уз то је неке породице само регистровао, наводећи њихове основне податке о поријеклу ближих предака.

Јелисије Новаковић, како је нагласио на промоцији, је максимално избјегавао бројне митове и легенде, одлучивши се да мукотрпним истраживањем прикупи што више аргумената, писаних трагова и података о вјековном присуству српских православних породица у овом крају.

Представљајући ову књигу њен рецензент Др. Милорад Ђоковић из Београда је рекао да се Јелисије Новаковић, попут Кристифора Колумба запутио у непознато, да би неочекивано открио далеке претке, њихову културу и обичаје.

-Књига је подијељена у шест поглавља која се узajамно допуњују и преплићу, отварајући бројна питања и указујући на алтернативу, без наметања крутих ставова и мишљења. Ради се о капиталном дјелу овог краја које је почетак једне велике ријеке у коју се сливају родослови попут бројних притока, исповјести и мудра промишљања једног народа, кроз судбине хиљада породица и њихових чланова, рекао је Ђоковић, наглашавајући да је извјесно да ће ова књига бити путоказ за многе овдашње православне домаћинске куће које желе да сазнају ко су и одакле су њихови преци, изненађујући се при томе да су Срби мали народ у непрекидном великом расејању.

Бројни учесници ове промоције оцјенили су да је ова књига до сада најозбиљнији допринос мултидисциплинарном проучавању прошлости овог краја и непроцјеним подухват истраживању српске историје у области Вишеградске жупе и Боричке висоравни, подручју које се у средњем вијеку везивало за Павловину, на којој је столвала чувена српска властелинска породица Павловићи.

Јелисије Новаковић је на крају промоције позвао млађе ауторе да наставе слична истраживања, наглашавајући “да онај ко нема своје коријене, нема ни своју личност, а ни визију будућности”.

C.X.

Др Милорад Ђоковић: Рецензија за књигу “Вишеградска жупа и Боричка висораван”, Јелисија Новаковића

ТРАГАЊЕ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ ЗАВИЧАЈЕМ

Исконска је потреба сваког самосвесног народа да своје постојање и трајање у вртлозима историје сачува од заборава и остави цивилизацијско сведочанство и траг духа времена за генерације које долазе. Али, историчари често забораве свој посао, било због лењости духа или зато што се због каријере или поданичког менталитета настоје удворити актуелној власти, скривајући истину. Стога многе истине буду затрпане наслагама незнања и жаловог интелектуализма. Још је Владимир Дворниковић, врсни познавалац карактерологије народа са ових простора записао: “У мојој ђачкој генерацији лења генијалност била је толико на цени да су вреднији ђаци крадом учили само да се не би извргли подсмеху својих другова”.

Стога је необичан и вредан пажње труд Јелисија Јеше Новаковића, по професији економисте, а по посвеће-

ности истраживача непознатих стаза прошлости својих предака, да мукотрпно трага не само за својим коренима, већ и за пореклом бројних породица и племена са подручја Вишеградске жупе и Боричке висоравни.

Попут Кристофера Колумба који се запутио једним путем, да би сасвим неочекивано и не знајући, открио далеки непознати континент, људе и обичаје, тако се у авантуру отиснуо и Јелисије Новаковић, аутор префињених чула. У почетку бојажљиво, као алпиниста који неискусан осваја један по један планински врх, тако је и списатељ све смелије и упорније, не штедећи време, труд и средства, откривао једну по једну непознату страну српске историје, саткану од бројних судбина, сеоба, злих година и непрестане борбе да се опстане и сачува културни и национални идентитет.

Многи интелектуалци напуштају свој завичај, родни крај, трагајући за бољим животом, успехом и већим знањем. Временом губе свој идентитет, заборављајући ко су, шта су и куда иду. Насупрот њима, одлазећи из свог завичаја, из села Поздерићи, а школујући се у Жлијебу, Вишеграду, Ужицу и Београду, Јелисијева душа се и у сну и на јави враћала својим коренима из детињства, заборављеним селима, људима и породицама, сећањима које је са собом понео. Попут морепловца и Одисеја који трага за непознатим крајевима и чудноватим догађајима. Јелисије упркос свим изазовима који су га одвраћали од првобитне идеје, чини величанствен повратак у прошлост, кроз необичан временлов и ретроспективу давних дана.

У почетку је његова намера била скромна. Желео је да напише родослов Новаковића из Вишеградске жупе и Планојевића са Боричке висоравни. Али, отварајући једна врата непознате историје почео је откривати заборављени свет на хиљаде других родослова и породичних стабала својих сународника, постајући њихов приповедач и гуслар прошлог времена.

Инспирисан необичном причом о баби Стамени-Ваљевки, првој жени, родоначелнику по женској линији, Јелисије је пропутовао Босну, Херцеговину, Црну

Гору и Србију, дошавши до забитог села Рајац, надомак Београда, откривајући тајна врата својих корена.

Док су једни трагали за Граловим пехаром, својом срећом и судбином, аутор дела “Вишеградска жупа и Боричка висораван” Јелисије Новаковић је ишао корак даље, постајући географ, етнолог, социолог и антрополог, настојећи да открије човека, његову животну судбину и трајање. Прешавши на хиљаде километара, обилазио је непознате планине, средњовековна утврђења, запуштене гробове, прелепе манастире и цркве, трагајући по архивама, библиотекама, али и разговарајући са људима у њиховим домовима. Неретко његов напор је био узалудан, да би, неочекивано, блеснула светлост спознаје.

Када се анализира структура дела “Вишеградска жупа и Боричка висораван”, оно је подељено у шест поглавља која се узајамно допуњују и преплићу, отварајући бројна питања и указујући на алтернативе без наметања ставова и мишљења. Дело је почетак једне велике реке у коју се сливају бројне притоке, исповести и мудра промишљања једног народа, кроз судбине хиљада породица и њихових чланова.

Извесно је да ће књига Јелисија Новаковића бити путоказ за многе домаћинске куће које желе да сазнају ко су и одакле су њихови преци, изненађујући се када спознају да су Срби мали народ у великом расејању.

Анализирајући врлине дела “Вишеградска жупа и Боричка висораван”, ова књига по обиму и садржају има више књига, а ауторов труд, његово знање и упорност су вишеструко превазишли духовне и физичке способности једног човјека. У времену глобализације, транзиције и Новог светског поретка, дело је прави драгуљ у културној баштини српског народа.

Највећа порука и поука ове књиге јесте да је српска породица стуб биолошког опстанка и да се непрестано треба враћати својим коренима, али стицати и нова знања како би се могло опстати и преживети у апокалиптичним временима 20 и 21 века. Готово увек српски народ је био жртва историјских околности и изражене самосвести о својој посебности.

Појава овог дела не представља само озбиљан допринос мултидисциплинарном проучавању прошлости, већ је непроцењив подухват проучавању српске историје у области Вишеградске жупе и Боричке висоравни. Аутор добро примећује да онај ко нема своје корене, нема ни своју личност, а тиме ни визију будућности.

Истраживач Јелисије Новаковић, син Секуле и Марије, захваљујући разумевању и поштовању своје породице и супруге Драгиње, рођене Вучак, као и бројним сарадницима, успео је оно што је мало коме у животу успело. Његово дело је, не само лична афирмација која представља монументалан споменик подигнут своме народу, већ је и прави изазов и позив свим другим, умним и даровитим људима да наставе путем којим је аутор кренуо.

Многи ће се огрејати и озарити на светлости и топлини дела “Вишеградска жупа и Боричка висораван”.

Ликовна дјела вишеградског Међународног саборовања на “Јахоринским бијелим ноћима”

ЋУПРИЈА НА ЈАХОРИНИ

Вишеград

У оквиру културно спортске манифестације “Јахоринске бијеле ноћи” почетком марта у хотелу Бистрица на Јахорини отворена је поставка ликовних дјела насталих на досадашњим Међународним ликовним саборовања у Вишеграду, једној од најзначајнијих ликовних манифестација у Републици Српској и шире.

На свечаном отварању, о значају и богатом фонду су вишеградског ликовног саборовања говорио је њен оснивач и директор вишеградске Градске галерије, познати сликар Хаџи Бранко Никитовић.

Никитовић је подсетио на идеју водиљу вишеградског ликовног саборовања да се окупљањем умјетника са разних страна свијета успостављају културни мостови, парафразирајући ријечи нобеловца Иве Андрића да су “мостови важнији од кућа, светији од храмова”.

У изложбеном холу хотела “Бистрица” у наредних петнаестак дана посјетиоци ће имати прилику да виде одабрана ликовна дјела 32 аутора из више земаља свијета, учесника Међународних саборовања у Вишеграду, на којима су овјековјечени мотиви ћуприје на Дрини, манастира Добрун, кањона Дрине и Вишеградске Бање.

У пратећем програму су учествовали етно групе “Траг” из Лакташа, која његује традиционалну музику Балкана и “Јаворинке” из Пала, које су до сада имале преко 500 наступа широм Српске, Србије и Грчке, као и познати фрулаш Драган Срдановић из Пала.

Организатори ове изложбе су Српско просвјетно и културно друштво “Просвјета” Пале и Градска галерија Вишеград.

С.Х.

Промоција двије књиге Хаџи Драга Инђића

РИМЕ КАО НАРИЦАЉКЕ

Вишеград

У организацији Народне библиотеке “Иво Андрић” почетком маја је у Вишеграду промовисане двије најновије збирке пјесама ужичког пјесника Хаџи Драга Инђића, “Чекам излазак сунца” и “Монах и Ајша”.

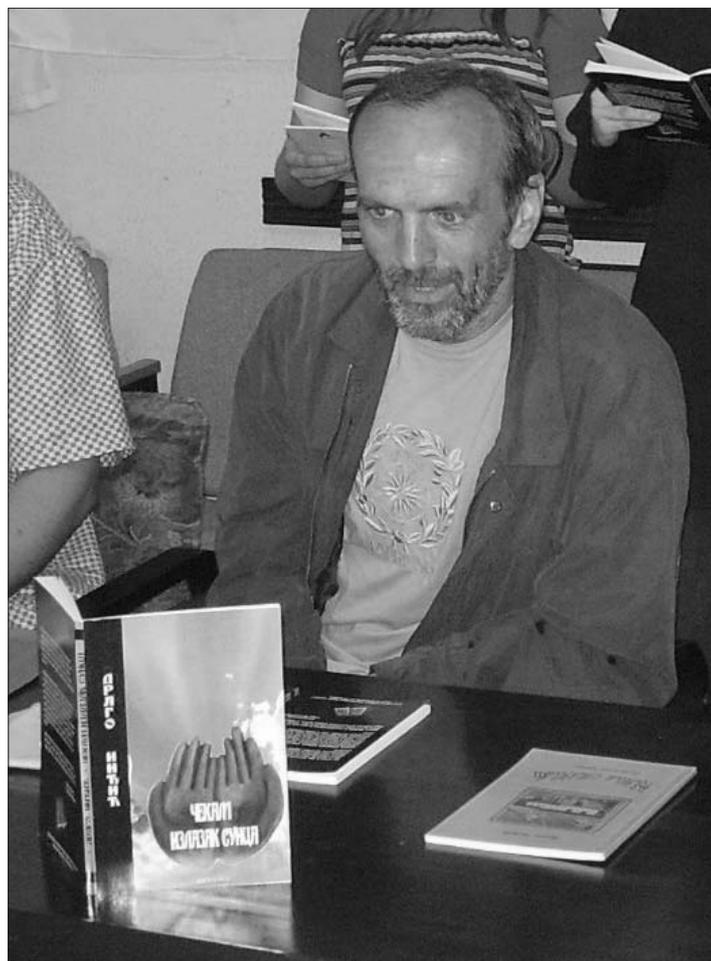
О најновијим Инђићевим збиркама пјесама, једанаестој и дванаестој по реду, говорио је рецензент, новинар и књижевник из Пожеге Раде Вућићевић, наглашавајући да се ради о вјерујућем човјеку и писцу, “који своју пјесничку причу слаже попут нарицаљке, често и на уштрб римованог стиха”.

–Својом поезијом Хаџи Драго Инђић остварује специјалне пјесничке везе између раздвојеног вишеградског и златиборског краја, нагласио је Вучићевић.

Поред Хаџи Драга Инђића своје стихове читали су и ужички пјесници Слободан Ристовић, Иван Ршумовић и Биљана Диковић, те Милад Обреновић из Рогатице и Петроније Шимшић из Вишеграда.

Овом приликом вишеградском пјеснику Петронију Шимшићу уручено је Сребрно перо, специјално признање Заједнице независних издавача из Србије и Црне Горе, за његовање и очување етно традиције у лирском изражавању, у његовој збирци пјесама “Амајлија”.

С.Х.

У Фочи и Добруну представљена нова књига Радисава Машића “Знамења Старе Херцеговине”

ОВЈЕКОВЈЕЧИО ПРОШЛОСТ СТАРЕ ХЕРЦЕГОВИНЕ

Фоча-Добрун
У препуној читаоници Центра за културу и информисање у Фочи, крајем фебруара је промовисана најновија књига фочанског публицисте, књижевника и новинара Радисава Машића “Знамења Старе Херцеговине”.

О књизи су говорити др. Мићо Џвијетић, главни и одговорни уредник Књижевних новина из Београда и Стево Ћосовић, уредник Издавачке куће Свет књиге из Београда.

-Ова књига је логичан наставак Машићеве прве књиге Михаљдан у Старој Херцеговини, којом читаоцима проширује историјске и културне видике на област Старе Херцеговине, коју је без сумње обиљежила епоха Херцег Стефана Вукчића Косаче, нагласио је рецензент књиге Мићо Џвијетић.

Стево Ћосовић, уредник ове књиге, је подсетио да Радисав Машић зналачки и искусно читаоце подсећа да су митови и легенде ту покрај нас, само их треба препознати, објаснити и оживити, и укомпоновати са историјским чињеницама.

-Ово је књига својеврсне оданости завичају Старе Херцеговине, области која је некада обухватала подручја од Пиве и Таре, преко Фоче, Горажда и Вишеграда, па до Бање код Прибоја, истакао је Ћосовић.

У овој изузетно занимљивој и вриједној књизи Машић, уз лирске описе, представља недирнуту љепоту ријека Пиве и Таре, које у Шћепан Пољу чине ријеку Дрину и историјску вододјелницу. Затим фочанске православне храмове и сахат кулу, манастире Добрун код Вишеграда, Бања код Прибоја, Пивски у Пиви, те средњевјековне утврђене градове Самобор код Усти-

праче, Соко град подно Заграђа, Табан град у Пиви, кулу Краљевића Марка у Вишеграду и Ћуприју на Дрини у Вишеграду. У књизи “Знамења Старе Херцеговине” описани су чувени средњевјековни чајнички златари, објашњене бројне легенде и вјеровања из крајева Старе Херцеговине, појашњен старословенски назив Фоче (Хотча), а уз текстове о бројним стећцима и надгробним споменицима читаоци сазнају нешто више о Руској гимназији у Горажду и Српској школи у Фочи.

У кратком обраћању присутнима Радисав Машић је рекао да је овом књигом желио да овјековјечи дио скоро заборављених писаних трагова, тајни и легенди Старе Херцеговине.

-Пошто је једино вјечна прошлост основна порука моје књиге “Знамења Старе Херцеговине” је да никада не смијемо заборавити шта је било и шта смо некад били, рекао је Машић, најављујући слиједећу промоцију у манастиру Добруну код Вишеграда.

У музичком дијелу програма наступили су ученици ниже музичке школе из Фоче.

Књигу “Знамења Старе Херцеговине”, која представља значајну културну баштину Старе Херцеговине, објавила је Издавачка кућа Свет књиге из Београда.

Фочански публициста, књижевник и новинар Радисав Машић, иначе стални сарадник “Сокола” и манастира Добрун, своју најновију књигу представио је и на овогодишњој Васкршњој академији, у Народном дому манастира Добрун.

О књизи је говорио уредник “Сокола” Славко Хелета, а дијелове из књиге читала новинар Радио Вишеграда Милица Кусмук. Присутнима се краћом бесједом о свом истраживачком новинарству које је резултирало двије занимљиве књиге које освјетљавају српску историју на просторима Старе Херцеговине, Радисав Машић.

Радисав Машић је без сумње овом књигом желио и успио да овјековјечи дио скоро заборављених писаних трагова, тајни и легенди Старе Херцеговине.

По образовању професор књижевности и српског језика, он се одавно бави новинарством, рецензијом и публицистиком. Био је главни и одговорни уредник Фочанских новина и Дринских новости, а тренутно поред дужности директора Центра за културу и информисање у Фочи, главни је и одговорни уредник Радио Фоче. Сарадник је у више новина, часописа, агенција и електронских медија.

Поред књига пише и кратке приче, за које је добио више награда. Међу њима и прву награду за кратку Васкршњу причу, на прошлогодњем конкурс часописа “Соко” из Добруна.

Љубомир Муганчић

ЛАЗА КОСТИЋ

Рођен је 1841 год. у Ковиљу, у Бачкој, у војничкој породици. Основну школу је учио у месту рођења, гимназију у Новом Саду, Панчеву и Будиму, а права и докторат права на пештанском универзитету. Службовање је почео као гимназијски наставник у Новом Саду; затим постаје адвокат, велики бележник и председник суда. Све је то трајало око осам година, а потом се, све до смрти, искључиво бави књижевношћу, новинарством, политиком и јавним националним пословима. Двапут је допао затвора у Пешти: први пут због лажне доставе да је учествовао у убиству кнеза Михаила и други пут због борбеног и антиаустријског говора у Београду на свечаности приликом проглашења пунолетства кнеза Милана. Кад је ослобођен, у знак призна-

ња, буде изабран за посланика Угарског сабора, где је, као један од најбољих сарадника Светозара Милетића, живо и смело радио за српску ствар. Потом живи у Београду и уређује “Српску независност”, али под притиском реакционарне владе мораде напустити Србију. На позив кнеза Николе одлази у Црну Гору и ту остаје око пет година, као уредник званичних црногорских новина и политички сарадник кнежев. Но и ту дође до сукоба, па се врати у Бачку. У Сомбору је провео остатак живота релативно мирно. Умро је 1910 год. у Бечу.

Изабран је за члана “Српског ученог друштва” 27. фебруара 1883, а за редовног члана “Српске краљевске академије” 26. јануара 1909.

Књижевни рад

Као политички човек и јавни радник Костић је вршио снажан утицај на српско друштво свога времена. Он је један од оснивача и вођа “Уједињене омладине”, покретач и уредник многих књижевних и политичких листова, интиман сарадник Светозара Милетића. Он се у Аустрији борио против клерикализма и реакције, а у Србији против бирократске стеге и династичара. Кад је зашао у године, напустио је своју ранију борбеност и слободоумље, па је то био разлог што се и његов књижевни рад стао потцењивати.

Костић је своје књижевно стварање почео у жеку романтизма, поред Змаја, Јакшића и других врло истакнутих писаца. Па ипак, за непуних десет година стварања он је одмах истакнут у ред највећих песника и постао најпознатији представник српског романтизма. Он је написао око 150 лирских и двадесетак епских песама, балада и романи, три драме:

- *Максим Црнојевић*, (написана 1863, објављена 1868)

- *Пера Сегединац* (1882) и

- *Ускокова љуба или Гордана* (1890);

естетичку расправу:

- *Основа лепоте у свету с особеним обзиром на српске народне песме* (1880),

философски трактат:

- *Основно начело, Критички увод у општу филозофију* (1884),

и велику монографију:

- *О Јовану Јовановићу Змају (Змај Јови), његовом певању, мишљењу и писању, и његовом добу* (1902),

поред већег броја чланака полемичног карактера, предавања, скица и фелтона. Од преводилачког рада најзначајнији су његови преводи Шекспира: “Хамлет”, “Ромео и Јулија” и “Ричард III”. У прози је написао и неколико оригиналних фантастичних приповедака (“Чедо вилино”, “Махараџа”, “Мученица”).

Santa Maria della salute

*Опрости, мајко света, опрости,
што наших гора пожалих бор,
на ком се, устук свакој злости,
блаженој теби подиже двор;
презри, небеснице, врело милости,
што ти земаљски сагреши створ:
Кајан ти љубим пречисте скуте,
Santa Maria della Salute.*

*Зар није лепше носит' лепоту,
сводова твојих постати стуб,*

него грејући светску лепоту
у пеп'о спалил' срце и луб;
тонут' о броду, трунут' у плоту,
ђаволу јелу а врагу дуб?
Зар није лепше вековат' у те,
Santa Maria della Salute?

Опрости, мајко, много сам страд'о,
многе сам грехе покај'о ја;
све што је срце снивало младо,
све је то јаве сломио маж,
за чим сам чезн'о, чему се над'о,
све је то давно пеп'о и пра',
на угод живу пакости жуге,
Santa Maria della Salute.

Трвала ме је подмукло, гњило,
ал' ипак нећу никога клет';
штагод је муке на мени било,
да никог за то не криви свет:
Јер, што је души ломило крило,
те јој у јеку душило лет,
све је то с ове главе са луге,
Santa Maria della Salute!

Таг моја вила преда ме грану,
лепше је овај не виде вид;
из црног мрака дивна ми свану,
к'о песма славља у зорин свит,
сваку ми махом залечи рану,
ал' тежој рани настаде брид:
Шта ћу од миља, од муке љуге,
Santa Maria della Salute?

Она ме гледну. У душу свесну
никад још такав не сину глед;
тим би, што из тог погледа кресну,
свих васиона стопила лед,
све ми то нуди за чим год чезну',
јаде на сладе, чемер на мед,
сву своју душу, све своје жуге,
- сву вечност за те, дивни тренуте! -
Santa Maria della Salute.

Зар мени јадном сва та дивота?
Зар мени благо толико све?
Зар мени старом, на дну живота,
та златна воћка што сад тек зре?
Ох, слатка воћко, танталског рода,
што ниси мени сазрела пре?
Опрости мени грешне залуге,
Santa Maria della Salute.

Две у мени побиише силе,
мозак и срце, памет и власт.
Дуго су бојак страховит биле,
к'о бесни олуј и стари храст:
Напокон силе сугаши миле,
вијугав мозак одржа власт,
разлог и запон памети хуге,
Santa Maria della Salute.

Памет ме стегну, ја срце стисну',
утекох мудро од среће, луд,
утекох од ње - а она свисну.
Помрча сунце, вечита студ,
гаснуше звезде, рај у плач бризну,
смак света наста и страшни суд. -
О, светски сломе, о страшни суде,
Santa Maria della Salute!

У срцу сломљен, збуњен у глави,
спомен је њезим свети ми храм.
Таг ми се она од онуд јави,
к'о да се Бог ми појави сам:
У души бола лед ми се криви,
кроз њу сад видим, од ње све знам,
за што се мудрачки мозгови муге,
Santa Maria della Salute.

Дође ми у сну. Не кад је зове
силних ми жеља наврели рој,
она ми дође кад њојзи гове,
тајне су силе слушкиње њој.
Навек су са њом појаве нове,
земних милина небески крој.
Тако ми до ње простире путе,
Santa Maria della Salute.

У нас је све к'о у мужа и жене,
само што није брига и рад,
све су милине, ал' нежежене,
страст нам се блажи у рајски хлад;
старија она сад је од мене,
тамо ћу бити доста јој млад,
где свих времена разлике ћуге,
Santa Maria della Salute.

А наша деца песме су моје,
тих састанака вечити траг;
то се не пише, то се не поје,
само што душом пробије зрак.
То разумемо само нас двоје,
то је и рају приновак драг,
то тек у заносу пророци слуге,
Santa Maria della Salute.

А кад ми дође да прсне глава
о мог живота хридовит крај,
најлепши сан ми постаће јава,
мој ропац њено: "Ево ме, нај!"
Из ништавила у славу слава,
из безњенице у рај, у рај!

У рај, у рај, у њезин загрљај!
Све ће се жеље ту да пробуде,
душине жице све да прогуде,
завиви ћемо светске колуге,
звездама ћемо померит' путе,
сунцима засут' сељанске стуге,
да у све куге зоре заруде,
да од милине дуси полуге,
Santa Maria della Salute.

РЕПОРТАЖА

Манастир Горња Лијеска код Вишеграда

ЈЕДИНСТВЕНА МАНАСТИРСКА РАДИОНИЦА

У манастиру Горња Лијеска, петнаестак километара од Вишеграда, братство тек формираног манастира посвећеног спаљивању моштију Светог Саве на Врачару, формирало је јединствену манастирску радионицу у којој шију свештеничке и монашке одоре, као и друге црквене предмете.

Уз то, они су за кратко вријеме оживјели, до почетка прошле године ријетко отворану цркву.

-Није било лако прилагодити се овом планинском и слабо насељеном крају, са великим бројем старачких домаћинстава, у коме су прије нас свештеници из Вишеграда долазили само за велике празнике, прича отац Симеон, игуман овог манастира.

У свему му је, како каже, несебично помогао доскорашњи искушеник, а од почетка ове године монах, Стеван Милошевић.

Митрополит дабробосански господин Николај је, наиме, крајем фебруара, у присуству великог

броја вјерника, архијереја, свештеника и монаха дабробосанске и других епархија, обавио свети чин монашења искушеника Стевана Милошевића, који је добио монашко име Стефан.

И игуман овог манастира, јеромонах Симеон Перенчевић од Митрополита Николаја синоћ је примио други монашки степен - малу схиму.

Како се манастир морао трајније обезбједити са приходима одмах су, прича отац Симеон, почев од фебруара 2008. године када су стигли у Горњу Лијеску по благослову Митрополита дабробосанског Николаја, формирали манастирску радионицу.

-За релативно кратко вријеме успјели смо савладати овај специфичан занат, тако да већ у потпуности кројимо, веземо и шијемо комплетне свештеничке и монашке одежде. Поред тога израђујемо брокате, мантије, камилавке, прслуке, ехеме, расе, епитрахиље, као и везене пешкире за иконе, те све што је потребно за богослужење,

укључујући црквене барјаке и литије, истиче отац Симеон.

У свакодневним пословима много им, веле, помаже нова аутоматска и компјутеризована машина за везење са украсним концима, али и златном и сребреном срмом.

-Након што на компјутеру припремимо одговарајућу креацију, све остало ова машина ради сама, јер је потпуно аутоматизована и заврши вез за кратко вријеме, за шта је искусним везиљама потребно по неколико дана. Ради се о изузетно скупој машини, коју смо успјели купити уз помоћ Митрополије дабробосанске и предузећа “Хидроелектране на Дрини”, каже отац Симеон, додајући да их помажу и други, попут предузећа “Текс мода” из Вишеграда, од кога су добили једну нову индустријску шиваћу машину.

Манастиру на Горњој Лијесци у буџету општине Вишеград за ову годину одобрен је и грант од 10.000 марака.

Обзиром да имају све више наруџби планирају градњу нових манастирских конака у којима би имали већи и условнији простор за ову радионицу, чиме би ослободили манастирске конаке за редовне потребе.

-На овим пословима повремено ангажујемо неколико радника из Горње Лијеске, а уколико успијемо проширити радионицу планирамо запослити око седам радника. Уз ову радионицу у плану је и формирање сеоске задруге, као и манастирске мљекаре, открива нам отац Симеон.

С.Хелета

ЗАНИМЉИВОСТИ - ПРИРОДА

Агилне планинаре Фоче помаже UNDP

ПОПРАВИЛИ ДОМ ЗАВРШАВАЈУ ВЕШТАЧКУ СТЕНУ

Фоча, 9. мај 2009,

З ахваљујући донацији Регионалног развојног програма УН-а (UNDP) у Фочи, у склопу пројекта вредног 40.000 марака, при крају су радови на постављању вештачке стене у новоизграђеној Градској спортској дворани у Фочи, првој овакве врсте на Горњедринском подручју и једној од ретких у Босни и Херцеговини.

По речима Славише Чанића, координатора UNDP сектора за привреду, вештачка стена ће планинарима-алпинистима омогућити обуку током целе године. На њој ће се моћи одржавати и међународна алпинистичка такмичења.

*Нова фасада
на Планинарском дому*

Ових дана је свечано отворен и реконструисани Планинарски дом на локалитету Забрана, удаљен око два километра од Фоче, у чију реконструкцију је UNDP уложио 22.000 марака, а општина Фоча 6.000 марака.

Између осталог, постављена је нова фасада и преуређења унутрашњост дома, те изграђено шест настрешњица на вањском платоу.

-Ово је пример добре сарадње и заједничких улагања између UNDP-ија и локалне заједнице.

Новац за ове пројекте UNDP је добио од Владе Краљевине Холандије, једног од донатора програма UNDP-ија, каже координатор ових пројеката Бојан Ковачевић.

По речима Начелника општине Фоча Здравка Крсмановића, овај град на ушћу Тихотине у Дрину има традицију планинарства преко 60 година, а у Фочи је и седиште Планинарског савеза Републике Српске. Крсмановић подсећа да је на територији Фоче и највиши врх на просторима Босне и Херцеговине - Маглић.

-Реконструисани планинарски дом, са собама у којима има 16 лежаја, заједно са будућом вештачком стеном у Градској спортској дворани, омогућиће Фочи да постане истински центар планинарског спорта шире регије, нагласио је начелник Крсмановић.

С.Хелета

Прољећне акције вишеградских планинара

СТАЗАМА РЗАВСКИХ БРЕГОВА

Вишеград, мај 2009,

У оквиру прољећних активности планинарско друштво "Столац" Вишеград организовало је мајски једнодневни поход под називом "Прошетајмо рзавским бреговима", стазом дугом 13 километара преко Мириловића и планине Голеш, са циљем у Добруну.

Око 150 учесника похода кренуло је са вишеградског Трга палих бораца, гдје им се придружио начелник општине Вишеград Томислав Поповић, а завршен је заједничким ручком поред Рзава у Добруну. Прије тога учесници су обишли комплекс манастира Успенија Пресвете Богородице у Добруну.

Походу су се најмасовније одазвали ученици Средње школе "Иво Андрић",

Њих 50, затим један број вишеградских рекреативаца, те искусни планинари из Вишеграда, те њихове колеге из планинарских друштава "Рујно" Ужице, "Јаворина" и "Романија" Пале, "Волујак" Гацко и "Аџер" из Власенице.

Организатори похода су били планинарско друштво "Столац" из Вишеграда, а суорганизатори Туристичка организација и Ловачко удружење "Панос" из Вишеграда, те општина Вишеград.

С.Х.

ВИШЕГРАДСКА СТАЗА

ОДРЖАНА 30. “ВИШЕГРАДСКА СТАЗА”

Вишеград је од 5. до 8. јуна био домаћин 30-те, јубиларне, “Вишеградске стазе”, културне манифестације посвећене имену и дјелу књижевника и нобеловца Ива Андрића.

Чланови рецитаторске секције вишеградске средње школе која носи име славног нобеловца, испред Андрићевог споменика и на ћуприји на Дрини извели су сценски приказ ликова из Андрићевих дјела Лотике, Фате Авдагине, Ђоркана, Наил Бега као и самог Андрића.

Учесници Стазе на мосту у Жепи

Овогодишњу “Стазу” је обиљежила традиционална бесједа о Андрићу, коју је говорио познати књижевник из Београда Милован Витезовић, на свечаном отварању.

У умјетничком дјелу програма наступили су драмски умјетник Небојша Дугалић из Београда, који је читао одломке из Андрићевих дјела, хор “Изворник” из Зворника и Мадам Пиано из Београда.

Другог дана “Вишеградске стазе” учесници су бродом походили Жепу, гдје је Небојша Дугалић на чувеном мосту на Жепи говорио одломке из истоимене приповјетке Иве Андрића.

Одржан је округли сто Института за српски језик Српске Академије наука и умјетности на тему “Ријечник српскохрватског језика”, као и традиционално пјесничко вече на софи ћуприје на Дрини.

Представљене су књиге “Језикрвље” Зорана Костића, “Незаштићени свједок” Жељка Пржуља, те Зборник пјесама “Андрићевом стазом” у организацији Удружења љубитеља поезије “Стаза” из Вишеграда.

За најмлађу публика приређена је представа “Да ли ће дамојед да заволи сладолед”, рађена по тексту Наташе Илић, а у режији Сава Шкобића.

Овогодишња манифестација “Вишеградска стаза” завршена је промоцијом књиге “Хамам Балканија” Владислава Бајца у оквиру вечери посвећене издавачкој кући “Чигоја штампа”.

У оквиру пратећих програма одржан је традиционални сусрет библиотекара Републике Српске, а у Градској галерији отворена је изложба ликовних дјела која су настала на прошлогодњем ликовном саборавању “Вишеград-Добрун 2008”.

У холу Дома културе са најновијим издањима књига представиле су се издавачке куће “Чигоја штампа” из Београда и “Српска књига” из Руме, а приређена је и изложба рукотворина секције кућне радиности Српског соколског друштва “Соко” из Добруна.

М. Кусмук

Бесједа о Иву Андрићу -

Милован Витезовић, књижевник из Београда

РЕТКО СЕ КОМЕ, НАКОН ВУКА, КАО АНДРИЋУ РАДОВАО СРПСКИ ЈЕЗИК

Припадам оним нашим генерацијама које су биле у гимназијама, ја сам био други разред, када је Иво Андрић добио Нобелову награду за књижевност, и која је ту вест, у општем одушевљењу, дочекала са посебним усхићењем.

Вести из Штокхолма су током првих месеци 1961. године упућивале на то да ће нобеловац за књижевност, те године, бити из Југославије, која је као лидер несврстаности и политички била под пуном светском пажњом.

Нобелова награда се, дакле, очекивала, али се није очекивало да је добије, по нама, најбољи српски и југословенски писац - Иво Андрић.

Неприкосновена идеолошка доктрина прожимала је нашу, и не само нашу, књижевну јавност, да ће награду добити Мирослав Крлежа, који је већ унапред смишљено слављен.

Званичне, онда једине новине, доносиле су књижевне портрете Мирослава Крлеже из пера првих критичара. Ретке илустроване ревије доносиле су фоторепортаже како Тито и Крлежа играју шах, било на Бријунима, било на Брду код Крања.

Професори језика и књижевности су нам и по програму и мимо програма, до застрашивања, издизали Крлежу као књижевно божанство у прокламованом атеизму.

Када је Нобелов комитет објавио да је добитник Иво Андрић, спрам општеноародног одушевљења била

*Милован Витезовић
Беседа на Свечаној академији*

је у званичној јавности и нека врста nelaгоде - честитали су и сви они, делили су општу срећу, али суздржано.

Те суздржаности је нестало тек кад је Јосип Броз Тито примио Ива Андрића после саме доделе награде. Што, сада знамо, није било спонтано, него по старању Добрице Ћосића, тада и високог партијско-државног функционера.

Ми, ђаци смо одлуку Нобеловог комитета примили колико као доказ да смо били у праву, јер нам је Андрић, за разлику од крлеже, био и близак и разумљив, још више као освету професорима због издизаног Крлеже.

У великој сали гимназије у Ужицу, тада Титовом, приредили смо, заједно са професорима, велико књижевно вече, посвећено Андрићу и његовом делу.

У име ученика литерараца и ја сам био један од оних који је давао увод. Говорио сам оно што се најчешће говори о Андрићевим мостовима, темама и људима и сличном, али сам упамтио две реченице: "У Андрићевом рукопису достојанство српског језика досегло је свој врхунац. Зато је Андрићево дело највећи празник нашег језика и наше књижевности."

Од самог почетка обнове српске културе и препочињања српске духовности, које су неодојиво пре два века почеле самустаничким борбама са ослобођење од вековног ропства, поставља се питање нашег односа са Европом, на коју смо и самим ослобођењима били упућени и у којој смо тражили прве гаранте наше самосталности.

Два прва обновитеља, два духовна стожера, Доситеј Обрадовић и Вук Караџић, понудили су два пута. Европа овде, или ми у Европи.

Доситеј Обрадовић је, дошавши међу устанике, доносио Европу овамо, коју је прошао и спознао као пр-

ви наш рационалист, сматрајући да треба да преуземо њену просвећеност и да пресликавамо њену духовност, као што је то он сам радио. Дакле, нудио је духовно епигонство европским корифејима. Ни измакли животни век Доситејев, ни историјске прилике пропасти Првог српског устанка нису његовој тежњи дали веће резултате, сем Југовићеве Велике школе, за коју је сам њен ђак, Вук Караџић записао да "Срби досад нијесу имали".

Вук Караџић је био за то да Срби стекну најбољу и временом што већу просвећеност, али није био за пресликавање европске духовности, већ да се прикупи сво српско духовно благо и уведе у ред европског духовног блага, доприносећи његовом укупном обогаћењу. А да то сакупљено духовно благо буде темељ новом уметничком стварању. За своје корифејство и одбацивање епигонства, Вуково се делање поклопило са тежњама европског романтизма да се све вредно сагледа и сједини, коме дугујемо и појам светске књижевности, што је уз његова дела донело највећу књижевну славу Србима све до дела Ива Андрића.

Питање два пута: Европа овде или ми у Европи, наставило се и остваривало у јаким траговима и после Доситеја, и после Вука, не само код Срба, већ на јужнословенском простору, наглашеније у државним и историјским менама, било да су у питању, наглашеније (надреализам, рејимо) или само поједини књижевници.

Тако смо у Југославији око половине двадесетог века имали Мирослава Крлежу као Европу овде и Ива Андрића као нас у Европи.

Енциклопедист, глагољив политолог, беспоговоран у ставовима, спреман да увек буде у праву и кад није, сав у атрибутима, било да су синоними, било да се искључује, Мирослав Крлежа је био писац великих захтева и још већег опуса, за југословенски простор гигант, али оно што је он доносио Европа је имала слично већ пре њега, код Калра Крауса и још неколицине. Много је знао и био је многосвојан.

Андрић је, пак, на вуковским и народним темељима подигао чудесну и монументалну грађевину свога дела, тврдог као град, у свему завршеног, да не издвајам нешто из оног што сви знамо, показујући га не само великим у нашем народу, већ за које сви сматрамо, а то је сматрао и Нобелов комитет, да је наш допринос општој - светској култури.

Ретко се коме, после Вука, толико радовао српски језик као Иво Андрић, непрестано, од првих песама и приповедака, до последњих записа.

Андрић је главнину свога дела створио у најтежем острвљеном времену по српски народ, у годинама 1941-1945. немачке окупације, у окупираном и порушеном Београду, у који се вратио из Берлина, заменивши тамошњу резиденцију амбасадора за овдашњу постанарску собицу на дну Призренске улице, спрам чувене пијаце Зелени венац. Вратио се по својој вољи, мада је као дипломата могао у Швајцарску, у Шведску, у Америку, можда и у Казабланку, а посебно му је нуђен Загреб, као престоница НДХ. Делећи ту судбину са својим изабраним народом, Иво Андрић је у тој собици, за ониским и малим округлим столом, јер већи не би ни стао, написао три највећа романа српског језика, На

Дрини ћуприја, Проклета авлија и Травничку хронику. Какав је то само величанствен отпор у времену европског мука.

После објављивања ових капиталних романа могао је све, али се у свему суздржавао. Деценију и по, после Другог светског рата, није хтео, а можда и баш смео, да мења подстанарску собу у Призренској улици, за нуђе не станове, а камоли за кућу на Дедињу, коју му је нудио главни агитпроповац нове власти и нове културе. Остао је у собици као да је у њој стваралачки заточен. Из ње је излазио у дуге шетње, ретко са покојим пријатељем, сада затворен у себе. У власти није учествовао, сем у књижевно-сталешкој коју није могао избећи.

Знакови поред пута, постхумно објављени, сведоче нам како је Иво Андрић више од деценије гледао живот на Зеленом венцу и на најчувенијој престоничкој пијаци куповао народни језик и народну мудрост: "Један обећењак наговара неког добричину да се жени и хвали му нарочито удавачину лепоту. -Боже мој, лепа жена! Као да ми је то нешто! Женина лепота брзо пролази - брани се добричина.

-Па, добро, будало, лепота прође, остаје ти жена, еј!"

Када је 24. јануара 1946. године на првом јавном послератном скупу Српске академије наука и уметности њен председник Александар Белић прогласио за редовне академике Вељка Петровића и Ива Андрића, онда је, као приступну беседу Андрић прочитао есеј "О Вуку као писцу". У њему је откривао сродност између Вуковог и свог схватања књижевности. Говорио је о Вуку само, не спомињући себе, али су прилика и садржаји есеја имали неизбежне асоцијације да Иво Андрић у исти мах говори и о Вуку и о себи, о Вуковом и свом књижевном креду. Скоро да је јасна потпуна идентификација кад је запитао:

"За цело његово дело могло би се казати оно што је рекао још у почетку, у својој борби за народни језик: Ту господари здрав разум и истина."

Мало је ко од српских писаца тако као Иво Андрић у целости сагледао личност и дело Вука Караџића.

Посветио сам Вуку више од деценије стрпљивог сценаристичког рада, чије резултате знате. Признајем, у мојем сценаристичком виђењу има и Андрићевог виђења. Сигуран сам да су ми његови есеји о Вуку помогли да појмим Вуков карактер, али сам увидео да је Андрић, говорећи о Вуку и о себи, говорио о претешкој судбини писаца у нашој средини и нашој култури.

Писао сам, по позиву 1982. године, сценарио за главну приредбу Вуковог сабора Иво Андрић - записи оданости Вуку и народу. Тада сам сазнао да су педесетих година Митра Митровић Ћилас, министар просвете и Милорад Панић Суреп, директор Народне Библиотеке Србије, приволели Ива Андрића да напише сценарио за филм о Вуку. Сазнао сам и да је сценарио био написан и да га је требало да реализује Авала филм, али до снимања није дошло због "пада" Митре Митровић. Све сам чинио да дођем до тога сценарија. Нисам га нашао ни у Авала филму, ни у архиви Министарства просвете, ни у рукописима Народне библиотеке Србије. Једино сам у Андрићевој заоставштини у Архиву САНУ нашао скицу сценарија по којој је филм

био замишљен као документарно-игран, што је за ондашњу филмску естетику било скоро неспојиво, дакле, како се данас у Би-Би-Сију праве ефектни филмови из историје. По тој матрици правио сам и сам сценарио за филм "Где цвета лимун жут". Уз скицу за сценарио у рукопису су биле и неколике готове сцене. Колико је Андрић уздизао Вука сведочи једна реплика из сцене о забрани Вуковог Рјечника из 1852. Та реплика гласи: "Хоће дланом сунце да заклоне". Он је, дакле, Вука издигао у сунце над нашим народом.

Сада, када чујемо повике против Ива Андрића и његовог дела, сличне онима какве су некада биле на Вука и његово дело, можемо им поновити Андрићево: *Не може се сунце дланом заклонити.*

Испробавао сам Вука, народ и Андрића у сличним мислима.

Вук: Амајлија је запис или чини какве што се носе уза се заштите ради. На примјер, амајлија од пушке, од грознице и слично.

Андрић: У мирној власти разума амајлије нису потребне.

Народ: Бог је пандур, секо!

Сматрајући да је најзначајније оно што има да каже већ све рекао у својим књигама, сагласно са својим карактером, Иво Андрић је зазирао од јавности и клонио се новинара, страхујући од неумесних питања, а свестан да се од њега очекују изузетно паметни одговори. Интервјуе је скоро увек избегавао, и ако их је давао, били су то они које није могао избећи и у којима је био сасвим конвенционалан. Зато нису били конвенционални његови изговори да не даје интервјуе. Тако је наводио овај пример: "Новинари су једном питали Бранка Ћопића да ли воли своју жену! Да су мене то питали, просто бих се скаменио...Видите, он је сасвим једноставно одговорио: "Ја је сваки дан у то увјеравам"...Тога се ја никад не бих сетио."

И иза, увек закопчаног, па и зато ваљда изузетно елегантног Ива Андрића, дипломате, прво по каријери, потом по вокацији, остала је ниска анегдота са пријатељима, са којима је био веома деликатан и према којима је био брижан. Десанка Максимовић је причала: "Сломим једном руку, други пут ногу, па опет руку и тако често, сад једно, сад друго. Силазим низ степенице у Савезу књижевника Југославије - ја идем брзо, тако сам навикла, а Иво ће иза мене: Десанка, молим вас, полако. Нисте стонога да можете сваког дана једну нову да ломите. Морамо сада и своје покрете прилагодити својој узрасту. Они не могу бити више ни оштри и нагли...А другом приликом ми је изненада рекао: Старити се мора, али морамо сачувати фасаду."

По сведочењу Десанкином, иако и сам ненаметљиво духовит, Иво Андрић се дивио духовитостима Бранка Ћопића.

Ако сам овај исказ почео стиховима у славу Андрића, онда да га тако и завршим, овога пута необјављеним дистихом Бранка Ћопића, задивљеног Андрићем:

Нобелове куће гост

Ех, да ми је његов мост!

САБОРИ

У Доњој Сопотници код Новог Горажда одржан Шести Сабор старог пјевања у Срба

ОРИЛА СЕ ПЈЕСМА СТАРОСТАВНА

Ново Горажде, јуни 2009,

На отвореној бини у порти средњовјековног храма Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Новог Горажда пред неколико хиљада посјетилаца, у недељу на Свете тројице, одржан је Шести Сабор старог пјевања у Срба, на коме је наступило око 400 учесника из Србије, Републике Српске и Црне Горе.

На Сабору су се представиле 23 мушке и 19 женских пјевачких изворних група, те седам инструменталиста на двојницама и фрули.

По оцјени стручног жирија, у изузетно јакој конкуренцији мушких пјевачких изворних група прво мјесто подијелиле су групе “Извор” из Чајничка и “Српски јелек” из Чачка, други су били “Синови Крајине” из Будисаве код Новог Сада и “Романија” из Пала, а трећи

“Херцег Шћепан” из Фоче и “Крушићким јаранима” из Ивањице.

У женској конкуренцији прво мјесто је припало бијељинској групи “Сарајевско поље” и “Српском јелеку” из Чачка. Друго мјесто је припало етно-групи “Јахоринке” из Пала и “Буковица” из Ивањице, а треће су заузеле “Младост” са Пала и “Црнућанке” из Горњег Милановица.

Најбољи инструменталиста - фрулаш био Радован Станишић из Рогатице, а у конкуренцији двојничара Милета Радановић из Фоче.

Према гласовима учесника Шестог Сабора, у женској конкуренцији најбоље су биле групе “Жича” из Крајева и “Планинке” из Пала, а од мушких група “Младост” са Пала.

Према правилима Сабора све изворне пјевачке групе биле су обавезне наступити у традиционалним ношњама свога краја, што је давало додатну драж овој изванредној културној манифестацији, која има за циљ да отвргне од заборава старо пјевање у Срба, а њихово извођење је било ограничено на по три минуте.

Специјалне дипломе и пригодне награде за најљепше ношње међу мушким групама имали су “Јабучани” из Источне Илиће и “Рибница” Крајево, а у категорији женских група “Распевани Пожежан” из Пожеге.

Изузетно успјешни организатори ове културне манифестације били су Српско просвјетно и културно друштво “Просвјета” Ново Горажде и Српска православна црквена општина горажданска, а главни спонзор је била општина Ново Горажде.

С.Хелета

ОСВРТ

Вишеградска културна размишљања

ДА ЛИ ЈЕ БАШ СВЕ У ПАРАМА...

(Или, критички анализирајмо колико дајемо младима жељним праве културе, забаве и спорта...)

Познаваоци прилика у Вишеграду кажу да овај град на Дрини и Рзаву има велики потенцијал да младим људима пружи интересантан и разноврстан културни живот.

Вишеград је увијек важио за један од културно развијенијих градова у Босни и Херцеговини, са низом манифестација по којима је био препознатљив чак и у бившој Југославији.

Српско Соколско друштво „Соко“, коме је база окупљања и активности манастир Добрун (гдје се заједно са манастирским братством организују бројне културне приредбе), је једна од ријетких организација која се својим радом труди да обогати културни живот младих у Вишеграду. Активности кроз бројне секције окупљају младе људе, али и оне старије. Свакако најпознатија је фолклорна секција која је најзаслужнија за афирмацију Међународног фестивала фолклора, који се сваке године одржава почетком маја, а на којем имамо прилику видјети фолклорне ансамбле из Републике Српске, али и иностранства и упознати се са културом и обичајима других народа и крајева. „Соко“ нам је понудио још једно културно „освјежење“, тек формираним мјешовитим хором.

КУД „Бикавац“ вишеграђане редовно обрадује лијепим концертима народних пјесама и игара. Попут Соколове фолклорне секције и „Бикавац“ окупља велики број младих заљубљеника аматерског рада и дружења. Свој стил и игру изградили су до професионалног прага, а значајно су унаприједили и властити фолклорни ансамбл, опремили се ношњама и техником, тако да су независни за бројне наступе и гостовања.

Ова два друштва су можда и најбројнији видови окупљања младих, јер броје око 600 чланова различитог узраста.

Не треба заобићи ни чињеницу да је у Вишеграду активно око 800 спортиста окупљених у преко десетак спортских клубова који постижу завидне резултате, како у Републици Српској и Босни и Херцеговини, тако и на бројним међународним такмичењима. Ту првенствено мислимо на вишеградске каратисте који су се окитили медаљама са неколико свјетских првенстава.

Велики допринос квалитетнијем начину живота младих у нашем граду свакако дају и ученици Средње школе „Иво Андрић“, те њихове млађеколеге основци из школе „Вук Караџић“.

Вишеградски средњошколци се окупљају у разне секције, попут драмске, рецитаторске, новинарске и других.

На бројним школским такмичењима широм Републике Српске они остварују завидне резултате из енглеског језика, информатике, математике, демократије, спорта и слично.

Млади вишеграђани окупљају се и у неколико удружења и невладиних организација, од којих посебно истичемо Савјет младих, те Драмску радионицу при овом Савјету и Дому културе.

С друге стране, шта је то што Вишеград нуди младим људима који нису активни на пољу културе и спорта, али ипак воле посјећивати културне и забавне манифестације?

„Вишеградска стаза“ - културна манифестација посвећена имену и дјелу нобеловца Иве Андрића и Међународно ликовно саборовање су једине манифестације које окупљају позната имена из свијета књижевности, ликовне умјетности, глуме и музике, али се оне одржавају једном годишње.

Културним и забавним животом једнако су незадовољни сви вишеграђани, али ипак они млађи знатно више.

Када је о култури ријеч само по себи се поставља питање зашто на позорницу нашег Дома културе, мада знамо да је у ороњулом стању, само једном годишње изађе по неки познати глумац и то искључиво у оквиру „Вишеградске стазе“?

Тако, поред локалне драмске секције, чији су чланови веома активни, и представа које нам они приређују, наш град познати глумци не посјећују, а разлог може бити само један: нико их и не зове!

Мало ко се сјећа када је последњи пут изведена позоришна представа у којој глуме познати глумци из, рецимо Београда или Новог Сада, а да опет подсећамо, није изведена у оквиру „Вишеградске стазе“.

Оно што дуго ишчекујемо од управе Дома културе, а општине посебно, је минимум који би могли да дају, односно да реновирају макар

Дом културе Вишеград - затворен за културни аматеризам

велику салу, врате давно под кирију издате просторије за пробе и оспособе биоскоп, који због прастаре технике и изразито лошег озвучења, већ годинама није у функцији. Тачније, годишње се „огласи“, не да би подигао културни ниво града, већ да би се „показало како то публику не интересује“, што свакако није тачно.

Уосталом, како то да баш вишеградску филмску публику редовно и изнова привлачи сеоски бископ у Међавнику, у сусједној Мокрој Гори, у којој су вишеграђани најбројнији на филмском фестивалу Кустендорф. Наравно, на Међавник иду прије свега због свјетске технике која пружа одличан угођај за гледање филмских остварења, али и због свјетски познатих гостију.

Заиста је алармантна чињеница да један град, који се толико труди да ради на развоју културе, нема иоле пристојан биоскоп у коме би се могли гледати тренутно најактуелнији свјетски и домаћи филмови. Самим тим добили би и пристојну салу за организовање низа других културних и забавних приредби.

Овако, у каквом је сада стању, велика сала Дома културе у Вишеграду једино још неко вријеме може послужити политичким скуповима, јер очигледно и на жалост, њима не боде очи вишегодишња запуштеност овог простора.

На листи културних приоритета Вишеграда свакако треба да се нађу и ликовне изложбе познатих сликара, али и књижевне вечери на којима ће говорити познати књижевници који добијају награде на разним сусретима и фестивалима у земљи и окружењу. Овако смо препуштени повременим наступима домаћих пјесника окупљених око друштва „Мост“ при спомен библиотеци „Иво Андрић“, који се годинама безуспјешно доказују и не успијевају „проверити“ на „Вишеградску стазу“, јер очито организаторима због окошталог и репризног програма нису интересантни.

У својој културној понуди, везаној и за туристичку понуду, Вишеград одскора има и пристојно уређен Спомен разред Иве Андрића. На жалост, он је све до ових дана био необиљежен тако да су га поклоници нашег нобеловца тешко проналазили, тим прије што је углавном под кључем. А причу о кући Иве Андрића, која је годинама под кључем, сви знамо напамет.

Треба споменути да Вишеград има потенцијал и шансу да буде један од најбољих организатора великих културних, а поготово спортских догађаја. Али, очигледно да то слабо користи. Поменимо само спортску дворану са око 2000 мјеста или спортски центар Ушће, на коме су се доскора организовала велика спортска такмичења као што су МОСИ игре и други спортски турнири, али и разне музичке манифестације.

Поражавајућа је чињеница да у граду на Дрини већ дуже вријеме, а да не кажемо већ дужи низ година, није организован ни један концерт неке популарне рок групе или другог познатог и популарног поп или рок извођача. А поклоника такве музике итекако има.

Велики је број оних који би сигурно присуствовали оваквим музичким догађајима, али им то није омогућено у Вишеграду. Вишеградска омладина је зато принуђена да одлази у сусједне градове и тамо слуша и гледа своје омиљене бендове, јер им то у њиховом граду није годинама омогућено.

Што се тиче забавног или ноћног живота Вишеграда он заживи љети, за вријеме распуста или у току зимских празника. Остало вријеме се своди на викенд теревенке по кафићима и дискотекама.

Забрињавајући је, стога, број младих који се одлучују да слободно вријеме проводи у вишеградским кафићима, гдје се из вечери у вече слуша иста музика и гдје се не приређују никаква гостовања познатих извођача народне или забавне музике.

Када је ријеч о угоститељским објектима, пажњу вишеградске јавности треба скренути на велики број кладионица које ничу готово иза сваког ћошка, и то на најбољим локацијама у центру града.

У контексту ове приче не можемо заобићи поражавајућу чињеницу да је у граду на Дрини регистровано преко 40 наркомана-овисника, а један број њих на жалост више није међу живима.

Ко зна колико младих од 18 година, па и млађих, у бројним вишеградским локалима слободно ужива у алкохолу и цигаретама, што надлежне инспекције толеришу и поред законске забране.

Да то није све говори и чињеница да рецимо један средњошколац може слободно ући у неки трговински објекат у Вишеграду и купити неодређену количину алкохолних пића, а да при томе ни у једном тренутку не осјети страх од надлежних служби које су задужене управо за рјешавање овог проблема. Ако којим случајем на то упозорите продавцаче они ће вас смјерити преко ока, сматрајући вас сметњом за богаћење њихових газда.

Родитељи малољетне дјеце, али и многи вишеграђани питају се шта је са саветима младих људи, предавањима о пороцима који пријете сваком младом човјеку, и да ли их треба организовати само када се угаси један млади живот, или је неопходно младе стално упозоравати на сва зла којима су изложени на улици и у кафанама.

Организација која би можда могла доста да уради, када је у питању живот младих у Вишеграду, је Савјет младих. Међутим, у последње вријеме и они губе дах и све су рјеђе присутни са активностима у јавном животу Вишеграда. Биће да је и овдје хронична бољка недостатка финансијских средстава, али и мањак ентузијазма.

И шта на крају поручити младим људима жељним културно-забавних манифестација у Вишеграду?

Посјеђујте концерте у Фочи и Ужицу, чак и на Међавнику. Сналазите се за превоз до оближњих градова како би могли уживати уз музику коју волите. У потрази за музичким угођајима током љета можете тркнути и на Интернационални Фестивл у Горажде!

Посјеђујте све догађаје у окружењу који су вам ускраћени у вашем граду и не тражите одговор на питање зашто је то тако, јер одговор је увјек исти: „проблем је у недостатку финансијских средстава“!?

Наравно, не пропуштајте „Вишеградску стазу“, јединствену прилику да чујете и видите неку познату личност из свијета културе и умјетности.

Ову причу о младим вишеграђанима било би најбоље и најљепше завршити ријечима Јована Дучића који каже: „Младост, то је богатство и краљевање; то је чар гјелесне љепоте и духовне свјетлости; љепота физичке снаге; бесконачност надања; раскош у плановима од којих је сваки огроман и безмјеран и од којих сваки изгледа вјероватан и кад је немогућ.“

Милица Кусмук

РЕПОРТАЖА

Како је Срђан Поповић, ђак-пеџак са Романије, стигао до звезде

НАЈСРЕЋНИЈИ ЧОВЕК У СРПСКОЈ

У минули четвртак, у подне, на врата Интерног одељења Клиничког центра у Фочи помоли се висок крупан младић у белом лекарском мантилу, са стетоскопом око врата и плочицом на реверу на којој су прва два слова била др. У његовом кораку, широким усправним раменима, благом осмеху, сјају у очима, па и у његовој сенци видела се срећа. Пружио сам му руку, а он је раширио обе. И загрлили смо се, три пута изљубили, па се опет загрлили.

- Ти си краљ, мали! Успео си! - рекох му, спашавајући се из загрљаја људескаре.

- Јесам, Зока, данас сам срећан! Дипломирао сам, запослио се, оженио, ускоро ћу постати и отац! - рече др Срђан Поповић (28), шампион у победи над невољама.

То је, сетиће се приче многи читаоци "Вести", онај кошчати дечак из села Барник са Романије, који је дневно пешачио преко 20 километара од куће до школе на Сокоцу, живео у старој "прозуклој" брвнари, скупљао суварке и печурке по шуми, на сваком кораку помагао мајци Радмили и млађој сестри Маји... И имао милион жеља, од којих је прва била да постане лекар и лечи болесно срце свог оца Слободана...

Срђан Поповић је заиста успео! Иако је њему, и његовој породици рат прекинуо лагодни живот у Сарајеву и отерао их у романијску недођију, голобради дечак се није предао, није клонуо ни духом ни жељом. Напротив! Током седам година живота у брвнари на крају велике

шуме, Срђан је победио све невоље света и, на крају, крећући са оних малих романијских шумских стаза стигао до своје звезде.

Прича о Срђану Поповићу је нешто најлепше што се после рата десило на земљи од Дрине до Романије. То је прича о дечаку, рођеном победнику. Шампиону!

- Ајмо доле, поред Дрине, да ти на миру испричам шта ми се све издешавало ових година... Знаш ли, сестра Маја ми се удала, живи у Аустралији, у Перту, има сина Његоша и заједно са супругом Јовицом Мркајом праве кућу из снова... Мајка је ту, у Фочи... Дошла мајка даааа потражи синаааа ... - запева весело Срђан.

Аугостоном на факалтет

Неколико дана пре него што ће испод терасе њиховог трособног стана у Добрињи бити ископани ровови, Радмила, њен тада једанаестогодишњи син Срђан и три године млађа ћерка Маја спаковали су ствари и кренули у Радмилино село Барник. Њен супруг Слободан, руководилац Комерцијалне службе у сарајевском предузећу "Златар", остао је да чува стан верујући да ће све брзо проћи. Међутим, све је трајало четири године и све четири године Слободан је био заробљен у Сарајеву, а Радмила, Срђан и Маја су били заробљени у сиромаштву на Романији.

Без било каквих примања, без сазнања о судбини Слободана, Радмила је гледала како Срђан и Маја расту и слушала њихове жеље.

Срећа и туга

Срђанова мајка Радмила је, каже, и бескрајно срећна и поносна на свог сина и своју Мају, али, додаје, често и бескрајно тужна.

- Живим сама у Сарајеву. Ужелех се деце. Дођем, овако, да видим Срђана, да га се нагледам и нарадујем, па се сетим како ми је на Романији доносио дрва и печурке из шуме, како ни једном није клонуо ни изостао из школе и кад је снег био по метар и по. Онда ме зовне Маја из Аустралије, зовне ме и унук... Верујте, ја сам најсрећнија и најтужнија жена на свету! - причала је Радмила, откривајући да тражи купца за свој стан на Добрињи.

- Немам ја данас проблема на Добрињи, нико ме не псује, нити на било који начин угрожава, али није то живот кад ја страхујем да прислоним бадњак на свој стан, кад страхујем да запевам за славу. Продаћу стан. Морам. Већ су ме неки из Санџака питали. Хоћу и да будем ближе Срђану, а можда једном и седнем у тај авион за Аустралију....

- Једном, кад сам гледала Срђана како оре са плугом, ишле су ми четвороструке сузе на очи... Страхујем кад оде у шуму по дрва, страхујем кад пође у школу, плашим се да однекле не искочи и нека муслиманска банда. А све, опет, мислим неће нико на мог Срђана и Мају, то су најбоља деца на свету! Огрејаће њих сунце једног дана, пазите шта вам кажем!- говорила је Радмила пре 12 година.

После изласка из Сарајева и сусрета са породицом, Слободан је прво данима и ноћима причао кроз какав је пакао прошао у Сарајеву, причао како су га муслимани користили као штит на првој линији, како му је једна цев била на леђима, а друга на прсима, како је копао ровове, гладовао, молио за таблету за болесно срце и сањао сусрет са децом и Радмилом. Онда је Слободан данима и ноћима преносио на сина све своје професорско знање из математике и многих других предмета јер је Срђан чврсто одлучио да упише медицину у Фочи, без обзира на признање родитеља да немају довољно пара и да ће морати да се намучи.

Тек, у пролеће 1999. године, ђак-пешак са Романије положио је четврти разред Гимназије на Сокоцу са одличним успехом, отишао касније аутостопом до Србиња и положио пријемни за Медицински факултет. Пар месеци касније, сместио се у једну студентску собицу, уз помоћ аутора ових редова и Горажданина Бранка Нешковића (данас амбасадор БиХ у Румунији) добио стипендију довољну за станарину и прихватио се књиге.

Недуго пошто је Срђан отишао на студије у Фочу, Радмила, Слободан и Маја су се вратили у свој стан у Сарајево. Годину дана касније, Маја се удала и заједно са супругом отишла у Аустралију, одакле су у Сарајево почеле стизати једна за другом добре вести, као и из Фоче.

- Обећао сам оцу да ћу завршити медицину и завршио сам са просеком ојене око девет. Само, Зока, отац није дочекао да га лечим, срце га је издало 9. јула

Обећање

Током рата Слободан је водио дневник, а после рата своје белешке је сређивао са намером да их објави. Међутим, болест га је у томе спречила. У жељи да испуни последњу очеву жељу, Срђан се прихватио велике обавезе.

- Оно што нам је отац причао и што сам прочитао у његовим записима, заиста је стравично. Отац је цео живот био умерен човек, па и у тим белешкама нигде нисам прочитао неке речи мржње, помињања жеље за осветом, и нешто слично. Он је само писао о томе како су током рата страдали обични Срби у Сарајеву. Чак ми је једном рекао да њега Караџић није убедио да буде велики Србин, него Алија! Дугујем оцу ту књигу и објавићу је. Сигуран сам да ће то бити једна од најпотреснијих ратних исповести! - обећао је Срђан и додао и обећање да ће књигу прво понудити мени.

2003. године. Он је испунио своју мисију... Умро је у тренутку кад сам положио 18 -ти од укупно 36 испита. Последње што је мени рекао било је и оно што ми је увек говорио: "Учи и буди поштен, то је најбољи пут за живот" - присећа се Срђан.

Срећа поред Дрине

Ни сиромаштво, ни смрт оца, ни даљина мајке и сестре, ништа није спречило Срђана Поповића да даје испите један за другим и приближава се оном сну што га је сањао дугих зимских ноћи у брвнари на врх Романије.

- Кад човек има циљ - све је, чини ми се, три пута лакше него обично. Ја сам имао свој циљ, као и што га и даљем имам - каже Срђан.

Одмах по стицању на циљ, Срђан је добио посао на клиничком центру у Фочи. Могао је, каже, и према Сарајеву и према Београду, али је, мало због професора, мало због колегинице са истог Интерног одељења, др Слађане Ћосовић остао у Фочи.

- Била је свадба у новембру прошле године... Звао сам те, требао си доћи... Било је весело...

- Хтео сам доћи, али пао је онај снег... Извини! Него, како је у браку?

- Волим Слађану, чекамо бебу, планирамо и неки бољи стан. Супер нам је! Могу да полетим и одлетим на Барник! Ја сам најсрећнији човек у Српској, а и шире!

- А циљ, шта ти је следећи циљ?

- Зна се: специјализација у Београду и петоро деце!

- Браво, краљу!

Текст и фото: Зоран Тмушић

СОКО - ФЕСТИВАЛ

У Вишеграду одржан шести Међународни фестивал фолклора Српског соколског друштва "Соко" из Добруна

РАЗИГРАНА МЛАДОСТ

Вишеград је 16. маја био град младости, игре и пјесме фолклорних друштава из Републике Српске, Србије и Словеније. Српско соколско друштво "Соко" из Добруна код Вишеграда, које је крајем прошле године обиљежило 100 година од оснивања првог соколског друштва у Вишеграду, било је још једном успјешан организатор Шестог по реду Међународног фестивала фолклора.

Свечаност народне игре и пјесме почела је традиционалним дефилеом са ћуприје на Дрини, вишеградским улицама. На више мјеста фолклористи су извели дијелове својих припре-

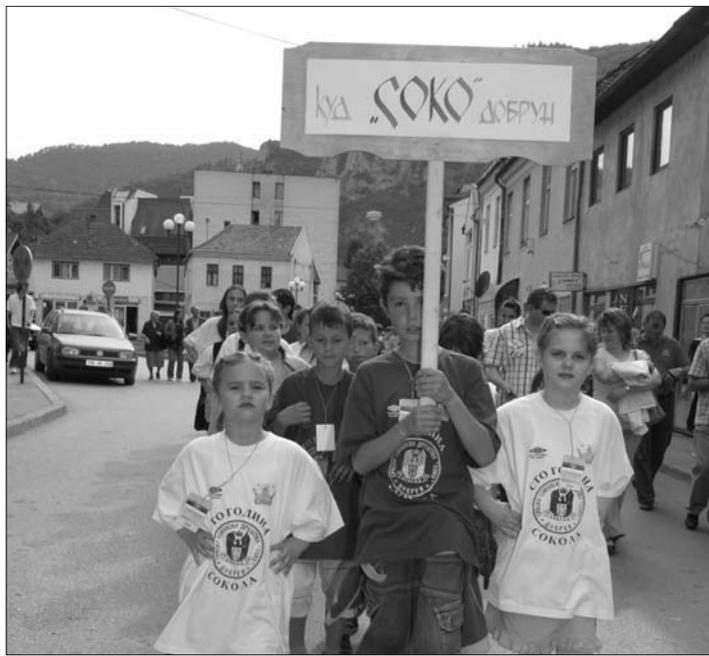

мњених кореографија, што су бројни вишеграђани наградили аплаузима.

Потом је у Градској дворани одржана својеврсна, четворчасовна ревија фолклора. Након соколске химне, коју су извели чланови новоформираног мјешовитог хора најновије секци-

је "Сокола", учеснике су поздравили Благоје Андрић, предсједник Српског соколског друштва "Соко" и Томислав Поповић, начелник општине Вишеград.

На фестивалској вечери, бурно поздрављени аплаузима, наступили су млади фолклористи Културно уметничких друштава “Дворови” из Дворова код Бијељине, “Соко” из Соко Бање, “Стична” из Љубљане, “Тарас Шевченко” из Бања Луке, “Први Партизан” из Ужица, “Сретење” из Рогатице, “Грозд” из Жупског Александровца, “Преображење” из Златибора, “Бикавац” из Вишеграда, те чланови фолклорне секције Српског соколског друштва “Соко” из Добруна.

Вишеграђани су још једном имали прилику присуствовати одлично организованом фестивалској смотри, која је имала ревијални карактер, и уживати у разноврсним и уиграним фолклорним кореографијама, а посебно у шаренилу народних ношњи.

Српско соколско друштво "Соко" из Добруна прославило крсну славу

ПРВИ НАСТУП МЈЕШОВИТОГ ХОРА

Вишеград, мај 2009,

У препуној сали Народног дома манастира Добрун 12. маја Српско соколско друштво "Соко" прославило је своју крсну славу Светог Василија Острошког.

Чин ломљења славског колача обавили су монаси манастира Добрун и Горња Лијеска, уз свештенике вишеградске парохије.

О значају и непролазном дјелу Василија Острошког говорио је синђел Јован Гардовић.

Предсједник Сокола Благоје Андрић уручио је захвалнице шесторици досадашњих домаћина крсне славе, који су били заједнички домаћини и ове године.

У склопу краћег пригодног програма први пут је наступио новоформиран хор Српског соколског друштва "Соко", као његова девета секција. "Соко" окупља преко 300 чланова, највећим дијелом младих, а крајем 2008. године низом манифестација обиљежило је 100 година од оснивања првог соколског друштва у Вишеграду.

С.Х.

ОТРГНУТО ОД ЗАБОРАВА

Мала прича о гурабији - некадашњем колачу за највећу част

ЗА СВАДБУ, КУМСТВО И СЛАВСКУ ЧАШУ

Вишеград, мај 2009,

селима Романијског и Дринског краја, на простоприма данашње Републике Српске, некада су се слаткиши сводили на гурабију, специјално справљан слатки колач.

Код овдашњих муслимана, односно Бошњака, гурабија је такође била колач за свечане прилике и дарове, а и сам назив и порекло очигледно да сеже још из времена Турске окупације. Само што код њих гурабија није посебно украшавана.

Код Срба из овог краја гурабија је, пак, имала још већи значај, разноврсност употребе и представљала је својеврсну част ономе коме се дарује. Зато су некадашње домаћице љубоморно чувале рецепте за гурабију, а домаћини за њену израду резбарили специјалну шараљицу или слово.

Са појавом разноврсних слаткиша, али и расељавањем овдашњих села, и гурабија је потиснута у сећања. Ипак, у последње време обичај њеног справљања све се више враћа, као својеврсни жал за некадашњим временима и обичајима.

Један од поборника повратка гурабије је и Томислав Нешковић, пензионер из Вишеграда а родом од Горажда, који у малој, приручној радионици у својој гаражи, свакодневно резбари разне предмете од дрвета, а специјалност му је израда шараљица или слова за гурабије.

-Најбоље је осушено трешњево дрво, које се лако обрађује и резбари. Шараљица или слово, како се најчешће звала, је округлог облика са изрезбареним мотивима у облику крста. У средини је празнина где након отиска теста домаћица прије печења гурабије обавезно ставља коцку шећера. Без коцке шећера гурабија није била оно што треба да буде, колач за посебну част и даривање, присећа је Нешковић.

Он додаје како се гурабија стављала на трећу чашу ракије на славама, затим носила на дар пријатељима када се ишло у првине, млади и младожењи на свадбама, деци за рођендане

-Уколико би домаћину, којом приликом, на путу до одредишта напукла гурабија враћао се кући, где је домаћица пекла нове. Дакле, гурабија се морала даривати цела и неоштећена, што се посебно гледало и ценило, прича Нешковић.

Гурабије су посебно даривале баке унучићима, а оне веће и специјалне уколико би моци кренули у војску.

-Баке су знале гурабије, које би добиле на дар, љубоморно чувати у својим дрвеним коферима, који би се отварали само за значајније празнике, када би се око њих окупљала деца очекујући овај слаткиш. А било је и смешних догађаја, када би се баке забуниле и пријатеље даривале истим оним гурабијама које су они, предходно, донели њој, сећа се Нешковић.

Прича нам како се последњих година обичај даривања гурабија, или пак црвених јабука, на трећу славску чашу поједноставило до те мере да многи то замењују паклима цигарета.

-То је у неку руку потцењивање домаћина. Ако се већ поштује славски обичај зашто да то поново не буде гурабија. Због тога сам, уз још неколико мојих расељених гораждана, онако спонтано поново покренуо враћање старих обичаја, тако да све већи број домаћица справља гурабије. Да би то проширили у мојој малој радионици резбарим шараљице, односно слова, која наравно дарујем нашим домаћицама, како би се обичај што више раширио и вратио, казује Нешковић.

Тако све бројнији Срби пореклом из Горажда и његове околине, као и они са подручја Романије, враћају стари обичај и традицију справљања и даровања специјалног колача - гурабије.

Нико од њих не зна од када потиче овај обичај, али ће вам углас рећи како су то наследили од својих предака. Гурабија је била некад главни поклон, а посебно су јој се радовала деца, јер у то време других слаткиша није ни било.

Славко Хелета

ЗАПИС

Миленка Милинковић (57) из Бајине Баште, обавља сто мушких послова и потврђује старо животно правило

КО РАДИ НЕ БОЈИ СЕ БОЛЕСТИ И ГЛАДИ

Приморало је сиромаштво да научи и ради сто мушких послова, а у жељи да једног дана има свој дом и у њему окупи своје двоје деце и шесторо унука, у својој 55-ој години ископала је темељ за кућу и почела да зида...

У приземљу једне неистарошене куће у насељу Вишесава у Бајиној Башти сијалица засветли у три часа ујутро, а изгаси се три сата касније. У међувремену, Миленка Милинковић (57), жена коју на обе обале Дрине бије глас да зна сто мушких послова и да је вреднија од многих мушкараца, поспреми своју малу собицу, узме неки залогај, исплете пар вунених чарапа, направи једно вретено и спреми се за тежак посао у хладњачи. Пред полазак пешке у пар километара удаљењу хладњачу, Миленка изљуби слике у раму на којима су њен син, кћерка и шесторо унука, и по ко зна који пут им обећа исто:

- Далеко сте од мене, мили моји, радости моја... Ево, децо, радим сто послова, трчим на све стране, борим се колико могу да би завршила ову кућу, да могу да вас зовнем да дођете на Ђурђевдан, да се једном у животу сви скупимо на једном месту, да се загрлимо, да запевамо, да се порадујемо...

По повратку из хладњаче, Миленка прода оне чарапе за 200 динара (2,5 еура), купи цигаре и хлеб, па помогне једном комшији да нацпепа дрва, другом око копања канала за воду, трећем да поспреми пластеник, четвртном да постави кров на кућу... Кад негде пре мраке дође кући, на брзину нешто презалогаци, нахрани кокошке и уз помоћ истих комшија Драгана Јелића, Драгана Мићића, Јована Мићића и Раденка Секулића настави завршне грађевинске радове на спрату своје куће.

Жена која зна сто мушких послова

Миленка Милинковић је, признаје, цео живот проживела у сиромаштву, али никад, нигде, ниоткога није затражила помоћ. Ни хлеб, ни динар, ни кров. И кад јој је пре десет година умро супруг, и кад су јој деца отишла далеко, и кад је остала без посла, и кад је живела у једној шупи кроз коју је лила киша, Миленка није клонула. Само би запалила своју цигару и кренула негде да тражи посао. На тим путевима је научила све мушке послове: да коси, копа, зида, струже, теше, цпепа, малтерише... На тим путевима научила је све о гљивама пужевима, чарапама, рибама, живини, пластеницима... На тим путевима стекла је доста пријатеља и једно велико признање: данас у Бајиној Башти скоро да нема одраслих људи и жена који нису чули за Миленку - жену дрвосечу, жену зидара, жену копача..., жену која се никад није одморила.

- Није мени тежак ни један посао. Све ја знам да радим, само да ме здравље овакао држи. А држаће ме, јер болест неће на онога ко ради, него на онога што по цео дан лежи и пипа се којекуда. Човек тражи болест, а не она њега. Слушајте шта вам кажем:

Кад човек дође из туђине

- Не болујем. Немам времена да болујем. Једино ме покатакда заболи глава од размишљања - колико ми треба црепа, колико ризле, колико цемента, жице, кад ћу у дрва, да ли ће бити посла у хладњачи целе зиме, шта раде деца, унучи, брат Крста Божић у Аустрији... Здрава сам ја чим сам се туђих кућа отарасила...

ко ради не боји се ни болести ни глади! - вели Ленка, док 11. децембраског дана седимо испред њене куће коју планира да заврши до Ђурђевдана.

Ленка и њен покојни супруг Дамљан су заједно са сином Милованом и кћерком Џмиљаном живели у бајнобаштанском селу Растиште све до 1986. године, када су се, у потрази за бољим животом преселили у Бајину Башту. Међутим, тежак подстанарски живот одвео је Дамљана у болесничку постељу. После готово петогодишње борбе са тешком срчаном болести, Дамљан је преминуо 1988. године. У међувремену, Милован се оженио и отишао у Подгорицу, а Џмиљана се удала у Ужице.

Живот у шупи

Ленка је одједном остала сама и без посла у локалној земљорандичкој задрузи. Међутим, каже да нас, имала је исувише разлога да живи и да се бори.

- Да би преживела и зарадила неки динар да унуцима купим поклон и себи платим какву собицу, почела сам да радим сваки посао на који сам наишла. Највише сам џепала дрва, копала канале, пластила и брала малине...Срећа, па ми Бог дао ове јаке руке тако да нигде нисам заостајала у послу за мушкарцима. Све се то брзо пручуло и почели су да ме зову у надницу на све стране. Тако сам, ето, временом постала највећи надничар поред Дрине - прича Ленка, којој је брат Крста Божић помогао да пре три године купи парче од четири ара земље у насељу Вишесава.

Већ после неколико дана, Ленка је у селу Растиште расклопила неку стару шупу, пребацила даске на Вишесаву и ту их поново склопила. Пуних годину дана живела је у тој шупи.

- Јесте кроз њу дувало, јесте прокишњавало, јесте било мрачно и мразовито, али имала сам циљ: радила сам 20 сати дневно и скупљала паре за своју кућу.

Пре две године, Ленка је ископала темеље за свој дом, а потом је уз помоћ комшија и неких пријатеља почела и да зида.

- Брат ми је помогао, комшије су помогле и помажу, и још мало, још само да укровим, уредим мало унутра, и моји могу да дођу... Никад се заједно нисмо скупили. Немају ни они, тешка су времена...Ма, нисам ја сиромашна, немојте ви тако да ме представите! Богата сам ја! Имам шесторо унучади и немам дуга, ни држави ни комшији. Ево, купим брашна и соли, одем мојој кући, спремим погачу, навучем завесу на прозор, узмем ове слике унука и деце и нико на свету нема срећнији и богатији од мене.

Поверовали смо јој. Сто одсто!

Текст и фото: Зоран Тмушић

Жена са сто руку

- Ленка је жена са сто руку - кажу углас ленкине комшије Љубица и Раденко Секулић.

- Кад год нам је нешто затребало, она је помогла. Не стиди се да узме у руку ни крамп, ни секиру, ни лопату, ни косу. Све она зна и нема је овакве далеко низ Дрину и уз Дрину - каже Љубица.

ХУМАНИСТИ

Уз промоцију књиге о великом хуманисти Милићу Рашовићу из Краљева

ИЗГРАДИО ХУМАНИТАРНИ МОСТ СА СРПСКИМ КРАЈЕВИМА

Краљево, фебруара 2009,
Књига “Хуманост без граница-документи и сведочења” нема претензије да заузме место неком значајнијем књижевном или научном делу, али ће зато без сумње бити на челу хуманитарно-документарне литературе која сведочи о несебичним активностима Милића Рашовића из Мрсаћа код Краљева, данас пензионера, а пре тога радника “Магнохрома” Краљево, који је за време последњег рата у БиХ и Хрватској, а након рата у Републици Српској српском народу тих крајева 137 пута организовао и допремио разних прехранбених артикала, одеће, обуће, лекова, па потом и бројних културних мисија.

Оваквим речима књигу су на промоцији у великој Сали градске Скупштине у Краљеву, крајем фебруара пред преко 400 присутних краљевчана и гостију из Новог Горажда, Вишеграда и Источног Сарајева, описали рецензенти књиге, новинар Марко Марковић и професор Воја Благојевић.

По речима уредника ове јединствене књиге, Драгана Чолића, у којој су скупљени бројни документи и фотографије о једном времену када је требало показати право-хумано лице, највећи проблем је имао са Рашовићем “што је хтео да у њу уђе мноштво документарне грађе, не занемарујући ни једну од својих 137 хуманитарних акција Србија преко Дрине, кад им је све било најпотребније”.

У својој беседи, овом приликом, Станимир Ђокић, генерални секретар Црвеног крста Републике Српске је подсетио на Рашовићево грандиозно хуманитарно дело које народ Републике Српске никад неће заборавити.

-У знак захвалности на његов немерљиви допринос и помоћ становништву Републике Српске у најтежим ратним и послератним годинама Милић Рашовић је постао заслужни носилац нашег највећег хуманитарног признања, ордена Крста милосрђа Републике Српске, подсетио је Ђокић.

Са посебном пажњом су пропраћене речи Славка Топаловића, ратног и послератног председника општине Српско Горажде, који је предводио делегацију данашње општине Ново Горажде, у којој је Рашовић организовао највећи број својих хуманитарних акција.

-Било је то тешко време, поготово када је тадашња власт у Србији затворила границе према Републици Српској. Знали смо да то за Рашовића неће представљати већи проблем, пред којим никад није било никаквих препрека, када нам је требало допремити помоћ сваке врсте, на чему су му становници Новог Горажда, тадашње општине Српско Горажде, неизмерно захвални, нагласио је Топаловић, подсећајући и на ранију везу Краљева и Горажда, крунисану 1975. године повељом о братимљењу ова два града.

Након што је краљевачки глумац Воја Благојевић подсетио на бројне културне мисије, посредством Милића Рашовића, на промоцији је говорио и Милић Рашовић, истакнути хуманиста, данас пензионер нарушеног здравља и готово изгубљеног вида.

-Ову књигу доживљавам као својеврсно признање за хуманизам, али не само мене, већ и бројних краљевчана, њихових предузећа, установа, занатских и других радњи, који су се увек несебично и од срца укључивали у моје акције. Књига, на неки начин, овековечава трајни хуманитарни мост са нашом браћом преко Дрине, поручио је Милић Рашовић, на промоцији у Краљеву, коју је организовало Завичано друштво “Краљево”.

Ово друштво је најавило и велику акцију прикупљања новца који је потребан за операцију очију овог великог и истинског хуманисте.

С.Хелета

ПЈЕСНИЦИ

*Шеста збирка вишеградске пјесникиње
Олге Делић*

КРУНА БОГАТОГ КЊИЖЕВНОГ ОПУСА

Вишеград
У организацији народне библиотеке “Иво Андрић” Вишеград и њеног Друштва љубитеља писане ријечи “Мост” у малој сали Дома културе одржано, средином априла одржано је пјесничко вече на коме је промовисана најновија књига вишеградске пјесникиње Олге Делић.

Олга Делић

О овој шестој по реду збирци пјесама Олге Делић - “Јеленини гласови”, која је објављена у издању “Српске књиге” из Руме, говорио је вишеградски пјесник и новинар Радоје Тасић, нагласивши да ће је њени стихови уврстити међу оне вишеграђане који иза себе остављају богат књижевни опус.

-Делићева најављује још збирки пјесама, показујући тако млађим од себе да таленат, воља и упорност увијек побјеђују, рекао је Тасић.

Рецензент ове књиге Раде Вућићевић, оцјењујући најновије стихове Олге Делић, написао је “како је недвосмислено јасно, оригинално и гласно, да су се “заруменели” њени нови стихови, показујући

да је свитање новог дана и рађање новог наслова одиста божански чин”.

Олга Делић рођена је у Милићевићима код Чачка, а прије пензионисања бавила се у Вишеграду, како воли да каже, узвишеним позивом професионалног радника.

На овој пјесничкој вечери своје стихове читали су и чланови Друштва “Мост”: Петроније Шимишић, Драгица Грбић, Славко Хелета, Данијела Жужа, Невенка Стојановић, Ранка Кузман и Бојана Бојковић.

С.Х.

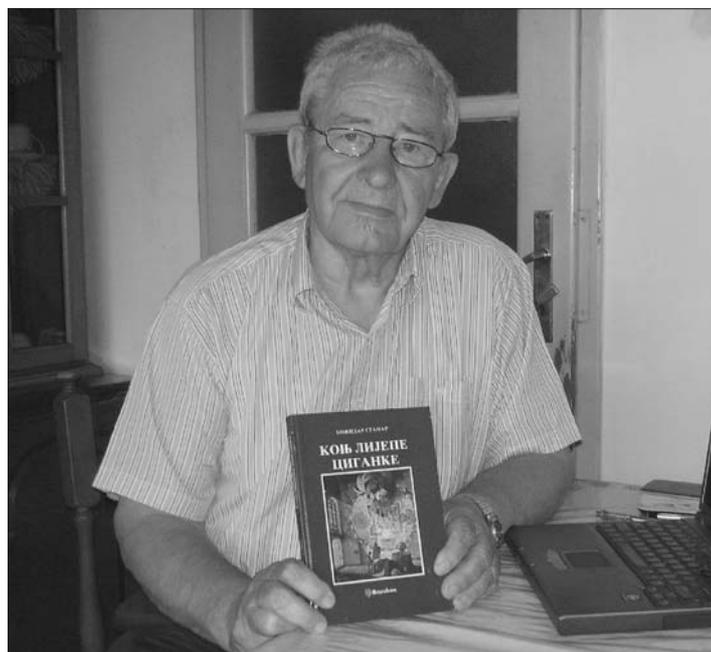
Нова, десета, збирка пјесама Божидара Станара из Рогатице

КЊИГА О ПРИЈЕТЕЉИМА

Издавачко предузеће “Жиравац” из Пожеге у Србији, издало је ових дана дванаесту по реду књигу, а јубиларну десету збирку пјесама Божидара - Боже Станара из Рогатице под насловом “Коњ лијепе циганке”.

Збирка, каже њен аутор, има пет поглавља.

-Нова је и по томе што сам у првом поглављу по први пут примијенио форму “танка” (ута) која је у јапанској књижевности настала у 7. и 8. вијеку нове ере и у којој култна пјесма има пет стихова од којих су први и трећи петерци, а други, четврти и пети седмерци, односно свега 31 слог. Ово поглавље садржи 15, по мом мишљењу, успјелих пјесама, Каже Станар.

Божо Станар

Изузев његове прве збирке, у свакој наредној заступљене су пјесме у сонетској форми. Тако се и у овој збирци налази поглавље сонета од девет пјесама.

- Драго ми је и поглавље “Сјећање на драге и за-служне” у коме се налази десет пјесама и све су посвећене родбини и пријатељима, подсјећа Станар.

А ево шта о овој најновијој збирци каже главни и одговорни уредник и рецензент Слобоан Ристовић са Златибора: “Има неколико песама пред којима се треба поклонити. То су песме посвећене пријатељима, а пријатељ је зрно соли претворено у бисер, о чему он у својим песмама говори. Ту су пријатељи песници и пријатељи који су постали тихи као у грлу загрцнут ветар. Немо, осећајно, бираним и пропратним речима о њима пева Станар. Из овог циклуса или зборишта сенки, и људи речју одликованих, издвојио бих песму “Два пријатеља”, која није само о другарству и пријатељству, него је и песма о ћуди судбине”.

Иначе, Божо Станар је “пропјевао и прописао” иза посљедњег рата у својој 61 години када је објавио прву збирку пјесама под насловом “У сретање живота”. Затим слиједи 1997. збирка “Западно од матице”, па 1998. збирка “На расперћу” и тако редом до ове посљедње, десете јубиларне. Ту је и књига шаљиве прозе “Вешо с Романије” и роман “Снови и јава Вукобрата Катане”, коју је издао прошле године.

С. Митровић

Успјех младе вишеградске пјесникиње Данке Ђукановић, на такмичењу у манастиру Часног Крста код Бијељине

ПРВА НАГРАДА ПУБЛИКЕ ЗА “НАФОРУ”

Шесту годину заредом ктитор манастира Часног Крста из Бијељине, хаџи Џвијетин Пејчић организује пјесничко дружење и такмичење.

Тема овогодишњег дружења, на коме је учествовало 15 пјесника из Републике Српске и Србије, је била “Нафора”.

Са својом пјесмом прво мјесто публике освојила је млада вишеградска пјесникиња Данка Ђукановић.

С.Хелега

Данка Ђукановић

Награђена пјесма “Нафора”, Данке Ђукановић

*Господе, велика ли је Љубав Твоја
Кад због нас грешних беше на мукама!
Чиме је заслужила душа моја
Да те држи у недостојним рукама?*

*Сваке недеље опитам један део
Твог Божанског Бића! Само за смерне
Кроз тај делић Ти покажеш се џео
А кроз хлеб засушени за оне безверне.*

*Како да слуга о Господару тише?
Боже не презри, већ буди одбрана
Песнику што стихом за Тобом уздише*

*Јер Ти ме познајеш, пуна сам рана...
Нахрани ову душу Тобом што дише
Тело Твоје Христе једина је храна.*

ВИЈЕСТИ

(припрема Славко Хелета)

У Вишеграду одржано Осмо “Херцеговачко сијело”, исељених коњичана који су се зауставили поред Дрине у Вишеграду

ОСТАЛА ЈЕ ПЈЕСМА ЗАВИЧАЈНА

Вишеград, 8. марта 2009,

Након егзодуса током посљедњег рата, али и након Дејтонског мировног споразума, око 6.000 Срба са подручја Коњица расуло се диљем свијета. Они који су се, на том путу без повратка, зауставили на Дрини у Вишеграду, смогли су снаге да 2001. године приреде Прво “Херцеговачко сијело”, покушавајући да овом културно-забавном манифестацијом наставе његовати своје прадједовске обичаје, народне пјесме и игре из старог краја.

-Великом броју Срба коњичана Вишеград је био нека врста прве станице. Некима успутне, а некима мјесто новог завичаја, присјећа се један од организатора ове манифестације и њен стални водитељ Здравко Жужа, наглашавајући да у Коњицу данас нема више од 300 српских повратника, да је изгнаним Србима из ове општине у горњем току Неретве уништена имовина, те да су три највећа српска села Борци, Брадина и Бијела пусти.

Велика сала старог хотела “Бикавац” и ове године, по осми пут заредом, окупила је преко 300 вишеградских коњичана и њихових гостију, од којих су били посебно запажени они данас настањени у далеком Чикагу.

Међу био је и Зоран Ђорђић, председник Удружења логораша Сјеверне Америке и Канаде, чијом заслугом се приводи крају процесуирање муслиманских злочина над Србима из Коњица.

Нема више у горњем току Неретве српске пјесме завичајне, али се она зато са исељеним Србима преселила на разне крајеве свијета. Преселила се и поред Дрине у Вишеград. Тако је било и ове вечери гдје су бројни

учесници званичног програма “Херцеговачког сијела” испјевали незаборав.

Весело, али сјетно пјевали су протекле суботе коњичани до дубоко у ноћ старе народне Херцеговачке пјесме, подсетили млађу генерацију на прадједовске обичаје, преносећи на њих своју вјековну богату културну традицију.

Под умјетничким руководством Драгана Ђокића са двије кореографије представили су се млади фолклористи вишеградског КУД-а “Соко”, у чијим редовима је доста коњичана, а потом мушка изворна пјевачка група “Коњичанке” и мушка изворна пјевачка група “Паљани”.

Чуле су се бројне изворне народне пјесме, али и она: “Село моје и у селу људи, моја пјесма више вас не буди”, која је на најбољи начин подсетила да су ови кршници корштаци из долије Неретве, не својом вољом, оставили родну груд, али да су са собом понијели своја сјећања и прадједовске обичаје, игре, пјесму и традицију, које им, кажу, нико и никада не може одузети.

Чуле су се ове вечери крај Дрине и звуци гусала. Познате народне гусларске пјесме из старог краја пјевали су Слободан Лозо и Здравко Куљанин, а највећи аплауз побрале су младе пјесникиње и рецитатори, из плејаде најмлађих вишеградских коњичана: Јелена Вулић, Тамара и Зорана Нинковић, Теодора Гулић, Горлица Јаковљевић, Јелена и Дејана Сарић.

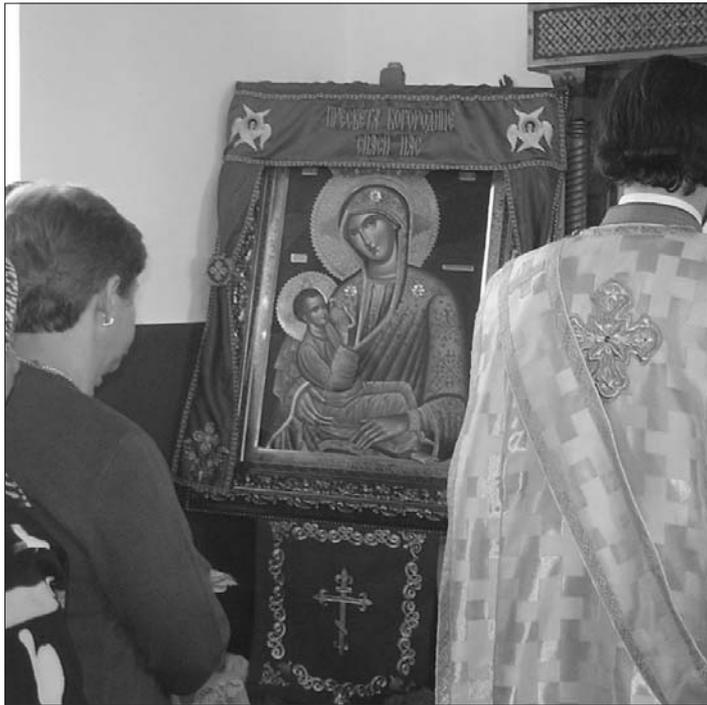
Као гости ове манифестације, изложбом својих ручно тканих и везених радова, заједно са коњичанима ове вечери су биле и чланице секције Кућне радиности Српског соколског друштва “Соко” из Добруна, а бирањим ријечима учеснике је на почетку поздравио начелник општине Вишеград Томислав Поповић.

*Манастир Пресвете Богородице
на Равној Романији*

СТИГЛА ИКОНА ЗАШТИТНИЦА - МЛЕКОПИТАТЕЛНИЦА

Соколац, 4. фебруар 2009,

У Манастир светог великомученика Георгија на Равној Романији код Сокоца стигла је икона заштитница, копија иконе Пресвете Богородице Млекопитателнице. Икону су, по узору на оригиналну икону у цркви испоснице светог Саве у Кареји, начинили хиландарски монаси на Светој Гори.

Заједно са иконом Богородице Тројеручице и игуманским штапом - Патерицом светог Саве Освећеног, икону Пресвете Богородице Млекопитателнице из Манастира светог Саве Освећеног у Палестини на Свету Гору у 13. веку донео је свети Сава Српски, након свог првог поклоничког путовања у Свету земљу.

По речима игумана манастира светог великомученика Георгија, јеромонаха Андреја, икона ове године обилази све храмове Митрополије дабробосанске у којима ће јој се верници поклонити, да би у јануару наредне године поново била враћена у манастир на Равној Романији, где ће трајно остати.

Након 14 година у Новом Горажду

ТЕМЕЉИ ЗА СПОМЕН СОБУ

У склопу свечаности, којима је обиљежен 17. април и 15-та годишњица од ослобођења Новог Горажда, на Градском гробљу код цркве "Светог Ђорђа" у Доњој Сопотници освештани су темељи Спомен собе Борачке организације из овог града.

На свечаности, којој су поред чланова породица погинулих бораца из посљедњег одбрамбено-отаџбин-

ског рата, присуствовали и демобилисани борци Пете Горажданске лаке пјешадијске бригаде Војске Републике Српске, те Михајло Параћина, предсједник Предсједништва БОРС-а и Дражен Перендија, предсједник Регионалног одбора Борачке организације Старе Херцеговине, парастос на освећењу темеља обавио је парох гораждански Новица Ђебић.

Обраћајући се присутнима начелник општине Ново Горажде Далибор Нешковић је подсјетио да је Пета Горажданска лака пјешадијска бригада Војске Републике Српске, била окосница око које су се окупљали Срби гораждани у жељи да ослободе свој завичај.

-Крајем 1992. године, након егзодуса, у Вишеграду се окупљају гораждански Срби, али како нису имали своју општину, ратовали су на просторима Републике Српске, од Грахова и Гламоча, преко Игмана, Бјелашнице и Јахорине, затим Сјемећа, Нишићке Висоравни, па све до Требиња и Поповог Поља. На том путу многи су дали живот за слободу Новог Горажда и Републике Српске. Овдје смо да направимо ову Спомен собу, како би их се и да их никад не заборавимо, рекао је Нешковић.

Изградњу Спомен собе, која се налази у централном дијелу Војничког гробља у Доњој Сопотници, у цјелости финансира Грађевинско предузеће "Дрина" из Новог Горажда, за шта ће издвојити 70.000 марака.

Средства за вањско уређење, ентеријер и опрему обезбједиће Борачка организација Ново Горажде и општина Ново Горажде, а очекује се и финансијска помоћ Министарства Рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске.

У будућој Спомен соби биће постављено близу 300 фотографија погинулих гораждана, припадника Војске Републике Српске.

Поменути уоквирене фотографије, у склопу једне од бројних хуманитарних акција Милића Рашовића из Крајева, у цјелости су даривали краљевачки фотографи још 1999. године, од када се чекало на изградњу ове Спомен собе.

Како је потврдио начелник општине Ново Горажде Далибор Нешковић, завршетак ове Спомен собе предвиђен је до Видовдана, 28. јуна ове године.

У источном дела Републике Српске још се трага за 962 српска војника и цивила

ТРАЖЕ ВРАЋАЊЕ НАДЛЕЖНОСТИ НА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

Вишеград, април 2009,

Због сталних опструкција Института за тражење несталих, који делује на нивоу БиХ, чланови Организације породица заробљених и несталих српских бораца и несталих цивила са подручја Сарајевско-романијске и регије Старе Херцеговине, чије је седиште у Источној Сарајеву, затражиће да се надлежности у овој области поново врате на ниво Републике Српске, рекао је у Вишеграду Мирко Вранић, председник ове Организације.

„Још увек безуспешно трагамо за 962 нестала српска бораца и цивила из протеклог рата, од чега највише са подручја Сарајева и Горажда, каже Вранић, подсећајући да већ пуних 10 година 460 пронађених посмртних остатака чека на ДНК анализу!

Он је упозорио да се смишљено одуговлачи тај процес са српским жртвама, са нивоа Института за тражење несталих БиХ.

„Бројке најбоље упозоравају да је на сцени непоштен посао. У 2008. години у лабораторији у Тузли путем ДНК анализе идентификовано је око 1000 бошњачких жртава, а српских свега 32, од којих је 13 чија је анализа започета 2007. године, тврди Вранић.

Према проценама ове Организације српске жртве неће бити идентификоване ни за наредних шездесетак година, због чега су породице погинулих више него разочаране.

Вранић је изнео озбиљне сумње да су чак и остаци неких српских жртава сахрањени у Поточарима код Сребренице.

„Зато ћемо ускоро и званично затражити да се све надлежности поменутог Института са нивоа БиХ врате на Републику Српску. Јер, шта очекивати од директора овог Института, Амора Машовића који је алергичан и на само име Републике Српске, а камоли да форсира ДНК анализе наших чланова, страдалих у протеклом рату, категоричан је Вранић.

Он је рекао да у том Институту ништа боље не раде ни српски представници, од којих ће ускоро затражити да поднесу оставке, јер, како каже, не раде у интересу српског народа.

Истог мишљења о раду поменутог Института је и Тања Бјељанић, председник Регионалног одбора породица несталих са седиштем у Рогатици, која је апеловала на чланове породица погинулих у протеклом рату да буду знатно активнији и да на време достављају потребне узорке крви ради комплетирања захтева за ДНК анализом.

Вишеград некад и сад

ЗАПУШТЕНИ ХЛАДЊАК НА БИКАВЦУ

Уз чувену ћуприју на Дрини, задужбини Мехмед-паше Соколовића, Вишеград је чувен и по брду Бикавац, опеаном у бројним песмама.

Све до пред последњи рат Бикавац је било познато излетиште, са хотелом и тридесетак бунгалова. На жалост, након рата и након приватизације хотела и бунгалова, садашњи власник је овај комплекс препустио пропадању и зубу времена, не показујући интерес и жељу да га врати у функцију туризма, који у Вишеграду последњих година поново доживљава експанзију. Посебно након што је 2007. године ћуприја на Дрини уврштена на УНЕСКО-ву листу светске баштине.

Бикавац је још у време Аустроугарске окупације био чувено излетиште, када је испод тадашње болнице и шеталишта направљен хладњак за одмор, одакле је био изванредан поглед према граду.

Хладњак је још увек у добром стању, мада му је купола одавно пропала. Због запуштености овог некадашњег парка и шеталишта, које је и неосветљено, дрвеће га је једноставно опколило, тако да је и поглед према граду затворен. Ипак, око њега се и даље окупљају пензионери и неизбежни млади љубавни парови.

Како су се пре рата управо око овог хладњака, поред туриста, окупљали и уметници, вишеградски Дом културе, у овогодишњем програму рада, покренуо је иницијативу за ревитализацију овог дела Бикавца, посебно Аустроугарског хладњака, као својеврсног споменика културе.

У овој иницијативи предложено је да Општина Вишеград хладњак и простор око њега прогласи културним добром, од посебног значаја за град.

Иницијатори ове идеје очекују да ће и нови власник комплекса око некадашњег хотела и бунгалова на Бикавцу, коме је припао и поменути хладњак, коначно извршити његову реконструкцију и уредити овај најдоминантнији простор Бикавца.

Уколико идеја буде прихваћена реално је очекивати да ће будући туристи, уместо смећа и тоталног нереда, на овом простору поново доживљавати атмосферу из чувене песме *У лијепом старом, граду Вишеграду*.

Светосавско пјесничко вече у Вишеграду

ВИШЕГРАДСКИ ПЈЕСНИЦИ ТРАЖЕ ВИШЕ ШАНСЕ У СВОМ ГРАДУ

Вишеград, јануар 2009.

У препуној читаоници Народне Библиотеке "Иво Андрић" у Вишеграду, 15 јануара је одржано Светосавско пјесничко вече, на коме су своје стихове говорило чланови Друштва љубитеља писане ријечи "Мост" Вишеград: Славко Хелета, Радоје Тасић, Драгица Грбић, Петроније Шимшић, Саво Шкобић, Данијела Жужа, Ранка Кузман, Милица Николић и Бојана Бојковић.

Отварајући ово пригодно вече, иначе прву овогодишњу културну приредбу у Вишеграду, директор вишеградске библиотеке Стојка Мијатовић је подсетила да је Растко Немањић-Свети Сава цијели живот посветио православној вјери и српском народу.

-Стављајући своју генијалност у службу свог народа Свети Сава је овјеквјечио и озачио нови правац Српском вјерском, културном и политичком животу, нагласила је Мијатовићева.

У склопу ове вечери проглашени су најактивнији читаоци Народне библиотеке "Иво Андрић" у 2008. години.

За најактивнијег читаоца у прошлој години проглашена је пензионерка Слободанка Савић, а специјалну награду добила је домаћица Споменка Симанић.

Најактивнији читалац међу вишеградским основцима у 2008. години био је деветогодишњи Никола Гвозден, а међу средњошколцима Ведрана Софијанић.

У програму Светосавске пјесничке вечери учествовали су и рецитатори вишеградске средње и основне школе.

На састанку чланова Друштва љубитеља писане ријечи "Мост" Вишеград, одржаном након Светосавске пјесничке вечери, најављено је да ће и ове године бити штампан Зборник вишеградских пјесника, који би требао бити представљен на овогодишњој "Вишеградској стази", те најмање пет појединачних пјесничких збирки.

Вишеградски пјесници су на овом састанку, коме је присуствовао и начелник општине Вишеград Томислав Поповић, покренули иницијативу да се једном годишње организује пјеснички сусрет овдашњих и свих пјесника поријеклом из Вишеграда.

Чланови Друштва "Мост", које је основано прије четири године при Народној библиотеци "Иво Андрић" у Вишеграду, затражили су веће уважавање организатора овдашњих културних манифестација јер су, како су истакли, много пјењенији у другим срединама него у властитом граду.

У 2008. години вишеградски пјесници су објавили четири појединачне збирке пјесама и свој први зборник "Пјевања са Дрине" у издању "Чигоја штампе" из Београда.

У Дражевини код Вишеграда одржана Трећа Васкршња туџијада

ПРВИ ГОРЈАН КЉАЦИЋ ИЗ ЧЛЈНИЧЈА

Вишеград, април 2009.

У оквиру Васкршњих свечаности, другог Васкршњег дана, у порти новоформираног манастира Светог Николаја у Дражевини код Вишеграда одржана је Трећа Васкршња туџијада и избор најљепших Васкршњих шараних јаја.

Титулу побједника овогодишње туџијаде, међу 67 такмичара, ове године је понио Горан Караџић из Чајничка. Он је у финалној борби побједио Петра Ђукановића из Вишеграда.

Најљепше Васкршње шарано јаје изложио је Срећко Видаковић, друго мјесто су освојиле Анђела Чабрило и Николина Калинић, а треће Снежана Видаковић, сви из Вишеграда.

Пригодне новчане награде најуспјешнијим на овогодишњој Туџијади у Дражевину даривао је посланик Народне скупштине РС Горан Лончаревић.

На Васкршњим свечаностима наступили су и млади фолклористи Српског соколског друштва "Соко" из Добруна.

Одржан је и турнир у малом фудбалу на коме је наступило 14 екипа. У конкуренцији пјетлића наступило је осам екипа, а у финалном мечу "Соко" је побједио "Кенгуре" резултатом 3:2. У овој конкуренцији најбољи стрijелац је био Давид Крсмановић са 4 постигнута гола. У конкуренцији кадета наступило је осам екипа. У финалу су "Лавови" из Штрбаца код Рудог резултатом 2:1 побједили младе фудбалере Прибоја. Најбољи стрijелац у овој конкуренцији био је Миљан Анџић са пет постигнутих погодака.

Организатори овогодишњих Васкршњих свечаности били су Српско соколско друштво "Соко" из Добруна и манастир Светог Николаја у Дражевину.

Четврга Васкршња туџијада у Новом Горажду

ПОБЈЕДНИК ДАРКО КОМЛЕНОВИЋ ИЗ ЧАЈНИЧА

Ново Горажде, април 2009,

Побједник Четврте Васкршње туџијаде, која је одржана на љетњој позорници у порти цркве "Светог Ђорђа" у Доњој Сопотници код Новог Горажда је Дарко Комленовић из Милијена код Чајничка. У финалном надметању, међу 78 такмичара, он је имао тврђе јаје од Емилије Симић из Новог Горажда. Њему је припала награда од 100, а другопласираној Симићки 50 марака.

Дарко Ковачевић је био побједник и Прве Васкршње туџијаде у Новом Горажду, одржане 2006. године.

У конкуренцији најљепших Васкршњих шараних јаја прва награда и 50 марака припала је Данки Пљеваљчић из Новог Горажда. Друга је била Лана Танасковић из Горажда, а трећи Драган Радовић из Чајничка. Њима су припале награде од 30, односно 20 марака.

Успјешан организатор овогодишње Васкршње туџијаде били су Српско просвјетно и културно друштво "Просвјета" Ново Горажде и Српска православна црквена општина Горажданска.

Традиционално годишње такмичење вишеградских рецитатора

ПОБЈЕДНИК ИСИДОРА КЕСИЋ

Вишеград, фебруар 2009,

Побједник четвртог по реду годишњег такмичења вишеградских рецитатора, одржаног почетком фебруара у сали Средње школе "Иво Андрић" у Вишеграду, је Исидора Кесић, ученица првог разреда Гимназије из града на Дрини и Рзаву.

*Побједници: Исидора Кесић,
Стефан Крсмановић и Драгана Рашевић*

Према оцјени стручног жирија, којим је предсједвала Стојка Мијатовић, директор вишеградске библиотеке “Иво Андрић”, друго мјесто припало је Драгани Рашевић, а треће Стефану Крсмановићу, матурантима вишеградске економске школе.

Најуспјешнијим рецитаторима су уручене новчане награде од 50, 30 и 20 марака, а награђени су и бесплатним учлањењем у вишеградску библиотеку.

На овогодишњем, до сада најмасовнијем, такмичењу учествовало је 16 рецитатора. Међу њима је највише било ученика првог разреда вишеградских средњих школа, што без сумње гарантује наставак ове лијепе традиције.

Иначе, рецитаторска секција Средње школе Иво Андрић из Вишеграда, коју води професор Српског језика и књижевности Дијана Инђић, колективни је члан Српског соколског друштва Соко из Добруна, гдје су на бројним наступима у Републици Српској и Србији стекли неопходно искуство и афирмацију.

Како је дошло до нагле смјене генерација међу члановима ове секције, у вишеградској средњој школи изражавају задовољство појавом нових вриједних и талентованих рецитатора који су најбоља гаранција наставак досадашњег успјешног рада и активности.

Центар за културу и информисање у Фочи

ПОЧИТЕЉ НА СЛИКАМА И ГРАФИКАМА

Фоча, 12. мај 2009,

У Универзитетској читаоници Центра за културу и информисање у Фочи отворена је изложба графика и цртежа Интернационалне умјетничке колоније Почитељ. Љубитељима умјетности у Фочи представљено је 40 радова различите тематике, техника и формата, чији су аутори познати Босанскохерцеговачки и свјетски умјетници.

Збирка Интернационалне колоније Почитељ броји око 2000 радова, од којих су 110 цртежи и графике.

Отварајући изложбу присутне је поздравио Радисав Машић, директор Центра за културу и информисање Фоча, наглашавајући да је за ову прилику направљен избор из једне од најстаријих и најбогатијих ликовних колонија.

Организатори изложбе су Галерија “Колегијум артистичкум” Сарајево и УЛУ БиХ, у сарадњи са Општинском Фоча и Центром за културу и информисање.

Обраћајући се присутнима директор Галерије “Колегијум артистичкум” Страјо Крсмановић је рекао да је први пут у Фочи организована једна оваква изложба, најављујући наставак сарадње.

-Представили смо само дио пребогатог архива, где су заступљени аутори као што су Сафет Зеј, Карановић, Унковић, Заимовић, те аутори из иностранства који су боравили у колонији Почитељ и оставили своје вриједне радове. У питању је једно непроцјењиво ликовно и општеумјетничко благо, од чега фочаци имају прилику да виде један његов дио, рекао је Крсмановић.

Изложбу цртежа и графика, која је организована у оквиру Мајских дана духовности, културе и спорта, отворила је Оливера Елез, замјеник начелника општине Фоча.

С. Елек

Проглашени најбољи спортисти Вишеграда за 2008. годину

У ЗНАКУ ЦУДИСТА И КВАРТИСТА

Вишеград

Према одлуци општинског Савета за спорт за најбоље спортисте Вишеграда у 2008. години проглашени, каратисти Светлана Миличић, и Никола Полука, те цудиста Марко Тошовић.

Ласкаво признање тренера године добио је Ненад Леканић, шеф стручног штаба карате клуба “Дрина”, а за најбољег тренера омладинских селекција Јово Сарихић из Одбојкашког клуба “ХЕ на Дрини”.

Признање за спортског радника године добио је Гојко Ковачић, члан управе Одбојкашког клуба “ХЕ на Дрини”.

Најбољи мушки клуб у 2008. години је Џудо клуб “Вишеград”, а у женској конкуренцији Одбојкашки клуб “ХЕ на Дрини”.

Цијенећи остварене изузетне спортске резултате постигнуте ван општине Вишеград, посебно признање добила је одбојкашица Ивана Остојић, некадашња првотимка “ХЕ на Дрини”, која сада игра у Грчкој.

Спонзор године према одлуци Савета за спорт је предузеће “ХЕ на Дрини”, а за перспективне спортисте проглашени су : одбојкашица Александра Стјепановић, кошаркаш Димитрије Шимшић, џудиста Василије Шипчић те каратисти Дејана Богдановић и Милан Иванић.

Признања награђеним у Градској галерији Вишеград уручио је начелник општине Вишеград Томислав Поповић.

Д. Јевђевић

КУД “Сретење” из Рогатице гостовао у Лондону

У БРАТСКОМ КОЛУ И ЗАГРЉАЈУ

Са вишедневне турнеје у Лондону, крајем јануара вратили су се чланови КУД-а “Сретење” које већ шест година усјено ради при Црквеној општини у Рогатици. Они су поводом крсне славе Светог Саве, уз благослов Његовог преосвештенства митрополита дабробосанског Николаја, боравили као гости у узвратној посјети КУД-а “Растко” која ради при српској православној цркви у Лондону. О томе, један од вођа пута (други је био замјеник Митрополита дабробосанског прота Милорад Љубинац са Сокоца), предсједник рогатичких аматера, јереј рогатичке цркве Свете тројице Гвозден Арамбасић, прича:

- Не рачунајући пут, у Лондону је наших 27 чланова из фолклорне и музичке секције, провело пет пуних дана. Од доласка на аеродрому “Хитро”, у подневним часовима 23. па до повратка кући у четвртак 29. јануар, наши домаћини, свештеници српске православне цркве Свети Сава, протојереј-ставрофор Милун Костић и протојереј Радомир Аћимовић, и велики број наших познаника из КУД-а “Растко”, којим смо прошлог љета као гости Митрополије дабробосанске били домаћини у Рогатици, чинили су све да нам боравак у њиховој средини буде што приснији и садржајнији.

Уз бројне пријеме, дружења и разговоре одржали смо и два заједничка цјеловечерња концерта на којим су се “плела” кола и виле пјесме из разних крајева српских земаља.

Посебно је био упечатљив сусрет са британско-скандинавским владиком Доситејем Мотиком који је благословио наш боравак у Лондону и пожелио да

сарадња српске омладине из Лондона и Републике Српске буде што дужа и плодносна.

- Свима нама, казује јереј Гвозден, остаће у сјећању концерт у великој сали школског центра у коме уче, па и српски језик кроз допунску наставу, дјеца Срба који живе у Лондону. Пошто се ради углавном о трећој генерацији наших земљака чији су дједови, због познатих околности, крајем Другог свјетског рата имали среће да дођу до Енглеске, настојање да се сачува идентитет и поријекло овдје је од изузетног значаја.

И зато се у великој спортској дворани овог Центра и окупило преко хиљаду гледалаца - наших земљака, али и правих Енглеза међу којима су били и неки чланови Краљевског двора Енглеске.

У пратњи домаћина, стручних руководиоца КУД-а “Растко”, Наде и Рајка Гркинића, провели смо и један дан у разгледању Лондона. Обишли смо чувени “Биг-Бен”, грандиозни Хајд парк, мост на Темзи Товер Бриџ, Лондонско око и низ других знаменитости. Присуствовали смо и једној смјени гарде пред краљичиним дворцем.

Неколико часова били смо гости и грчке православне цркве Свети Никола у Лондону и дружења са њиховим свештеницима и вјерницима.

На сам дан Светог Саве био је наш други сусрет са владиком Доситејем на крсној слави српске православне цркве која носи име овог нашег светитеља. Присуствовали смо светој литургији коју је служио владика Доситеј уз саслужење дванаест свештеника Британско-скандинавске епархије из Велике Британије, Шведске, Данске и Норвешке, ломљењу славског колача и неизоставном славском ручку.

- При повратку кући, 29. јануара, уз братски загрљај са довиђења - поново у Рогатици и Републици Српској, испраћени смо од наших домаћина. Међу њима је био и велики број родитеља чија су дјеца примила у своје домове наше чланове. Било је и суза, а сви смо понијели незаборавне успомене које ће сваког нашег члана посећати на ово незаборавно гостовање, причају Жељка, Никола, Јована, Сергеј, Леа, Мирослав, Марина, Васо и други чланови КУД-а “Сретење”.

Сретен МИТРОВИЋ

Саво Шкобић (62), судбински повезао Травник и Вишеград-два града Иве Андрића, а стваралачки да је најлепше радити са младим глумцима и писати комаде за децу

“ОДРАСТАО” УЗ МЛАДЕ ГЛУМЦЕ И ВЛАСТИТЕ ДЕЧИЈЕ ПРЕДСТАВЕ

Вишеград

Саво Шкобић, вишеградски културни стваралац, драматург и режисер, спада у ред истинских заљубљеника драмског аматеризма, тим пре што и у релативно тешким временима за овај вид културног стваралаштва у малим срединама, већ годинама успева окупљати бројне младе вишеградске глумце и са њима приређивати бројне представе. Уз све то, ових дана је, по трећи пут у последњих пет година, изашао пред читаоце са најновијом збирком позоришних комада за децу „Заљубишка“. Предходно је објавио збирке позоришних комада за децу „Море у Лавору“ и „Машта може свашта“, као и једну збирку дечије поезије.

Његово дружење са драматургијом и режијом почело је давних седамдесетих и осамдесетих година прошлога века у родном Травнику.

-У Травнику и Новом Травнику до 1992. године режирао сам 25 позоришних представа, али само једну за децу. Све друге су биле за омладину и одрасле, присећа се Шкобић.

А онда када су га, како каже, ветрови протеклог рата донели у Вишеград дошло је до преокрета у његовом стваралаштву.

-Протеран сам из једног и стигао у други град нашег нобеловца Иве Андрића, што је на неки начин моја лична судбинска симболика. У Вишеграду сам срео неке добре људе, након чега сам у Дому културе понудио своје услуге, након чега сам примљен на посао као аниматор културе, прича Шкобић.

Првих послератних дана, када се највише размишљао о крову над главом и прехрани становништва Сава Шкобић се одлучује на пионирски посао оживљавања културног аматеризма. Окупља прве младе ствараоце, вишеградске основце, у Драмски студио Дома културе, а једно време паралелно и у оквиру Драмске радионице „Талија“ при Савету младих Вишеград.

-Већ 1997. године смо играли моју комедију за децу „Где је мој нос“, која је на предратном конкурс у бившег Радио Сарајева била откупљена као радио игра за децу. Од тада до данас у Вишеграду сам са младим глумцима припремио 32 позоришна комада за децу, од којих сам ја поред режије био за половину комплетан аутор. Имали смо потом 120 репризних представа, каже Шкобић, додајући да је радио и мањи број представа за одрасле, од којих је најуспешнија и најбоље примљена код публике била комедија „Свастике“.

Са годинама се, тако, Шкобић све више окретао и окреће стваралаштву и раду са децом.

-Има ту мало младалачког жала за детињством. С друге стране са децом је најлепше радити, јер су они неискварени, искрени, нежни, лепо, паметни, ненаметљиви и једноставни. Они ме толико мотивишу да не осећам умор нити мислим на паузе. Кад сам пре три године имао тешку операцију, годину дана сам био на боловању, али је опоравак споро текао. Међутим, када сам поново почео припремати представе са младим глумцима практично преко ноћи сам се опоравио. Само, радити са децом није тако лако, јер ако их једном превариш и не испуниш њихова очекивања онда си их изгубио заувек, прича Шкобић.

Радо се присећа свог драмског стваралаштва у родном Травнику, али је, каже, у Вишеграду пронашао непресушно врело из кога су изникле генерације талентованих младих глумаца.

-То је истински феномен. И у Травнику сам имао успешних и талентованих глумаца, али не таквих као у Вишеграду. Овог тренутка у Драмској радионици скоро тридесетак дечака и девојчица стрпљиво чека на улогу. Иако радимо три представе упоредо још увек немам улоге за сву заинтересовану децу. Да се заиста ради о талентованим глумцима најбољи је пример Стефан Ратковић који је на међународном фестивалу хумора за децу 2005. године у Лазаревцу добио награду за најбољу мушку епизодну улогу, а прошле године на Фестивалу омладинских позоришта Републике Српске у Власеници прву награду за главну мушку улогу, казује Шкобић.

Сава Шкобић међу младим глумцима и својим књигама

Захваљујући објављеним збиркама Шкобићеви комади за децу изводе се и на другим позоришним сценама, ван Вишеграда.

-Моји текстови су се играли у Лазаревцу, Дервенти, Трнову, Травнику, затим у Риједи, Зеници Има ту још градова на просторима бивше Југославије, а према најавама интерес за моје дечије драмске текстове порастао је након објављивања ове треће збирке, истиче Шкобић.

Захваљујући културно аматерском стваралаштву Сава Шкобића Вишеград има шансу буде домаћин Фестивала омладинског драмског стваралаштва Републике Српске.

-То је на неки начин признање и за мој рад, након што сам прошле године на Фестивалу у Власеници добио специјално признање за животно дело у области аматерског драмског стваралаштва за децу. Све ми то на неки начин даје нову енергију и снагу да у релативно позним годинама и са нарушеним здрављем, заједно са мојим младим глумцима, идем даље и да само размишљам о терминима за нове премијере, репризе и фестивале, каже на крају овог разговора Сава Шкобић.

Славко Хелета

Запис из Прелова код Вишеграда

СПАЛА ШКОЛА НА 10 ЋАКА

Вишеград, април 2009,

Петнаестак километара низводно Дрином од Вишеграда, према граници са Србијом, смештено је Прелово, питоми и жупни крај, богомдан за вођарство, ратарство и сточарство. Некад су овдашња села била пуна људи и младости у њима. Зато није чудо што је овде све до средине осамдесетих година прошлога века, у још увек грађевински очуваној, а иначе потпуно запуштеној згради основне школе, наставу похађало и до хиљаду ђака у више смена.

У међувремену, десила се незабележена миграција према градским подручјима, највише у суседну Србију, а и рат је учинио своје, када се раселила већина Бошњака који се у занемарљивом броју враћају на стара огњишта.

Зато је данас списак основаца у Прелову спао, и словом и бројем, на њих 10!

Некада је функционисало и централно грејање, које је у међувремену демолирано, тако да једини комбиновани разред загревају са дрвима.

Чувају их у једној од пустих учионица, која, гле чуда, служи и за наставу физичког васпитања (!).

Школа има и физкултурну салу, али је и она демолирана и неупотребљива. У школској згради су након последњег рата биле смештене избеглице. Успомена на то време су бројна оштећења, али и хрпе лекова којима је давно истекао рок употребе. Мада се ради о опасном отпаду лекови, разбацани по поду и у картонским кутијама, већ годинама су лагеровани, мимо свих законских прописа, у просторији некадашње библиотеке. И то на спрату, одмах изнад једине активне учионице, у којој млада учитељица Дамјана Јоксимовић обавља наставу.

Информисали смо се код општинских инспекцијских служби у вези са овим лековима и добили информацију да је просторија, у којима се налазе, пре пар година једноставно закована. Ових дана, када је то поново актуелизирано, директор централне Основне школе „Вук Караџић“ из Вишеграда Славче Сандев је на адресу Министарства просвете, науке и културе Републике Српске упутио још један допис са упитом „Шта да раде са овим опасним отпадом који није њихов и кога тек тако не смеју одлагати на сметљиште“?

Школа нема ни подворника, али те послове, укључујући и ложење ватре у тучану пећ зими, обавља мештанка Станица Марковић.

Она каже да деца пред школску зграду дођу око 11 часова, али их она кад су велике хладноће, одмах и пре наставе упусти у учионицу, све док из Вишеграда аутобусом не дође учитељица, хвалећи се да су то лепа, паметна и послушна деца.

Сама учионица за комбиновану наставу од првог до петог разреда је изузетно слабо опремљена. Компјутер је овде мисаона именица. А и шта ће им кад су им по нечијем налогу искључили струју из утичница.

-Тако су ђаци, на пример, на настави музичког васпитања принуђени да слушају сами себе, јер не могу слушати музику са електронских уређаја, којих наравно немамо, као њихови вршњаци у школи у Вишеграду, каже учитељица Јоксимовић, на шта углас ђаци додају : „Ево видите, струје имамо само у ова два сијалична грла, али је једна сијалица прегорела пре три месеца, јер не знамо коме да се обратимо да набави другу“!

Разгледамо пусте и запуштене школске ходнике, а на спрату испред једних од демолираних врата изненађује нас призор: на поду су разбацани некадашњи дневници разредне наставе. Нешто мислимо, ваљда су то трајни школски документи које би на одговарајући начин требало склонити и одложити у архиву. По некадашњим кабинетима географије, историје, математике и других предмета, разбацане ствари и општи неред као да прикривено чувају успомене на некадашње бројне ђаке, њихове петице, четворке али и јединице, на прве ђачке љубави, кошкања и дружења. Многи од бивших ђака који су прва и основна знања стекли у овој школи данас су сигурно академски грађани широм света. Када би свратили у Прелово засигурно би се непријатно изненадили у каквом стању се ова школска установа налази. Али би их без сумње очарали ведри ђачки осмеси свих Преловских основаца: Јована, Милијане, Милана, Жељане, Марије, Николије, Ведране, Александра, Срђана и Драгана.

У Прелову кажу да је то посао и обавеза централне школе из Вишеграда. Судећи по затеченом стању они то не раде како је ред и како би требало.

Оно чега се у Прелову посебно прибојавају је податак да ће наредна школска година спасти на још мање-осам ђака, а судећи по минималном прирасту становништва кроз пар година школи прети кључ у браву, попут већег броја подручних школа из вишеградског и суседних крајева источног дела Републике Српске.

С.Хелета

До средњовековног града-замка Самобора још увек се стиже само уз помоћ водича

НЕОПХОДНО УРЕЂЕЊЕ ХЕРЦЕГОВОГ ПУТА

Ново Горажде, април 2009,

Појачани интерес љубитеља природе и културно-историјског наслеђа за обилазак комплекса средњовековног града-замка Самобор код Новог Горажда још увек је условљен обавезним ангажовањем водича, што многе одвраћа од ове мале авантуре.

Уклесани херцегов пут ка Самобору

Остаци овог средњовековног града налазе се на преко пет хектара планинског, изузетно стрмог и неприступачног подручја, испод обронака Гостуна, између кањона Дрине и Јањине, недалеко од познате раскрснице путева у Устипрачи.

До Самобора је могуће стићи једино са чајничке стране, зараслим и неупадљивим Херцеговим путем, широким тек колико је било потребно за пролаз коњских каравана, натоварених разном робом којом се тада трговало између истока и запада.

-Имајући на уму значај овог комплекса, општина Ново Горажде планира акцију ревитализације, чишћења и уређења приступног Херцеговог пута, у шта би требали бити укључени еколози и чланови локалних невладиних организација и удружења

грађана. У плану је да будућа Туристичка организација постави неколико билборда, као и планинарску сигнализацију, која би све посетиоце Самобора безбедно довела до овог комплекса, који се налази на око 1000 метара надморске висине, истиче Раденко Андрић, туристички радник.

Поред водича Горана Ставњака, у малој екипи која нас је довела на Самобор био је и Томислав Чарапић, руководилац одељења за привреду и друштвене делатности општине Ново Горажде, који наглашава да је и поред великих оштећења, од којих је најновије урушавање каменог лука на улазној капији, овај комплекс најочуваније утврђење Херцег Стефана Вукчића Косаче на ширем подручју источне и старе Херцеговине, те да спада у ред највећих и најпространијих тврђава на просторима Босне и Херцеговине.

-Угроженим националним спомеником Самобор је проглашен 2006. године. Мада су од тада најављени озбиљнији конзерваторски радови, то очигледно чека нека боља финансијска времена. Колико год да је то све споро, ипак је чињеница да је удаљеност и недоступност од главних путева омогућила његову природну конзервацију, јер је лишен евентуалних оштећења немаром појединаца, каже Томислав Чарапић, додајући да је на овом узвишењу још у 10 веку било камено утврђење, што потврђује његов стратешки значај. Чарапић подсећа да је Самобор крајем 14 века подигао војвода Сандаљ Хранић, кога је наследио његов много познатији синовац Херцег Стефан Вукчић Косача.

ЛЕГЕНДЕ О САМОБОРУ

О Самобору се и данас препричавају бројне легенде, од којих је најзначајнија везана за судбину најмлађе кћерке Херцег Стефана. Када су Турци на превару продрли у Самобор, прије предаје затражила је да обуче свечану одећу са накитом. Уместо предаје, према овој легенди, она се у црвеној хаљини од свиле и кадифе, те златним, сребрним и бисерним огрлицама око врата, попут виле Равијојле сунувратила низ литице Самобора. На једној каменој избочини уплела се њена плава коса на којој је остала висити, а покидане огрлице се расуле по стенама ка долини. Тако и данас, казује ова легенда, на стрмим литицама испод Самобора, за време ведрих летњих ноћи са пуним месецом, овде светлуцају њени расути бисери, попут изгубљених и далеких звезда.

*Све већи интерес за Самобор
Посетиоци код главне куле*

-Столујући овде за време летних месеци он је, узводно десетак километара Дрином у Доњој Сопотници, подигао задужбинарску цркву посвећену Светом Ђорђу, у којој је између 1519. и 1521. године радила прва ћирилична штампарија на просторима данашње Босне и Херцеговине, а друга на Балкану, иза Цетињске, истиче Чарапић.

Према историјским списима у својој резиденцији на Самобору Сандаљ Хранић је између 1423. и 1430 године примао посланства страних држава, а све до 1435. године ово је било обавезно свратиште каравана на путу од Истамбула ка Дубровнику.

-Тако се може рећи да је Самобор био један од значајнијих центара средњевековне "Дринске кнежевине" или "Дрине", како се још звала ова област, коју су војводе Хранићи преузели 1391. године, након смрти босанског бана Твртка. Хранићи, односно Косаче, како су се касније звали, чије је порекло из истоименог насеља изнад Горажда, владали су кнежевином од ушћа Неретве па све до долине Лима, укључујући Котор и Дурмитор. Били су самостални и са тадашњом босанском круном нису одржавали никакве везе, прича Чарапић.

Херцег Стефана Вукчића Косачу након смрти 1446. године наследио је син Влатко, који је столовао управо ту, на Самобору. Недуго затим Самобор су заузели Турци, и то на превару.

Од некадашњег градског језгра Самобора остале су бројне камене трврђаве и куле стражаре, од којих је највећа и из далека упечатљива чувена главна кула, на три спрата, са малим прозорима и сводовима који су били преграђени храстовим гредима. Дио зида и кров одавно су урушени, а остаци још увек читавих греда су видљиви међу урушеним камењем. Главна, као и све остале куле, зидана је каменом и седреним блоковима, рукама врсних мајстора, у облику неправилне елипсе. Испод ње, између низа кула, стражара и одаја, била је мала црквица, коју су Турци једно време били претворили у џамију.

Урушени лук главне капије

-Интересантно је да је Самобор, мада се налази на великој висини и на неприступачним стенама, имао воду, која је доведена са оближњих изворишта испод Гостуна, прича Чарапић.

Разгледамо остатке овог још увек очуваног града-замка и наилазимо на велико корито уклесано у живој стени, остатке судијске столице, на којој се изгредницима судило, и то јавно, те двије сличне камене столице, са којих је према писаним документима Херцег Стефан, за свог летњег боравка на Самобору, редовно гледао излазак и залазак сунца.

Између остатака бројних зидина уочавамо познату биљку чуваркућу која се неуобичајено размножила. Њено семе овде, засигурно, нико други није донео, сем Хранића или Косача!

Славко Хелета

IN MEMORIAM

ДРАЖАН КНЕЖЕВИЋ (1964-2009)

Последњих мајских дана Вишеградом и Републиком Српском прострујала је претужна вијест: У тешкој саобраћајној несрећи на магистралном путу Устипрача-Вишеград, код Бродара, 22. маја погинуо је Дражан Кнежевић, генерални директор Зависног предузећа “Хидроелектрана на Дрини”, његова супруга Наташа, стоматолог у Дому здравља и Бранка Павловић, административни радник општине Вишеград.

Дражан Кнежевић је важио за једног од најуспешнијих и најперспективнијих привредника Републике Српске. Уз свој одговорни посао налазио је времена да активно прати достигнућа вишеградских спортиста, културних установа, друштва и појединаца. Једном рјечју, био је ослонац града на Дрини и шире регије, практично у свим сферама јавног живота.

Активно је подржавао развој и напредак Српске православне цркве на овим нашим просторима, а чланови Српског соколског друштва “Соко” и управа манастира Добрун памтиће га као истинског пријатеља.

Дражан Кнежевић је рођен 24. априла у Вишеграду гдје је завршио основну школу, а потом 1983. године Гимназију. На правном факултету у Сарајеву дипломирао је 1988. године, када се запошљава у “Хидроелектране на Дрини”, управо у вријеме изградње Хидроелектране “Вишеград”, на пословима стручног сарадника за експропријацију. Од 1992. године обавља правне послове, а потом од 1996. до 2002. године врши дужност начелника Станице јавне безбједности Вишеград и послове

инспектора за странце. У Државној граничној служби као помоћник начелника теренске канцеларије у Вишеграду ради од 2002. до 2005. године, када ступа на дужност директора Зависног предузећа “Хидроелектране на Дрини”, окоснице електроенергетског сектора у Републици Српској.

Под његовим вођством “Хидроелектране на Дрини” постале су истински развојни лидер на Горњедринском, али и на подручју цијеле Републике Српске, Босне и Херцеговине и шире. То најбоље потврђују бројна признања која је у последње вријеме добило ово вишеградско предузеће. Од стране Привредне коморе Републике Српске 2007. године проглашени су најбољим и најуспјешнијим у Српској.

Под руководством Дражана Кнежевића “Хидроелектране на Дрини” су 2008. године у Букурешту добиле Међународну награду Шпанског часописа “Актуелидад” под називом “Лидер за углед и квалитет”, а потом на Међународној конвенцији у Женеви престижно Европско признање, Међународну златну звијезду за квалитет.

Био је истински визионар и предани планер, не штедећи се да уз обимне послове везане за производњу електричне енергије припрема бројне развојне пројекте, какав је уз остале “Горња Дрина” код Фоче, или изградња савремене управне зграде предузећа у центру Вишеграда.

Изборио се да “Хидроелектране на Дрини” буду и лидер практичне помоћи вишеградском спорту, култури, образовању, информисању и разним удружењима и установама. Та помоћ се ширила и на просторе Горњег Подриња и Републике Српске.

Као добар домаћин и православни вјерник несебично је помагао наше цркве и манастире. У знак те хуманости и добротности Митрополиит дабробосански Николај га је недавно, у новоформираном манастиру Свети Сава у Горњој Лијесци, одликовао Сребреним Орденом Светог Петра Сарајевског.

Предајући се послу и бројним обавезама најмање је имао времена за себе. Своје прескромно слободно вријеме највећим дијелом је посвећивао својим најдражим: кћерки Ањи и сину Немањи.

Вишеград и Република Српска изгубили су прерано Дражана Кнежевића, великог колегу, одавног пријатеља и друга, непоправљивог визионара и планера.

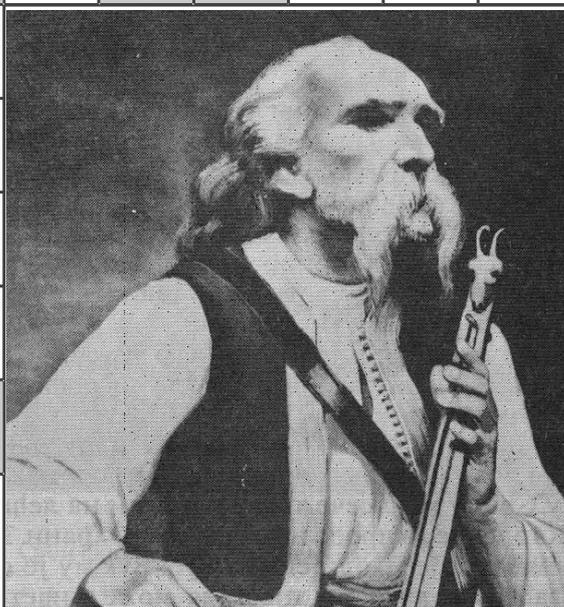
Заједно са њим породица Кнежевић изгубила је и његову супругу Наташу, а општина Вишеград вриједну радницу Бранку Павловић.

Вјечна им хвала на свему што су нам у свом, прерано прекинутом, животу оставили и нека им Бог душу прости.

ССД “Соко”, Добрун-Вишеград

РАЗНОДА

Аутор: Ново Зекић	једињење неког елемента с во- доником	органиско једињење у биљ- кама	монах калуђер	„деони- чарско друштво“	име стрип детектива Кирбија	„Иво Лола Рибар“	два (итал.)	сви бродови неке државе	„фонд“	ознака за ловца у шаху	јужно- америч- ка звер из пор- мачака	Славија је Бео- градски	владар (грч.)
„острво“	врста хемиј- ских једињења							дужност стара- оца					
пршљен (грч.)									који је боје угља				
оно што се пије, пиће				одморни коњи у запези						плави камен (покр.)	река и крај у Херце- говини		
афричка антилопа сабластих рогова				плаћеник из ино- странства	опрштај, халал (тур.)							„круна“	
река у Индији			особина оног са три крака		реплика на реплику	особина оног што је опозвано	одштета за убијеног, крварина					горњи обруб на фасади	
„Општин- ски суд“		изврши- ти пре- правку	„паро- брод“										некон- троли- сан нагон
композиција Николаја Римског - Корсакова												„Матица Српска“	
име аме- ричког глумца Паћина		„инду- стрија наме- штаја“	безначај- ност „Ловачки савез Србије“									Оливер одмила	
личност са слике													„ризма“
пресађи- вање ор- гана (мед.)	оквир врата												месец после јуна
„тона“			болест папкара										„Утоварна станица“
„атомска тежина“			спикер- кин колега										Аустрија
за полу- степен повишен глас „г“				уколико које има распук- нуте усне			„обим“				најдубљи женски и дечји глас		
„ампер“	кратак и уздигнут (о носу)												
домаћа животиња (мн.)	млади вук				„текући рачун“								
јужноае- ричка пти- ца дебелог кљуна (мн.)					пок. дик- татор Амин								„литар“ „надзор- ни одбор“
очито, очиглед- но													
ренесан- сни сликар и вајар Андреја													

НАРОДНИ ГУСЛАР И РОДОЉУБ

Рођен 1767. г. у селу Трнави, у Босни, у имућној кући. Оцу му је име било Ђорђе, матери пак било је име Марија а прозвали су је Вишња. По том њеном имену је и он прозван. Рано је остао по оцу сиротан, те му се мати преуда у село Међаш близу Бијељине. Ту у осмој својој години ослепи од богиња. Кад му је била 31 година оженио се девојком Настом из села Мртвице, и њу су обично звали Бела. Он је са њом имао шесторо деце, од које је 1817. било живо само двоје: Ранко и Милица. По пропасти Устанка прелази у Срем у село Грк где и умире између 1823. и 1835. год.

КУД “Соко”, Соко Бања

КУД “Дворови”, Бјељина

КУД “Тарас Шевченко”, Бања Лука

КУД “Први Партизан”, Ужице

КУД “Сретење”, Рогатица

КУД "Грозд", Александровац

КУД "Соко", Добрун - Вишеград

КУД "Бикавац", Вишеград

КУД "Бикавац", Вишеград

КУД "Преображење", Златибор

КУД "Стична", Љубљана

1908. — 2008.

Вишеград ноћу

фото: Младен Томић

